

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 5 lipca 2023 r.
(OR. en)

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2023/0258(NLE)

11505/23
ADD 3

POLCOM 151
SERVICES 29
FDI 17
COLAC 83

WNIOSEK

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)

Data otrzymania: 5 lipca 2023 r.

Do: Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej

---

Nr dok. Kom.: COM(2023) 434 final - ANNEX 1 - PART 3/3

Dotyczy: ZAŁĄCZNIK do wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie podpisania, w imieniu Unii Europejskiej, Umowy przejściowej w sprawie handlu między Unią Europejską a Republiką Chile

---

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2023) 434 final - ANNEX 1 - PART 3/3.

Zał.: COM(2023) 434 final - ANNEX 1 - PART 3/3

Bruksela, dnia 5.7.2023 r.
COM(2023) 434 final

ANNEX 1 – PART 3/3

ZAŁĄCZNIK

do

wniosku dotyczącego decyzji Rady

w sprawie podpisania, w imieniu Unii Europejskiej, Umowy przejściowej w sprawie handlu między Unią Europejską a Republiką Chile

ROZDZIAŁ 22

PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE, PRZEDSIĘBIORSTWA, KTÓRYM PRYZNANO SZCZEGÓLNE PRAWA LUB PRZYWILEJE, ORAZ WYZNACZENI MONOPOLIŚCI

ARTYKUŁ 22.1

Zakres stosowania

1. Strony potwierdzają swoje prawa i obowiązki wynikające z art. XVII ust. 1–3 GATT 1994, Uzgodnienia w sprawie interpretacji art. XVII GATT 1994, jak również z art. VIII ust. 1, 2 i 5 GATS.
2. Niniejszy rozdział ma zastosowanie do przedsiębiorstwa państwowego, przedsiębiorstwa, któremu przyznano szczególne prawa lub przywileje, oraz wyznaczonego monopolisty („podmiot”) prowadzącego działalność handlową. W przypadku gdy taki podmiot prowadzi zarówno działalność handlową, jak i działalność inną niż handlowa¹, niniejszym rozdziałem objęta jest wyłącznie jego działalność handlowa.
3. Niniejszy rozdział ma zastosowanie do przedsiębiorstw państwowych, przedsiębiorstw, którym przyznano szczególne prawa lub przywileje, oraz wyznaczonych monopolistów na wszystkich szczeblach administracji.

---

¹ Działalność inna niż handlowa może obejmować wykonywanie uprawnień do świadczenia usługi publicznej lub wszelką działalność bezpośrednio związaną z zapewnianiem obrony narodowej lub bezpieczeństwa publicznego.

4. Niniejszy rozdział nie ma zastosowania do prowadzonych przez Stronę zamówień publicznych na towary lub usługi nabywane do celów publicznych, a nie w celu komercyjnej odsprzedaży lub dostarczania towarów lub świadczenia usług w sprzedaży komercyjnej, niezależnie od tego, czy zamówienie jest „zamówieniem objętym niniejszą Umową” w rozumieniu art. 21.2.
5. Niniejszy rozdział nie ma zastosowania do usług świadczonych w związku z wykonywaniem władzy publicznej.
6. Niniejszy rozdział nie ma zastosowania do przedsiębiorstw państwowych, przedsiębiorstw, którym przyznano szczególne prawa lub przywileje, oraz wyznaczonych monopolistów, w przypadkach, w których w dowolnym z trzech ostatnich kolejnych lat podatkowych roczne przychody osiągnięte z działalności handlowej danego podmiotu wynosiły mniej niż 100 mln specjalnych praw ciągnięcia (SDR)¹.
7. Art. 22.4 nie ma zastosowania do sektorów usług, które nie są objęte zakresem niniejszej Umowy.
8. Art. 22.4 nie ma zastosowania w zakresie, w jakim przedsiębiorstwo państwowe, przedsiębiorstwo, któremu przyznano szczególne prawa lub przywileje, lub wyznaczony monopolista Strony nabywa i sprzedaje towary lub usługi na podstawie:
  - a) jakiegokolwiek istniejącego środka niespełniającego wymogów, który Strona utrzymuje, kontynuuje, odnawia lub zmienia zgodnie z art. 10.11, 11.8 lub 18.10, jak określono w wykazie tej Strony w załączniku 10-A; lub

---

¹ W okresie pierwszych pięciu lat od wejścia w życie niniejszej Umowy próg ten będzie wynosił 200 mln SDR.

- b) jakiegokolwiek środka niespełniającego wymogów, który Strona przyjmuje lub utrzymuje w odniesieniu do sektorów, podsektorów lub rodzajów działalności zgodnie z art. 10.11, 11.8 lub 18.10, jak określono w wykazie tej Strony w załączniku 10-B.

ARTYKUŁ 22.2

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału i załącznika 22:

- a) „działalność handlowa” oznacza działalność prowadzoną przez przedsiębiorstwo, której efektem końcowym jest produkcja towaru lub świadczenie usługi, które mają być sprzedane na właściwym rynku w ilościach i po cenach określonych przez to przedsiębiorstwo, i która jest podejmowana w celu osiągnięcia zysku¹;
- b) „względy handlowe” oznaczają względy dotyczące ceny, jakości, dostępności, zbywalności, transportu oraz innych warunków zakupu lub sprzedaży bądź inne czynniki, które w zwykłych warunkach zostałyby wzięte pod uwagę przy podejmowaniu decyzji handlowych przez prywatne przedsiębiorstwo prowadzące działalność zgodnie z zasadami gospodarki rynkowej w odnośnej dziedzinie lub branży;

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że „działalność handlowa” nie obejmuje działalności podejmowanej przez przedsiębiorstwo, które prowadzi działalność o charakterze niezarobkowym lub prowadzi działalność po kosztach.

- c) „wyznaczać” oznacza ustanawiać monopol, udzielać nań zezwolenia bądź też rozszerzać jego zakres, tak aby objąć nim dodatkowy towar lub usługę;
- d) „wyznaczony monopolista” oznacza jednostkę, w tym grupę podmiotów lub agencję rządową, która na właściwym rynku na terytorium Strony została wyznaczona na wyłącznego dostawcę lub nabywcę towaru lub usługi, ale nie obejmuje podmiotu, któremu przyznane zostało wyłączne prawo własności intelektualnej, wyłącznie ze względu na takie przyznanie;
- e) „przedsiębiorstwo, któremu przyznano szczególne prawa lub przywileje”¹ oznacza przedsiębiorstwo publiczne lub prywatne, któremu Strona przyznała, prawnie lub faktycznie, szczególne prawa lub przywileje; szczególne prawa lub przywileje są przyznawane przez Stronę, gdy Strona wyznacza lub ogranicza do dwóch lub więcej liczbę przedsiębiorstw upoważnionych do dostarczania towaru lub usługi, z uwzględnieniem szczególnych regulacji sektorowych, na podstawie których przyznano dane prawo lub przywilej, nie kierując się przy tym wyłącznie obiektywnymi, proporcjonalnymi i niedyskryminującymi kryteriami, znacząco wpływając w ten sposób na zdolność innych przedsiębiorstw do dostarczania tego samego towaru lub tej samej usługi na tym samym obszarze geograficznym na zasadniczo równoważnych warunkach;
- f) „usługa świadczona w związku z wykonywaniem władzy publicznej” oznacza usługę świadczoną w związku z wykonywaniem władzy publicznej zgodnie z definicją zawartą w art. 1 ust. 3 lit. b) GATS, w tym – w stosownych przypadkach – w rozumieniu załącznika w sprawie usług finansowych do GATS; oraz

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że przyznanie licencji ograniczonej liczbie przedsiębiorstw w ramach przydziału ograniczonych zasobów zgodnie z obiektywnymi, proporcjonalnymi i niedyskryminującymi kryteriami nie stanowi samo w sobie wyłącznego ani szczególnego przywileju.

- g) „przedsiębiorstwo państwowe” oznacza przedsiębiorstwo, które stanowi własność Strony lub pozostaje pod jej kontrolą¹.

ARTYKUŁ 22.3

Postanowienia ogólne

Bez uszczerbku dla praw i obowiązków Strony wynikających z niniejszego rozdziału żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie uniemożliwia Stronie ustanowienia lub utrzymania przedsiębiorstwa państwowego, wyznaczenia lub utrzymania monopolu, czy przyznawania przedsiębiorstwom szczególnych praw lub przywilejów.

ARTYKUŁ 22.4

Niedyskryminujące traktowanie oraz względy handlowe

1. Każda ze Stron zapewnia, aby każde z jej przedsiębiorstw państwowych, przedsiębiorstw, którym przyznano szczególne prawa lub przywileje oraz każdy z jej wyznaczonych monopolistów przy prowadzeniu działalności handlowej:
  - a) kierowali się względami handlowymi przy zakupie lub sprzedaży towaru lub usługi, z wyjątkiem sytuacji, w których wypełniają jakiegokolwiek warunki związane z obowiązkiem świadczenia usługi publicznej, które nie są niezgodne z lit. b) lub c);

---

¹ Na potrzeby ustalenia własności lub kontroli analizuje się wszystkie istotne elementy prawne i faktyczne rozpatrywane indywidualnie dla każdego przypadku.

b) przy zakupie towarów lub usług:

- (i) przyznawali towarom dostarczanym lub usługom świadczonym przez przedsiębiorstwo drugiej Strony traktowanie nie mniej korzystne od traktowania, jakie przyznają podobnym towarom dostarczanym lub usługom świadczonym przez przedsiębiorstwa danej Strony; oraz
- (ii) przyznawali towarom dostarczanym lub usługom świadczonym przez przedsiębiorstwo objęte niniejszą Umową zgodnie z definicją zawartą w art. 10.2 ust. 1 lit. d) na terytorium tej Strony traktowanie nie mniej korzystne od traktowania, jakie przyznają podobnym towarom dostarczanym lub usługom świadczonym przez przedsiębiorstwa na rynku właściwym na terytorium tej Strony, będącym inwestycjami inwestorów tej Strony; oraz

c) przy sprzedaży towarów lub usług:

- (i) przyznawali przedsiębiorstwom drugiej Strony traktowanie nie mniej korzystne od traktowania, jakie przyznają przedsiębiorstwom danej Strony; oraz
- (ii) przyznawali towarom dostarczanym lub usługom świadczonym przez przedsiębiorstwo objęte niniejszą Umową zgodnie z definicją zawartą w art. 10.2 ust. 1 lit. d) na terytorium tej Strony traktowanie nie mniej korzystne od traktowania, jakie przyznają przedsiębiorstwom na rynku właściwym na terytorium tej Strony, będącym inwestycjami inwestorów tej Strony.

2. Ust. 1 nie uniemożliwia przedsiębiorstwu państwowemu, przedsiębiorstwu, któremu przyznano szczególne prawa lub przywileje, ani wyznaczonemu monopoliście:

- a) nabywania lub dostarczania towarów lub usług na różnych warunkach, w tym warunkach dotyczących ceny, o ile takie odmienne warunki przyjmuje się zgodnie ze względami handlowymi; lub
- b) odmowy zakupu lub dostawy towarów lub usług, o ile taka odmowa jest zgodna ze względami handlowymi.

ARTYKUŁ 22.5

Ramy regulacyjne

1. Strony przestrzegają, w stosownych przypadkach, norm międzynarodowych, w tym Wytycznych OECD dotyczących ładu korporacyjnego w przedsiębiorstwach państwowych, oraz w jak najlepszy sposób je wykorzystują.

2. Każda ze Stron zapewnia, aby każdy organ regulacyjny i każdy inny organ pełniący funkcję regulacyjną, który Strona ustanawia lub utrzymuje:

- a) był niezależny od wszelkich przedsiębiorstw podlegających jego regulacji i nie ponosił przed nimi odpowiedzialności, w celu zapewnienia skuteczności funkcji regulacyjnej; oraz

b) działał, w podobnych okolicznościach, bezstronnie¹ w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw, które reguluje, w tym przedsiębiorstw państwowych, przedsiębiorstw, którym przyznano szczególne prawa lub przywileje, oraz wyznaczonych monopolistów².

3. Każda ze Stron stosuje przepisy ustawowe i wykonawcze w odniesieniu do przedsiębiorstw państwowych, przedsiębiorstw, którym przyznano szczególne prawa lub przywileje, oraz wyznaczonych monopolistów, w sposób konsekwentny i niedyskryminujący.

ARTYKUŁ 22.6

Przejrzystość

1. Strona („Strona występująca z wnioskiem”), która ma powody, aby uważać, że jej interesy objęte niniejszym rozdziałem są naruszane przez działalność handlową przedsiębiorstwa państwowego, przedsiębiorstwa, któremu przyznano szczególne prawa lub przywileje, lub wyznaczonego monopolisty drugiej Strony, może zwrócić się do tej drugiej Strony („Strona, do której skierowano wniosek”) na piśmie o przekazanie informacji na temat działalności handlowej tego podmiotu związanej z wykonywaniem postanowień niniejszego rozdziału.

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że bezstronność pełnienia funkcji regulacyjnych przez organ regulacyjny ocenia się w odniesieniu do ogólnego modelu lub praktyki działania tego organu regulacyjnego.

² Dla większej pewności należy wyjaśnić, że w tych sektorach, w których Strony uzgodniły w innych rozdziałach szczególne obowiązki dotyczące organu regulacyjnego, pierwszeństwo mają stosowne postanowienia zawarte w tych rozdziałach.

2. We wniosku składanym zgodnie z ust. 1 Strona występująca z wnioskiem przedstawia wyjaśnienie powodów, dla których Strona ta uważa, że działalność danego podmiotu może wpływać na interesy tej Strony na podstawie niniejszego rozdziału, i wskazuje, które z informacji wymienionych w ust. 3 mają zostać przekazane.

3. Strona, do której skierowano wniosek, przekazuje następujące informacje, jak określono zgodnie z ust. 1:

- a) informacje o strukturze własności i praw głosu w podmiocie, określające odsetek udziałów, jaki Strona, jej przedsiębiorstwa państwowe, przedsiębiorstwa, którym przyznano szczególne prawa lub przywileje, lub wyznaczeni monopoliści posiadają łącznie, oraz procent posiadanych przez nie łącznie praw głosu w takim podmiocie;
- b) opis wszelkich szczególnych udziałów lub szczególnych praw głosu lub innych praw, które posiadają Strona, jej przedsiębiorstwa państwowe, przedsiębiorstwa, którym przyznano szczególne prawa lub przywileje, lub wyznaczeni monopoliści, w przypadku gdy prawa te różnią się od praw wynikających ze zwykłych udziałów w takim podmiocie;
- c) strukturę organizacyjną podmiotu i skład jego zarządu lub innego równoważnego organu;

- d) opis jednostek administracji publicznej lub organów publicznych, które regulują lub monitorują podmiot; opis wymogów w zakresie sprawozdawczości nałożonych na podmiot przez te jednostki lub organy; oraz prawa i praktyki stosowane przez te jednostki administracji publicznej lub organy publiczne przy powoływaniu, zwalnianiu lub wynagradzaniu wyższej kadry kierowniczej oraz członków zarządu lub innego równoważnego organu zarządzającego tego podmiotu;
- e) przychód roczny podmiotu i łączne aktywa w ostatnim trzyletnim okresie, za który dane te są dostępne;
- f) wszelkie zwolnienia, immunitety i powiązane środki, z których dany podmiot korzysta na mocy przepisów ustawowych i wykonawczych Strony, do której skierowano wniosek; oraz
- g) wszelkie dodatkowe informacje dotyczące podmiotu, które są publicznie dostępne, w tym roczne sprawozdania finansowe oraz audyty przeprowadzane przez osoby trzecie.

4. Ust. 1, 2 i 3 nie zobowiązują żadnej ze Stron do ujawnienia informacji poufnych, których ujawnienie byłoby niezgodne z ich przepisami ustawowymi i wykonawczymi, utrudniłoby egzekwowanie prawa lub w inny sposób byłoby sprzeczne z interesem publicznym lub które zaszkodziłoby uzasadnionym interesom handlowym konkretnych przedsiębiorstw.

5. Jeżeli żądane informacje nie są dostępne dla Strony, do której skierowano wniosek, Strona ta przekazuje Stronie występującej z wnioskiem uzasadnienie tego faktu na piśmie.

ARTYKUŁ 22.7

Załącznik zawierający postanowienia dotyczące poszczególnych Stron

1. Art. 22.4 nie ma zastosowania w odniesieniu do działalności niezgodnej przedsiębiorstw państwowych lub wyznaczonych monopolistów określonych w wykazie Strony w załączniku 22 zgodnie z warunkami określonymi w tym wykazie tej Strony.
2. Na wniosek każdej ze Stron Rada ds. Handlu może przyjąć decyzję o zmianie załącznika 22 na podstawie art. 33.1 ust. 6 i w każdym przypadku rozważy wprowadzenie zmian w załączniku 22 w terminie pięciu lat od daty wejścia w życie niniejszej Umowy.

ROZDZIAŁ 23

POLITYKA KONKURENCJI

ARTYKUŁ 23.1

Zasady

Strony uznają znaczenie wolnej i niezakłóconej konkurencji w stosunkach handlowych i inwestycyjnych. Strony potwierdzają, że antykonkurencyjne praktyki mogą zakłócać właściwe funkcjonowanie rynków oraz podważać korzyści płynące z liberalizacji handlu.

ARTYKUŁ 23.2

Ramy regulacyjne

1. Każda ze Stron utrzymuje lub przyjmuje prawo konkurencji, które ma zastosowanie we wszystkich sektorach gospodarki¹ i które skutecznie rozstrzyga kwestię następujących praktyk gospodarczych:
  - a) porozumienia między przedsiębiorstwami, decyzje zrzeszeń przedsiębiorstw i praktyki uzgodnione, których celem lub skutkiem jest zapobieganie konkurencji, jej ograniczanie lub zakłócanie;
  - b) nadużywanie przez jedno lub więcej przedsiębiorstw pozycji dominującej; oraz
  - c) łączenie przedsiębiorstw, które w znacznym stopniu zakłóca efektywną konkurencję, w szczególności w wyniku stworzenia lub wzmocnienia pozycji dominującej.
2. Każda ze Stron zapewnia, aby wszystkie przedsiębiorstwa – zarówno prywatne, jak i publiczne – podlegały prawu konkurencji, o którym mowa w ust. 1.

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że prawo konkurencji w Unii Europejskiej ma zastosowanie do sektora rolnego zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającym rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, (Dz.U. UE L 347 z 20.12.2013, s. 671).

3. Stosowanie prawa konkurencji każdej ze Stron nie powinno utrudniać wykonywania – pod względem prawnym ani faktycznym – żadnego powierzonego zainteresowanym przedsiębiorstwom szczególnego zadania leżącego w interesie publicznym. Przypadki zwolnienia Strony ze stosowania prawa konkurencji muszą być ograniczone do zadań leżących w interesie publicznym oraz do tego, co jest absolutnie niezbędne, aby osiągnąć założone cele polityki publicznej, i przejrzyste.

ARTYKUŁ 23.3

Wykonanie

1. Każda ze Stron utrzymuje organ niezależny pod względem funkcjonalnym, który jest odpowiedzialny za zapewnienie pełnego stosowania i skutecznego egzekwowania prawa konkurencji, o którym mowa w art. 23.2 oraz który wyposażono odpowiednio w niezbędne do tego uprawnienia i zasoby.
2. Każda ze Stron stosuje swoje prawo konkurencji w sposób przejrzysty i niedyskryminujący, z poszanowaniem zasad sprawiedliwości proceduralnej i prawa zainteresowanych przedsiębiorstw do obrony, bez względu na ich przynależność państwową i strukturę własności.

ARTYKUŁ 23.4

Współpraca

1. Strony uznają, że w ich wspólnym interesie leży promowanie współpracy w sprawach związanych z ich polityką konkurencji i egzekwowaniem jej.

2. Aby ułatwić współpracę, organy ochrony konkurencji Stron mogą wymieniać się informacjami, z zastrzeżeniem zasad poufności określonych w ich odpowiednich przepisach ustawowych i wykonawczych.

3. Organy ochrony konkurencji Stron podejmują starania, aby koordynować, w miarę możliwości i w stosownych przypadkach, swoje działania w zakresie egzekwowania prawa dotyczące tego samego lub powiązanego zachowania lub tych samych lub powiązanych spraw.

ARTYKUŁ 23.5

Konsultacje

1. Aby zwiększyć wzajemne zrozumienie między Stronami¹ lub rozwiązać określone kwestie dotyczące interpretacji lub stosowania postanowień niniejszego rozdziału, Strony bezzwłocznie podejmują, na wniosek którejkolwiek ze Stron, konsultacje odnoszące się do wszelkich kwestii dotyczących interpretacji lub stosowania postanowień niniejszego rozdziału. W stosownym przypadku Strona, która składa wniosek o konsultacje, wskazuje, w jaki sposób dana kwestia wpływa na handel lub inwestycje między Stronami.

2. W celu ułatwienia konsultacji, o których mowa w ust. 1, każda ze Stron dokłada wszelkich starań, aby dostarczyć drugiej Stronie wszelkie odpowiednie niepoufne informacje.

---

¹ W przypadku Unii Europejskiej stroną biorącą udział w konsultacjach jest Dyrekcja Generalna ds. Konkurencji Komisji Europejskiej.

ARTYKUŁ 23.6

Niestosowanie mechanizmu rozstrzygania sporów

Do niniejszego rozdziału nie stosuje się rozdziału 31.

ROZDZIAŁ 24

SUBSYDIA

ARTYKUŁ 24.1

Zasady

Strony uznają, że subsydia można przyznawać, gdy są one niezbędne do osiągnięcia celów polityki publicznej. Strony uznają jednak, że niektóre subsydia mogą zakłócać właściwe funkcjonowanie rynków i osłabiać korzyści płynące z liberalizacji handlu i konkurencji. Co do zasady Strona nie może zatem przyznawać subsydiów, jeżeli wpływają one negatywnie lub mogą wpływać negatywnie na handel lub konkurencję między Stronami.

ARTYKUŁ 24.2

Definicja i zakres

1. Do celów niniejszego rozdziału „subsydium” oznacza środek, który spełnia warunki określone w art. 1.1 porozumienia SCM, niezależnie od tego, czy jest przyznawany przedsiębiorstwu dostarczającemu towary czy świadczącemu usługi¹.
2. Niniejszy rozdział ma zastosowanie do subsydiów, które są specyficzne zgodnie z art. 2 porozumienia SCM.
3. Niniejszy rozdział ma zastosowanie do subsydiów przyznawanych wszelkim przedsiębiorstwom, w tym przedsiębiorstwom prywatnym i publicznym.
4. Każda ze Stron zapewnia, aby subsydia przyznawane przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym podlegały zasadom niniejszego rozdziału, w zakresie, w jakim ich stosowanie nie stanowi prawnej ani faktycznej przeszkody w wykonywaniu konkretnych zadań powierzonych takim przedsiębiorstwom. Powierzone zadania muszą być przejrzyste, a wszelkie ograniczenia lub odstępstwa od stosowania zasad niniejszego rozdziału nie mogą wykraczać poza to, co jest absolutnie niezbędne do realizacji powierzonych zadań.

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że artykuł ten pozostaje bez uszczerbku dla wyniku wszelkich przyszłych dyskusji w ramach WTO lub powiązanych forów fakultatywnych dotyczących definicji subsydiów na usługi.

5. Art. 24.5 nie ma zastosowania do subsydiów dotyczących handlu towarami objętymi załącznikiem 1 do porozumienia w sprawie rolnictwa.
6. Art. 24.5 i 24.6 nie mają zastosowania do sektora audiowizualnego.
7. Art. 24.5 i 24.6 nie mają zastosowania do subsydiów przyznawanych w celu wspierania ludności rdzennej i jej społeczności w rozwoju gospodarczym¹. Takie subsydia muszą być ukierunkowane, proporcjonalne i przejrzyste.
8. Art. 24.5 i 24.6 nie mają zastosowania do subsydiów przyznanych w celu naprawienia szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi.
9. Art. 24.5 nie ma zastosowania do subsydiów o charakterze tymczasowym przyznawanych w ramach reagowania na sytuację nadzwyczajną o charakterze ekonomicznym². Subsydia te powinny mieć charakter proporcjonalny i ukierunkowany na zaradzenie tej sytuacji nadzwyczajnej.

---

¹ Do celów niniejszego ustępu przez ludność rdzenną i jej społeczności należy rozumieć ludność rdzenną i jej społeczności zdefiniowane w przepisach prawa każdej ze Stron. W przypadku Unii Europejskiej jej prawo obejmuje zarówno prawo Unii Europejskiej, jak i prawo każdego z jej państw członkowskich.

² Przez „sytuację nadzwyczajną o charakterze ekonomicznym” należy rozumieć zdarzenie o charakterze ekonomicznym powodujące poważne zaburzenia w gospodarce Strony. W przypadku Unii Europejskiej przez „gospodarkę Strony” należy rozumieć gospodarkę Unii Europejskiej lub gospodarkę co najmniej jednego państwa członkowskiego.

10.Rada ds. Handlu może przyjąć decyzję zmieniającą definicję „subsydium” zawartą w ust. 1 w zakresie, w jakim odnosi się ona do przedsiębiorstw świadczących usługi, w celu uwzględnienia wyników przyszłych dyskusji na ten temat w ramach WTO lub powiązanych forów fakultatywnych, zgodnie z art. 33.1 ust. 6 lit. a).

ARTYKUŁ 24.3

Związek z porozumieniem WTO

Niniejszy rozdział stosuje się bez uszczerbku dla praw i obowiązków Stron wynikających z art. XV GATS, art. XVI GATT 1994, porozumienia SCM i porozumienia w sprawie rolnictwa.

ARTYKUŁ 24.4

Przejrzystość

1. W odniesieniu do subsydium przyznanego lub utrzymywanego na swoim terytorium każda ze Stron udostępnia następujące informacje:

a) podstawę prawną i cel subsydium;

- b) formę subsydium;
  - c) kwotę subsydium lub kwotę przewidzianą na subsydium w budżecie; oraz
  - d) w miarę możliwości nazwę beneficjenta subsydium.
2. Strona spełnia wymogi przejrzystości określone niniejszym artykule w ust. 1 za pomocą:
- a) notyfikacji dokonywanych zgodnie z art. 25 porozumienia SCM, pod warunkiem, że taka notyfikacja zawiera wszystkie informacje, o których mowa w niniejszym artykule ust. 1, i jest przekazywana co najmniej raz na dwa lata;
  - b) notyfikacji dokonywanych zgodnie z art. 18 porozumienia w sprawie rolnictwa; lub
  - c) publikacji informacji, przez Stronę lub w jej imieniu, na publicznie dostępnej stronie internetowej, do 31 grudnia roku kalendarzowego następującego po roku, w którym subsydium zostało przyznane lub utrzymane.

ARTYKUŁ 24.5

Konsultacje

1. Jeżeli Strona uważa, że subsydyum przyznane przez drugą Stronę negatywnie wpływa lub może negatywnie wpłynąć na jej interesy handlowe lub konkurencję, Strona ta („Strona występująca z wnioskiem”) może przekazać swoje zastrzeżenia w formie pisemnej drugiej Stronie („Strona odpowiadająca”) i zwrócić się o konsultacje w tej sprawie. Wniosek taki musi zawierać wyjaśnienie, w jaki sposób subsydyum ma lub może mieć negatywny wpływ na interesy handlowe Strony występującej z wnioskiem lub na konkurencję.

2. Do celów ust. 1 Strona występująca z wnioskiem może zwrócić się do Strony odpowiadającej o przekazanie następujących informacji na temat subsydyum:
  - a) podstawa prawna i cel subsydyum;

  - b) forma subsydyum;

  - c) data oraz okres stosowania subsydyum i inne terminy z nim związane;

  - d) wymogi kwalifikowalności obowiązujące w przypadku subsydyum;

  - e) łączna kwota lub roczna kwota przewidziana w budżecie na subsydyum;

f) w miarę możliwości – nazwa beneficjenta subsydium; oraz

g) wszelkie inne informacje umożliwiające ocenę negatywnego wpływu subsydium.

3. Strona odpowiadająca udziela informacji, których dotyczy wniosek, zgodnie z ust. 2 na piśmie nie później niż 60 dni od dnia doręczenia wniosku.

4. Jeżeli Strona odpowiadająca nie przekaze, w całości lub w części, informacji, których dotyczy wniosek, zgodnie z ust. 2 i 3, Strona odpowiadająca wyjaśnia powody nieprzekazania takich informacji w formie pisemnej.

5. Jeśli po otrzymaniu informacji, których dotyczy wniosek, oraz po przeprowadzeniu konsultacji Strona występująca z wnioskiem uważa, że dane subsydium ma lub może mieć znaczący negatywny wpływ na jej interesy handlowe lub konkurencję, Strona odpowiadająca dokłada wszelkich starań, aby wyeliminować lub zminimalizować ten wpływ.

ARTYKUŁ 24.6

Subsydia warunkowe

1. Przy przyznawaniu następujących subsydiów każda ze Stron stosuje następujące warunki:
  - a) w odniesieniu do subsydiów, w ramach których władze publiczne udzielają bezpośrednio lub pośrednio gwarancji na długi lub zobowiązania niektórych przedsiębiorstw, Strony dopilnowują, aby zakres tych długów lub zobowiązań był ograniczony, jeśli chodzi o kwotę długu lub zobowiązania bądź okres ważności gwarancji; oraz
  - b) w odniesieniu do subsydiów udzielanych przedsiębiorstwom niewypłacalnym lub znajdującym się w trudnej sytuacji (takich jak pożyczki i gwarancje, dotacje gotówkowe, zastrzyki kapitałowe, udostępnianie aktywów poniżej cen rynkowych i zwolnienia podatkowe), których okres obowiązywania przekracza jeden rok, Strony dopilnowują, aby przygotowano wiarygodny plan restrukturyzacji oparty na realistycznych założeniach w celu zapewnienia przywrócenia niewypłacalnym lub znajdującym się w trudnej sytuacji przedsiębiorstwom, w rozsądnym terminie, długoterminowej rentowności oraz aby zainteresowane przedsiębiorstwo, z wyjątkiem małych i średnich przedsiębiorstw, samo uczestniczyło w kosztach restrukturyzacji.
2. Ust. 1 lit. b) nie ma zastosowania do subsydiów udzielanych przedsiębiorstwom jako tymczasowe wsparcie płynności w formie gwarancji kredytowych lub pożyczek, ograniczonych do kwoty potrzebnej jedynie do utrzymania działalności przedsiębiorstwa znajdującego się w trudnej sytuacji przez okres niezbędny do przyjęcia planu restrukturyzacji lub likwidacji.

3. Niniejszy artykuł ma zastosowanie wyłącznie do subsydiów, które mają lub mogą mieć negatywny wpływ na handel i konkurencję drugiej Strony.

4. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do subsydiów:

- a) przyznawanych w celu zapewnienia uporządkowanego wyjścia przedsiębiorstwa z rynku; ani
- b) których łączne kwoty lub budżety wynoszą mniej niż 170 000 SDR na przedsiębiorstwo w okresie trzech kolejnych lat.

ARTYKUŁ 24.7

Wykorzystanie subsydiów

Każda ze Stron zapewnia wykorzystanie subsydiów przez przedsiębiorstwa wyłącznie do realizacji wyraźnie określonego celu polityki, na jaki zostały przyznane¹.

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że w przypadku gdy Strona ustanowiła odpowiednie ramy legislacyjne i procedury administracyjne w tym celu, obowiązek ten uznaje się za spełniony.

ARTYKUŁ 24.8

Niestosowanie mechanizmu rozstrzygania sporów

Do art. 24.5 ust. 5 nie stosuje się rozdziału 31.

ARTYKUŁ 24.9

Poufność

1. Podczas wymiany informacji na podstawie niniejszego rozdziału Strony uwzględniają ograniczenia nałożone ich odpowiednimi przepisami prawa dotyczącymi tajemnicy zawodowej i handlowej oraz zapewniają ochronę tajemnic handlowych i innych informacji poufnych.
2. Jeżeli Strona przekazuje informacje na podstawie niniejszego rozdziału, Strona, która je otrzymała, zachowuje poufność tych informacji.

ROZDZIAŁ 25

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA

SEKCJA A

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 25.1

Cele

1. Celem niniejszego rozdziału jest:
  - a) ułatwianie produkcji i komercjalizacji towarów i usług innowacyjnych i twórczych między Stronami, a tym samym przyczynienie się do rozwoju bardziej zrównoważonej i inkluzywnej gospodarki u obu Stron;
  - b) ułatwianie i regulowanie wymiany handlowej między Stronami, a także ograniczenie zakłóceń i przeszkód w takiej wymianie handlowej; oraz

- c) osiągnięcie odpowiedniego i skutecznego poziomu ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej.
2. Cele określone w art. 7 porozumienia TRIPS mają zastosowanie, odpowiednio, do niniejszego rozdziału.

ARTYKUŁ 25.2

Zakres stosowania

1. Każda ze Stron wypełnia swoje zobowiązania wynikające z umów międzynarodowych w dziedzinie własności intelektualnej, których jest stroną, w tym z porozumienia TRIPS.
2. Niniejszy rozdział uzupełnia i doprecyzowuje prawa i obowiązki każdej ze Stron wynikające z porozumienia TRIPS oraz innych umów międzynarodowych w dziedzinie własności intelektualnej.
3. Żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie uniemożliwia Stronie stosowania przepisów prawa przewidujących szerszą ochronę i egzekwowanie praw własności intelektualnej, pod warunkiem że taka ochrona i egzekwowanie są zgodne z niniejszym rozdziałem. Każda ze Stron ma swobodę określania stosownej metody wprowadzania w życie niniejszego rozdziału w ramach swojego własnego systemu prawnego i własnych praktyk.

ARTYKUŁ 25.3

Zasady

1. Zasady określone w art. 8 porozumienia TRIPS mają zastosowanie, odpowiednio, do niniejszego rozdziału.
2. Uwzględniając cele polityki publicznej leżące u podstaw systemów krajowych, Strony uznają potrzebę:
  - a) wspierania innowacji i kreatywności; oraz
  - b) ułatwiania rozpowszechniania informacji, wiedzy, technologii, kultury i sztuki;

za pośrednictwem ich własnych systemów własności intelektualnej, przy jednoczesnym poszanowaniu zasad przejrzystości, a także z uwzględnieniem interesów wszystkich zainteresowanych stron, w tym uprawnionych, użytkowników i ogółu społeczeństwa.

ARTYKUŁ 25.4

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału i załączników 25-A, 25-B i 25-C:

- a) „konwencja berneńska” oznacza Konwencję berneńską o ochronie dzieł literackich i artystycznych, sporządzoną w Bernie dnia 9 września 1886 r., z późniejszymi zmianami z dnia 28 września 1979 r.;
- b) „własność intelektualna” oznacza wszystkie kategorie praw własności intelektualnej objęte sekcją B podsekcje 1–7 niniejszego rozdziału lub częścią II sekcje 1–7 porozumienia TRIPS. ochrona własności intelektualnej obejmuje ochronę przed nieuczciwą konkurencją na podstawie art. 10 bis konwencji paryskiej;
- b) „konwencja paryska” oznacza Konwencję paryską o ochronie własności przemysłowej z dnia 20 marca 1883 r., ostatnio poddaną rewizji w Sztokholmie w dniu 14 lipca 1967 r. oraz ze zmianami z dnia 28 września 1979 r.;
- c) „konwencja rzymska” oznacza Międzynarodową konwencję o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych, sporządzoną w Rzymie dnia 26 października 1961 r.; oraz

d) „WIPO” oznacza Światową Organizację Własności Intelektualnej.

ARTYKUŁ 25.5

Traktowanie narodowe

1. W odniesieniu do wszystkich kategorii praw własności intelektualnej objętych postanowieniami niniejszego rozdziału każda ze Stron przyznaje obywatelom drugiej Strony traktowanie nie mniej korzystne niż to, które przyznaje własnym obywatelom w zakresie ochrony¹ praw własności intelektualnej, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych już odpowiednio w: konwencji paryskiej, konwencji berneńskiej, konwencji rzymskiej lub w Traktacie o własności intelektualnej w odniesieniu do układów scalonych, sporządzonym w Waszyngtonie dnia 26 maja 1989 r., oraz w Traktacie WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach („WPPT”), sporządzonym w Genewie dnia 20 grudnia 1996 r. W odniesieniu do artystów wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych obowiązek ten stosuje się wyłącznie do praw przewidzianych w niniejszym rozdziale.

---

¹ Do celów niniejszego ustępu termin „ochrona” obejmuje kwestie mające wpływ na dostępność, nabywanie, zakres, utrzymywanie oraz egzekwowanie praw własności intelektualnej, a także kwestie mające wpływ na korzystanie z praw własności intelektualnej szczegółowo uregulowane w niniejszym rozdziale. Ponadto do celów niniejszego ustępu termin „ochrona” obejmuje również środki mające na celu zapobieganie obchodzeniu skutecznych środków technicznych i środków dotyczących informacji o zarządzaniu prawami.

2. Strona może skorzystać z wyjątków dozwolonych na podstawie ust. 1 w odniesieniu do swoich procedur sądowych i administracyjnych, w tym wymagać od obywatela drugiej Strony wskazania adresu do doręczeń na jej terytorium lub wyznaczenia pełnomocnika na jej terytorium, pod warunkiem że taki wyjątek:

- a) jest niezbędny do zapewnienia przestrzegania przepisów ustawowych lub wykonawczych Strony, które nie są sprzeczne z niniejszym rozdziałem; oraz
- b) nie jest stosowany w sposób, który stanowiłby ukryte ograniczenie w handlu.

3. Ust. 1 nie ma zastosowania do procedur przewidzianych w umowach wielostronnych zawartych pod auspicjami WIPO dotyczących nabywania lub utrzymywania praw własności intelektualnej.

ARTYKUŁ 25.6

Własność intelektualna a zdrowie publiczne

1. Strony uznają znaczenie Deklaracji w sprawie porozumienia TRIPS i zdrowia publicznego, przyjętej w Ad-Dausze w dniu 14 listopada 2001 r. przez konferencję ministerialną WTO (zwanej dalej „deklaracją z Ad-Dauhy”). Interpretując i wdrażając prawa i obowiązki wynikające z niniejszego rozdziału, Strony zapewniają spójność z deklaracją z Ad-Dauhy.

2. Każda ze Stron wdraża art. 31*bis* porozumienia TRIPS, a także załącznik do tego porozumienia oraz dodatek do tego załącznika, które weszły w życie w dniu 23 stycznia 2017 r.

ARTYKUŁ 25.7

Wyczerpanie praw

Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie uniemożliwia Stronie określenia, czy i w jakich warunkach zastosowanie ma wyczerpanie praw własności intelektualnej zgodnie z jej systemem prawnym.

SEKCJA B

NORMY DOTYCZĄCE PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

PODSEKCJA 1

PRAWO AUTORSKIE I PRAWA POKREWNE

ARTYKUŁ 25.8

Umowy międzynarodowe

1. Każda ze Stron potwierdza swoje zobowiązania podjęte w następujących umowach i przestrzega postanowień:
  - a) konwencji berneńskiej;
  - b) konwencji rzymskiej;
  - c) Traktatu WIPO o prawie autorskim (WCT), sporządzonego w Genewie dnia 20 grudnia 1996 r.;

- d) WPPT; oraz
- e) Traktatu z Marrakeszu o ułatwieniu dostępu do opublikowanych utworów osobom niewidomym, słabowidzącym i osobom z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznawanie się z drukiem, sporządzonego w Marrakeszu dnia 27 czerwca 2013 r.

2. Każda ze Stron dokłada wszelkich starań, aby ratyfikować traktat pekiński o artystycznych wykonaniach audiowizualnych, przyjęty w Pekinie Genewie dnia 24 czerwca 2012 r., lub do niego przystąpić.

ARTYKUŁ 25.9

Autorzy

Każda ze Stron przyznaje autorom wyłączone prawo do zezwolenia lub zakazu:

- a) bezpośredniego lub pośredniego, czasowego lub trwałego zwielokrotniania ich utworów, w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie, w całości lub w części;
- b) publicznej dystrybucji w jakiegokolwiek formie, poprzez sprzedaż lub w inny sposób, oryginałów ich utworów lub kopii tych utworów;

- c) publicznego udostępniania ich utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym podawania ich utworów do publicznej wiadomości w taki sposób, aby każdy miał do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie; oraz
- d) publicznego najmu na zasadach komercyjnych oryginałów lub kopii ich programów komputerowych lub utworów filmowych.

ARTYKUŁ 25.10

Artyści wykonawcy

Każda ze Stron przyznaje artystom wykonawcom wyłączne prawo do zezwolenia lub zakazu:

- a) utrwalania¹ ich wykonań;
- b) bezpośredniego lub pośredniego, czasowego lub trwałego zwielokrotniania ich utrwalonych wykonań, w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie, w całości lub w części;
- c) publicznej dystrybucji, poprzez sprzedaż lub w inny sposób, ich utrwalonych wykonań;

---

¹ „Utrwalenie” oznacza zapis dźwięków bądź ich reprezentacji, z którego mogą być one postrzegane, kopiowane lub przekazywane za pomocą odpowiednich urządzeń.

- d) podawania do publicznej wiadomości ich utrwalonych wykonań, drogą przewodową lub bezprzewodową, w taki sposób, aby każdy miał do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie; oraz
- e) bezprzewodowego nadawania oraz publicznego udostępniania ich wykonań, chyba że wykonania te stanowią same w sobie nadawane wykonanie lub oparte są na utrwaleniu.

ARTYKUŁ 25.11

Producenci fonogramów

Każda ze Stron przyznaje producentom fonogramów wyłączone prawo do zezwolenia lub zakazu:

- a) bezpośredniego lub pośredniego, czasowego lub trwałego zwielokrotniania ich fonogramów, w jakikolwiek sposób i w jakiejkolwiek formie, w całości lub w części;
- b) publicznej dystrybucji, poprzez sprzedaż lub inną formę przeniesienia własności, ich fonogramów, w tym ich kopii;

- c) podawania do publicznej wiadomości ich fonogramów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w taki sposób, aby każdy miał do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie; oraz
- d) publicznego najmu ich fonogramów na zasadach komercyjnych.

ARTYKUŁ 25.12

Organizacje nadawcze

Każda ze Stron nadaje organizacjom radiowym i telewizyjnym wyłączne prawo do zezwolenia lub zakazu:

- a) utrwalania ich audycji nadawanych drogą bezprzewodową;
- b) bezpośredniego lub pośredniego, czasowego lub trwałego zwielokrotniania ich utrwalonych audycji nadawanych drogą bezprzewodową, w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie, w całości lub w części; oraz
- c) bezprzewodowej retransmisji ich audycji oraz publicznego udostępniania¹ ich audycji, jeśli takie udostępnianie następuje w miejscach dostępnych publicznie za opłatą wstępu.

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że żadne z postanowień niniejszego ustępu nie uniemożliwia Stronie określenia warunków, na jakich prawo to może być wykonywane, zgodnie z art. 13 lit. d) konwencji rzymskiej.

ARTYKUŁ 25.13

Nadawanie i publiczne udostępnianie fonogramów opublikowanych w celach handlowych¹

1. Każda ze Stron zapewnia artystom wykonawcom i producentom fonogramów prawo do jednorazowego godziwego wynagrodzenia płatnego przez użytkownika, jeżeli fonogram opublikowany w celach handlowych lub zwielokrotnienie takiego fonogramu zostaną użyte do nadania lub publicznego udostępnienia².
2. Każda ze Stron zapewnia, aby to jednorazowe godziwe wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, było dzielone między odpowiednich artystów wykonawców i producentów fonogramów. Każda ze Stron może przyjąć przepisy, które w przypadku braku porozumienia między artystami wykonawcami a producentami fonogramów określają warunki, zgodnie z którymi artyści wykonawcy i producenci fonogramów dzielą takie jednorazowe godziwe wynagrodzenie między siebie.

---

¹ Każda ze Stron może przyznać artystom wykonawcom i producentom fonogramów szersze prawa w odniesieniu do nadawania i publicznego udostępniania fonogramów opublikowanych w celach handlowych.

² Do celów niniejszego artykułu „publiczne udostępnianie” nie obejmuje podawania do publicznej wiadomości fonogramów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w taki sposób, że każdy ma do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie.

ARTYKUŁ 25.14

Czas trwania ochrony

1. Prawa autora utworu trwają przez okres życia autora i przez okres nie krótszy niż 70 lat po jego śmierci, niezależnie od dnia zgodnego z prawem podania utworu do publicznej wiadomości¹.
2. W przypadku utworu współautorskiego czas trwania ochrony, o którym mowa w ust. 1, liczy się od dnia śmierci ostatniego z autorów.
3. W przypadku utworów anonimowych lub utworów, przy których posłużono się pseudonimem, czas trwania ochrony wynosi nie mniej niż 70 lat od dnia zgodnego z prawem podania utworu do publicznej wiadomości. Jeżeli jednak pseudonim, którym posłużył się autor, nie pozostawia wątpliwości co do tożsamości autora lub jeżeli autor ujawni swoją tożsamość w okresie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, zastosowanie ma czas trwania ochrony określony w ust. 1.
4. Czas trwania ochrony utworu filmowego lub audiowizualnego wynosi co najmniej 70 lat od dnia śmierci ostatniego z autorów. Określenie osób, które należy uznać za autorów utworu filmowego lub audiowizualnego, pozostaje w gestii przepisów ustawowych i wykonawczych Stron.

---

¹ Jeżeli Strona przewiduje specjalny czas trwania ochrony w przypadkach, w których osoba prawna jest wyznaczona jako uprawniony, czas trwania ochrony wynosi nie krócej niż 70 lat od dnia zgodnego z prawem podania utworu do publicznej wiadomości.

5. Prawa organizacji nadawczych wygasają po upływie 50 lat od dnia pierwszego nadania audycji.
6. Prawa artystów wykonawców wygasają po upływie co najmniej 50 lat od dnia utrwalenia wykonania utworu; jednakże:
  - a) jeżeli utrwalenie wykonania zostanie zgodnie z prawem opublikowane lub, w przypadku gdy Strona tak postanowi, zgodnie z prawem publicznie udostępnione w okresie 50 lat, o którym mowa w niniejszym ustępie, czas trwania ochrony liczy się od dnia pierwszej takiej publikacji lub, w przypadku gdy strona tak postanowi, pierwszego takiego publicznego udostępnienia. W przypadku gdy Strona przewiduje obie możliwości, czas trwania ochrony liczy się od tego zdarzenia, które wystąpi wcześniej; oraz
  - b) jeżeli utrwalenie wykonania na fonogramie zostanie zgodnie z prawem opublikowane lub, w przypadku gdy Strona tak postanowi, zgodnie z prawem publicznie udostępnione w okresie 50 lat, o którym mowa w niniejszym ustępie, czas trwania ochrony wynosi co najmniej 70 lat od dnia pierwszej takiej publikacji lub, w przypadku gdy Strona tak postanowi, pierwszego takiego publicznego udostępnienia. W przypadku gdy Strona przewiduje obie możliwości, czas trwania ochrony liczy się od tego zdarzenia, które wystąpi wcześniej.

7. Prawa producentów fonogramów wygasają po upływie co najmniej 50 lat od chwili utrwalenia. Jeżeli jednak fonogram zostanie zgodnie z prawem opublikowany lub, w przypadku gdy Strona tak postanowi, zgodnie z prawem publicznie udostępniony w tym okresie, prawa takie wygasają po upływie co najmniej 70 lat od dnia pierwszej takiej publikacji lub, w przypadku gdy Strona tak postanowi, pierwszego takiego publicznego udostępnienia. Strony mogą przyjąć lub utrzymywać skuteczne środki w celu zagwarantowania, że zyski wygenerowane w trakcie dwudziestoletniego okresu ochrony następującego po okresie 50 lat będą dzielone sprawiedliwie pomiędzy artystów wykonawców i producentów fonogramów.

ARTYKUŁ 25.15

Prawo do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży

1. Każda ze Stron nadaje autorowi oryginalnego utworu graficznego lub plastycznego „prawo do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży” tego utworu, zdefiniowane jako niezbywalne prawo, którego nie można się zrzec, nawet z góry, do otrzymania opłaty licencyjnej opartej na cenie sprzedaży przy każdej odsprzedaży utworu następującej po pierwszym rozporządzeniu utworem przez autora¹.

2. Prawo do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie do wszystkich czynności odsprzedaży, w których w charakterze sprzedawców, kupujących lub pośredników uczestniczą podmioty zawodowo działające na rynku dzieł sztuki, takie jak salony sprzedaży, galerie sztuki oraz ogólnie wszelkie podmioty zajmujące się handlem dziełami sztuki.

---

¹ Niezależnie od postanowień niniejszego artykułu w przypadku Chile art. 36 akapit pierwszy ustawy nr 17.366 z dnia 28 sierpnia 1970 r., zmienionej ustawą nr 21.045 z dnia 13 października 2017 r., może nadal obowiązywać w odniesieniu do obliczania opłat licencyjnych.

3. Każda ze Stron może postanowić, że prawo do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, o którym mowa w ust. 1, nie ma zastosowania do czynności odsprzedaży, w przypadku gdy sprzedawca nabył utwór bezpośrednio od autora mniej niż trzy lata przed tą odsprzedażą oraz w przypadku gdy cena odsprzedaży nie przekracza określonej kwoty minimalnej.

ARTYKUŁ 25.16

Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi

1. Strony wspierają współpracę między ich odpowiednimi organizacjami zbiorowego zarządzania w celu ułatwiania dostępu do utworów i innych przedmiotów ochrony na terytorium Stron oraz przekazywania między ich odpowiednimi organizacjami zbiorowego zarządzania przychodów z praw za wykorzystanie tych utworów lub innych przedmiotów ochrony.

2. Strony wspierają przejrzystość organizacji zbiorowego zarządzania, w szczególności w odniesieniu do pobieranych przez nie przychodów z praw, potrąceń dokonywanych przez nie od pobieranych przychodów z praw, wykorzystania pobieranych przychodów z praw, polityki dystrybucji oraz repertuaru.

3. Każda ze Stron zapewnia, aby organizacje zbiorowego zarządzania mające siedzibę na jej terytorium, które reprezentują inną organizację zbiorowego zarządzania mającą siedzibę na terytorium drugiej Strony na mocy umowy o reprezentacji, były zachęcane do prawidłowego, regularnego i rzetelnego wpłacania kwot należnych reprezentowanej organizacji zbiorowego zarządzania, a także do udzielania reprezentowanej organizacji zbiorowego zarządzania informacji o kwocie przychodów z praw pobranych w jej imieniu oraz o ewentualnych odliczeniach od tych przychodów z praw.

ARTYKUŁ 25.17

Ograniczenia i wyjątki

Każda ze Stron ustanawia zakres ograniczeń lub wyjątków od praw określonych w art. 25.9–25.13 wyłącznie do niektórych szczególnych przypadków, które nie naruszają zwykłego wykorzystania utworu lub innego przedmiotu ochrony ani nie powodują nieuzasadnionej szkody dla uzasadnionych interesów uprawnionych.

ARTYKUŁ 25.18

Ochrona środków technicznych

1. Każda ze Stron zapewnia odpowiednią ochronę prawną zapobiegającą obchodzeniu jakiegokolwiek skutecznego środka technicznego, którego dana osoba dokonuje, wiedząc lub mając uzasadnione podstawy, by wiedzieć, że dąży do tego celu.
2. Każda ze Stron zapewnia odpowiednią ochronę prawną przed wytwarzaniem, przywozem, dystrybucją, sprzedażą, wypożyczaniem, reklamowaniem sprzedaży lub wypożyczenia lub posiadaniem w celach handlowych urządzeń, produktów lub części składowych, lub świadczeniem usług, które:
  - a) stanowią przedmiot promocji, reklamy lub sprzedaży w celu obejścia jakichkolwiek skutecznych środków technicznych;

- b) mają jedynie ograniczony cel handlowy lub zastosowanie inne niż obchodzenie jakichkolwiek skutecznych środków technicznych; lub
- c) są zaprojektowane, produkowane, dostosowane lub świadczone głównie w celu umożliwienia lub ułatwienia obejścia skutecznych środków technicznych.

3. Do celów niniejszej podsekcji „środek techniczny” oznacza wszelkiego rodzaju technologie, urządzenia lub części składowe, które przy normalnym funkcjonowaniu są przeznaczone do udaremnienia lub ograniczenia czynności w odniesieniu do utworów lub innych przedmiotów ochrony¹, które nie zostały dopuszczone przez uprawnionego z tytułu praw autorskich lub praw pokrewnych zgodnie z prawodawstwem Strony. Środki techniczne uważa się za skuteczne, gdy korzystanie z objętego ochroną utworu lub innego przedmiotu ochrony jest kontrolowane przez podmioty praw autorskich poprzez zastosowanie kodu dostępu lub mechanizmu zabezpieczenia, takiego jak szyfrowanie, kodowanie lub inna transformacja utworu lub innego przedmiotu ochrony, lub mechanizmu kontroli kopiowania, które spełniają cel ochronny.

4. Niezależnie od ochrony prawnej przewidzianej w ust. 1 niniejszego artykułu, w przypadku braku dobrowolnych środków stosowanych przez uprawnionych każda ze Stron może w razie konieczności wprowadzić odpowiednie środki w celu zapewnienia, aby odpowiednia ochrona prawna przed obchodzeniem skutecznych środków technicznych przewidziana zgodnie z niniejszym artykułem nie uniemożliwiała beneficjentom wyjątków lub ograniczeń przewidzianych zgodnie z art. 25.17 korzystania z takich wyjątków lub ograniczeń.

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że termin „utwory lub inne przedmioty ochrony” w tym zdaniu nie ma zastosowania do utworów ani innych przedmiotów ochrony, w przypadku których czas trwania ochrony upłynął.

ARTYKUŁ 25.19

Obowiązki dotyczące informacji o zarządzaniu prawami

1. Każda ze Stron zapewnia odpowiednią ochronę prawną zapobiegającą świadomemu podejmowaniu przez kogokolwiek bez upoważnienia kogośkolwiek z następujących działań, jeżeli ta osoba wie lub ma uzasadnione podstawy, by wiedzieć, że robiąc to, powoduje, umożliwia, ułatwia lub ukrywa naruszenie prawa autorskiego lub praw pokrewnych zgodnie z przepisami tej Strony:

- a) usunięcie lub zmiana jakichkolwiek elektronicznych informacji o zarządzaniu prawami; oraz
- b) dystrybucja, przywóz w celu dystrybucji, nadawanie, publiczne udostępnianie lub podawanie do publicznej wiadomości utworów lub innych przedmiotów ochrony objętych ochroną zgodnie z niniejszą podsekcją, z których usunięto bez odpowiedniego zezwolenia elektroniczne informacje o zarządzaniu prawami lub w których takie informacje zmieniono.

2. Do celów niniejszego artykułu „informacje o zarządzaniu prawami” oznaczają wszelkie informacje dostarczone przez podmioty praw autorskich, które umożliwiają identyfikację utworu lub innego przedmiotu ochrony, o których mowa w niniejszym artykule, autora lub jakiegokolwiek innego podmiotu praw autorskich, lub informacje o warunkach korzystania z utworu lub innego przedmiotu ochrony, a także wszelkie numery lub kody przedstawiające takie informacje.

3. Ust. 2 ma zastosowanie, jeżeli którakolwiek z tych informacji jest powiązana ze zwielokrotnionym egzemplarzem lub pojawia się w związku z publicznym udostępnieniem utworu lub innego przedmiotu ochrony, o których mowa w niniejszym artykule.

PODSEKCJA 2

ZNAKI TOWAROWE

ARTYKUŁ 25.20

Umowy międzynarodowe

Każda ze Stron:

- a) przestrzega Protokołu do Porozumienia madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków przyjętego w Madrycie dnia 27 czerwca 1989 r., ostatnio zmienionego w dniu 12 listopada 2007 r.;
- b) przestrzega Traktatu o prawie znaków towarowych, sporządzonego w Genewie dnia 27 października 1994 r., oraz Porozumienia nicejskiego dotyczącego międzynarodowej klasyfikacji towarów i usług dla celów rejestracji znaków z dnia 15 czerwca 1957 r., zmienionego dnia 28 września 1979 r.; oraz
- c) dokłada wszelkich rozsądnych starań, aby wypełnić postanowienia Traktatu singapurskiego o prawie znaków towarowych, sporządzonego w Singapurze dnia 27 marca 2006 r.

ARTYKUŁ 25.21

Prawa ze znaku towarowego

Każda ze Stron przewiduje, że właściciel zarejestrowanego znaku towarowego ma wyłączne prawo do uniemożliwienia osobom trzecim, które nie mają zgody właściciela, wykorzystywania w obrocie handlowym oznaczeń identycznych z tymi, dla których znak towarowy jest zarejestrowany, lub do nich podobnych, w przypadku gdy takie wykorzystywanie skutkowałoby prawdopodobieństwem wprowadzenia w błąd. W przypadku zastosowania identycznego oznaczenia dla identycznych towarów lub usług prawdopodobieństwo wprowadzenia w błąd jest domniemane.

ARTYKUŁ 25.22

Procedura rejestracji

1. Każda ze Stron przewiduje system rejestracji znaków towarowych, w którym każda ostateczna decyzja odmowna dotycząca rejestracji, w tym decyzja o odmowie częściowej, podjęta przez odpowiedni organ administracji właściwy w zakresie znaków towarowych, jest należycie uzasadniona i przekazywana zainteresowanej stronie na piśmie.
2. Każda ze Stron przewiduje możliwość wniesienia przez stronę trzecią sprzeciwu wobec wniosku o rejestrację znaku towarowego lub, w stosownych przypadkach na mocy swoich przepisów, wobec rejestracji znaku towarowego. Takie postępowanie sprzeciwowe ma charakter kontryktoryjny.

3. Każda ze Stron zapewnia publicznie dostępną elektroniczną bazę wniosków o rejestrację i zarejestrowanych znaków towarowych.

ARTYKUŁ 25.23

Znaki towarowe powszechnie znane

W celu nadania skuteczności ochronie znaków towarowych powszechnie znanych, o których mowa w art. 6a konwencji paryskiej i art. 16 ust. 2 i 3 porozumienia TRIPS, Strony potwierdzają znacznie wspólnego zalecenia w sprawie przepisów dotyczących ochrony znaków towarowych powszechnie znanych, przyjęte przez zgromadzenie Związku Ochrony Własności Przemysłowej i Zgromadzenie Ogólne WIPO na trzydziestej czwartej serii posiedzeń zgromadzeń państw członkowskich, która miała miejsce w dniach 20–29 września 1999 r.

ARTYKUŁ 25.24

Wyjątki od praw ze znaku towarowego

1. Każda ze Stron:
  - a) zapewnia uczciwe używanie wyrażen opisowych jako ograniczonego wyjątku od praw ze znaku towarowego; oraz

b) może ustanowić inne ograniczone wyjątki.

2. Ust. 1 ma zastosowanie, pod warunkiem że wyjątki te uwzględniają uzasadnione interesy właściciela znaku towarowego i osób trzecich.

3. Znak towarowy nie uprawnia właściciela do zakazania osobie trzeciej używania w obrocie handlowym:

a) własnego nazwiska lub adresu;

b) wskazówek dotyczących rodzaju, jakości, ilości, przewidzianego zastosowania, wartości, pochodzenia geograficznego, daty produkcji towarów lub świadczenia usług, lub innych cech charakterystycznych towarów lub usług; ani

c) znaku towarowego, w przypadku gdy jest to konieczne do wskazania przewidzianego zastosowania towaru lub usługi, w szczególności jako akcesoriów lub części zamiennych,

4. Ust. 2 ma zastosowanie w przypadku, gdy używanie przez osobę trzecią jest zgodne z uczciwymi praktykami w przemyśle lub handlu¹.

---

¹ Alternatywnie Strona może uzależnić takie użycie od tego, że nie będzie ono wprowadzać w błąd odpowiedniej części odbiorców ani nie będzie dla niej mylące.

5. Strona może przewidzieć, że znak towarowy nie uprawnia właściciela do zakazania osobie trzeciej używania w obrocie handlowym wcześniejszego prawa, które ma zastosowanie jedynie na konkretnym obszarze, jeżeli prawo to jest uznawane przez przepisy tej Strony i w granicach terytorium, na którym jest ono uznawane.

ARTYKUŁ 25.25

Podstawy wygaśnięcia

1. Każda ze Stron przewiduje, że znak towarowy ulega wygaśnięciu, jeżeli w nieprzerwanym okresie pięciu lat znak ten nie został wprowadzony do rzeczywistego używania na danym terytorium w powiązaniu z towarami lub usługami, dla których jest zarejestrowany, i nie istnieją żadne uzasadnione powody jego nieużywania. Strona może jednak przewidzieć, że nikt nie może żądać stwierdzenia wygaśnięcia praw właściciela znaku towarowego, jeżeli w przedziale czasu pomiędzy upływem wspomnianego pięcioletniego okresu i złożeniem wniosku o stwierdzenie wygaśnięcia rozpoczęło się lub zostało wznowione rzeczywiste używanie znaku towarowego. Rozpoczęcie lub wznowienie używania w okresie trzech miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o stwierdzenie wygaśnięcia praw, które nastąpiło najwcześniej w momencie upływu nieprzerwanego pięcioletniego okresu nieużywania, nie jest jednak brane pod uwagę, jeżeli przygotowania do rozpoczęcia lub wznowienia używania podjęte zostały dopiero wówczas, gdy właściciel dowiedział się o możliwości złożenia wniosku o wygaśnięcie.

2. Znak towarowy ulega również wygaśnięciu, jeżeli w wyniku działania lub zaniechania właściciela po dacie rejestracji stał się nazwą zwyczajową w odniesieniu do towarów lub usług, dla których został zarejestrowany¹.

ARTYKUŁ 25.26

Zgłoszenia w złej wierze

Znak towarowy podlega unieważnieniu, jeżeli zgłoszenia znaku towarowego dokonano w złej wierze. Każda ze Stron może również przewidzieć odmowę rejestracji takiego znaku towarowego.

---

¹ Znak towarowy może również ulec wygaśnięciu, jeżeli po dacie jego rejestracji w wyniku używania znaku towarowego przez właściciela lub za jego zgodą, w odniesieniu do towarów lub usług, dla których został on zarejestrowany, zachodzi możliwość wprowadzenia odbiorców w błąd, w szczególności co do natury, jakości lub pochodzenia geograficznego tych towarów lub usług.

PODSEKCJA 3

WZORY¹

ARTYKUŁ 25.27

Umowy międzynarodowe

Każda ze Stron dokłada wszelkich rozsądnych starań, aby przystąpić do Aktu genewskiego Porozumienia haskiego w sprawie międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych, przyjętego w Genewie dnia 2 lipca 1999 r.

ARTYKUŁ 25.28

Ochrona zarejestrowanych wzorów²

1. Każda ze Stron zapewnia ochronę niezależnie stworzonym wzorom, które są nowe lub oryginalne³. Taką ochronę zapewnia się w drodze rejestracji i ochrona ta przyznaje właścicielowi wyłączne prawo do tego wzoru zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu.

---

¹ Zawarte w niniejszym rozdziale odniesienia do wzorów dotyczą zarejestrowanych wzorów przemysłowych.

² Unia przyznaje również ochronę niezarejestrowanemu wzorowi, jeżeli spełnia on wymogi zawarte w rozporządzeniu Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz.U. UE L 3 z 5.1.2002, s. 1).

³ Strona może przewidzieć w swoich przepisach, że może być również wymagany indywidualny charakter wzorów. Unia Europejska uznaje, że wzór ma indywidualny charakter, jeżeli ogólne wrażenie, jakie wywiera na poinformowanym użytkowniku, różni się od ogólnego wrażenia wywieranego na takim użytkowniku przez jakikolwiek wzór, który został udostępniony publicznie.

2. Posiadacz praw do zarejestrowanego wzoru ma prawo uniemożliwić osobom trzecim, które nie posiadają jego zgody, co najmniej wytwarzanie, sprzedaż, przywóz lub wywóz produktów wykonanych według chronionego wzoru i zawierających ten wzór lub używanie artykułów wykonanych według chronionego wzoru lub zawierających ten wzór, gdy takie działania są podejmowane w celach handlowych, w sposób nieuzasadniony naruszają normalne wykorzystanie wzoru lub są niezgodne z praktykami sprawiedliwego handlu.

3. Wzór zastosowany lub zawarty w produkcie, który stanowi część składową produktu złożonego, uważa się za nowy i oryginalny wyłącznie:

- a) jeżeli dana część składowa po włączeniu do produktu złożonego pozostaje widoczna podczas zwykłego używania produktu złożonego; oraz
- b) w stopniu, w jakim te widoczne cechy części składowej, o których mowa w lit. a), spełniają same w sobie wymogi dotyczące nowości lub oryginalności.

4. Do celów ust. 3 lit. a) termin „zwykłe używanie” oznacza używanie przez użytkownika końcowego, z wyłączeniem konserwacji, obsługi lub naprawy.

ARTYKUŁ 25.29

Okres ochrony

Dostępny okres ochrony wynosi co najmniej 15 lat od daty złożenia wniosku.

ARTYKUŁ 25.30

Wyjątki i wyłączenia

1. Każda ze Stron może przewidzieć ograniczone wyjątki od ochrony wzorów, pod warunkiem że takie wyjątki nie kolidują w nieuzasadniony sposób z normalnym wykorzystaniem chronionych wzorów i nie naruszają w nieusprawiedliwiony sposób uzasadnionych interesów posiadacza praw do chronionego wzoru, biorąc pod uwagę uzasadnione interesy osób trzecich.
2. Ochrona wzoru nie obejmuje wzorów podyktowanych głównie względami technicznymi lub funkcjonalnymi.

3. Wzór nie obejmuje cech wyglądu produktu, które muszą być odtworzone w dokładnej formie i wymiarach, aby produkt, w którym zastosowano wzór lub w którym jest on zawarty, mógł zostać mechanicznie połączony z innym produktem lub mógł zostać umieszczony w nim, na nim lub wokół niego, tak aby oba produkty mogły spełniać swoje funkcje.

4. Na zasadzie odstępstwa od ust. 3 wzór może obejmować wzór służący zapewnieniu wielokrotnego składania lub łączenia wzajemnie wymiennych produktów w ramach systemu modułowego.

ARTYKUŁ 25.31

Związek z prawem autorskim

Wzór kwalifikuje się również do objęcia ochroną na mocy prawa autorskiego Strony od dnia, w którym wzór ten został stworzony lub utrwalony w jakiegokolwiek formie. Każda ze Stron określa zakres, w jakim przyznaje się taką ochronę, oraz warunki przyznania takiej ochrony, w tym wymagany poziom oryginalności.

PODSEKCJA 4

OZNACZENIA GEOGRAFICZNE

ARTYKUŁ 25.32

Definicja i zakres

1. Do celów niniejszej Umowy „oznaczenie geograficzne” oznacza oznaczenie, które identyfikuje towar jako pochodzący z terytorium Strony lub z regionu lub miejscowości na terytorium tej Strony, jeżeli pewna jakość, renoma lub inna cecha towaru może być zasadniczo przypisana jego pochodzeniu geograficznemu.
2. Niniejsza podsekcja ma zastosowanie do oznaczeń geograficznych, które identyfikują produkty wymienione w załączniku 25-C.
3. Strony zgadzają się rozważyć, po wejściu w życie niniejszej Umowy, rozszerzenie zakresu oznaczeń geograficznych objętych niniejszą podsekcją na inne rodzaje produktów objętych oznaczeniami geograficznymi nieobjęte ust. 2, w szczególności na przedmioty rękodzielnicze, biorąc pod uwagę rozwój prawodawstwa Stron.

4. Strona chroni oznaczenia geograficzne drugiej Strony, zgodnie z niniejszą podsekcją, jeżeli te oznaczenia geograficzne są chronione jako takie w kraju pochodzenia.

ARTYKUŁ 25.33

Oznaczenia geograficzne ujęte w wykazie

Każda ze Stron, po przeanalizowaniu zarówno prawodawstwa drugiej Strony, o którym mowa w załączniku 25-A, jak i oznaczeń geograficznych drugiej Strony wymienionych w załączniku 25-C, a także po przeprowadzeniu właściwych działań informacyjnych, zgodnie ze swoimi przepisami i praktykami, chroni oznaczenia geograficzne drugiej Strony wymienione w załączniku 25-C, zgodnie z poziomem ochrony określonym w niniejszej podsekcji.

ARTYKUŁ 25.34

Zmiany w wykazie oznaczeń geograficznych

1. Strony zgadzają się co do możliwości zmiany wykazu oznaczeń geograficznych, o którym mowa w art. 25.33, zgodnie z art. 25.40 ust. 1. Żadne uzupełnienie załącznika 25-C przez Stronę nie może przekroczyć 45 oznaczeń geograficznych raz na trzy lata od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy. Strony dodają nowe oznaczenia geograficzne po zakończeniu procedury sprzeciwu zgodnie z kryteriami określonymi w załączniku 25-B oraz po przeanalizowaniu oznaczeń geograficznych w sposób zadowalający obie Strony.
2. Jeżeli zmiana oznaczenia geograficznego wymienionego w załączniku 25-C stanowi niewielką zmianę związaną z pisownią wymienionego oznaczenia geograficznego lub odniesieniem do nazwy obszaru geograficznego, do którego jest ono przypisane, zastosowanie ma procedura, o której mowa w art. 25.40 ust. 4.
3. Oznaczenie geograficzne, o którym mowa w ust. 1 i 2, umieszcza się w wykazie za obopólną zgodą Stron.

ARTYKUŁ 25.35

Zakres ochrony oznaczeń geograficznych

1. Oznaczenia geograficzne wymienione w załączniku 25-C, jak również te dodane zgodnie z art. 25.34, są objęte ochroną przed:
  - a) jakimkolwiek komercyjnym wykorzystaniem oznaczenia geograficznego w odniesieniu do produktu, który jest tego samego rodzaju i który:
    - (i) nie pochodzi z miejsca pochodzenia przypisanego temu oznaczeniu geograficznemu w załączniku 25-C; lub
    - (ii) pochodzi z miejsca pochodzenia przypisanego temu oznaczeniu geograficznemu w załączniku 25-C, ale który nie został wyprodukowany lub wytworzony zgodnie ze specyfikacją produktu chronionej nazwy, nawet jeśli nazwie towarzyszą takie określenia jak „w rodzaju”, „typu”, „w stylu”, „imitacja”, „o smaku” lub inne tego rodzaju wyrażenia;
  - b) stosowaniem jakichkolwiek środków w oznaczeniu lub przedstawieniu produktu, które w sposób mogący wprowadzać odbiorców w błąd co do pochodzenia geograficznego produktu wskazują lub sugerują, że produkt ten pochodzi z obszaru geograficznego innego niż rzeczywiste miejsce pochodzenia;

- c) jakimkolwiek użyciem, które stanowi akt nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 10*bis* konwencji paryskiej, w tym wykorzystywaniem renomy oznaczenia geograficznego lub jakimkolwiek fałszywym lub wprowadzającym w błąd oznaczeniem dotyczącym pochodzenia, charakteru lub podstawowych cech produktu, na opakowaniu wewnętrznym lub zewnętrznym, w materiałach reklamowych lub dokumentach związanych z samymi towarami, a także przed wszelkimi praktykami mogącymi wprowadzić konsumenta w błąd co do prawdziwego pochodzenia produktu.
2. Chronione oznaczenia geograficzne nie stają się nazwami rodzajowymi na terytoriach Stron.
3. Na mocy niniejszej podsekcji nie nakłada się obowiązku ochrony oznaczeń geograficznych, które nie są lub przestaną być chronione na ich terytorium pochodzenia.
4. Strona nie wyklucza możliwości unieważnienia ochrony lub zaprzestania uznawania oznaczenia geograficznego przez właściwe organy na terytorium jego pochodzenia z uwagi na fakt, że chronione lub uznane oznaczenie przestało spełniać warunki, na podstawie których na terytorium jego pochodzenia zostało ono pierwotnie objęte ochroną lub uznane.
5. Każda ze Stron powiadamia drugą Stronę, jeżeli oznaczenie geograficzne przestaje być chronione na jej terytorium pochodzenia. Takie powiadomienie odbywa się zgodnie z procedurami określonymi w art. 25.40.

6. Żadne z postanowień niniejszej podsekcji nie narusza prawa jakiejkolwiek osoby do wykorzystywania w handlu jej nazwiska lub nazwiska jej poprzedników prawnych, z wyjątkiem przypadków wykorzystywania takiego nazwiska w celu wprowadzenia konsumentów w błąd.
7. Ochrona przewidziana w niniejszej podsekcji ma zastosowanie do tłumaczenia oznaczeń geograficznych wymienionych w załączniku 25-C, jeżeli stosowanie takiego tłumaczenia niesie ze sobą ryzyko wprowadzenia konsumentów w błąd.
8. Jeżeli tłumaczenie oznaczenia geograficznego jest identyczne z terminami rodzajowymi lub opisowymi, w tym rzeczownikami i przymiotnikami, lub terminami zwyczajowo używanymi w języku potocznym jako nazwa zwyczajowa produktu na terytorium Strony lub jeżeli oznaczenie geograficzne nie jest identyczne z takim terminem, ale go zawiera, postanowienia niniejszej podsekcji pozostają bez uszczerbku dla prawa jakiejkolwiek osoby do stosowania tego terminu w powiązaniu z tym produktem.
9. Ochrona przewidziana w niniejszej podsekcji nie ma zastosowania do pojedynczego składnika wieloskładnikowego terminu, który jest chroniony jako oznaczenie geograficzne wymienione w dodatku 25-C-1, jeżeli taki pojedynczy składnik¹ jest terminem występującym w języku potocznym jako nazwa zwyczajowa produktu powiązanego.

---

¹ Zgodnie z dodatkiem 25-C-1 zawierającym terminy, w przypadku których nie wnosi się o ochronę.

10. Żadne z postanowień niniejszej podsekcji nie uniemożliwia stosowania na terytorium Strony – w odniesieniu do jakiegokolwiek produktu – nazwy odmiany roślin lub rasy zwierząt¹.

11. W przypadku nowych oznaczeń geograficznych, które mają zostać dodane zgodnie z art. 25.34, żadne z postanowień nie wymaga od Strony ochrony oznaczenia geograficznego, które jest identyczne z określeniem zwyczajowo używanym w języku potocznym jako nazwa zwyczajowa produktu powiązanego na terytorium tej Strony².

ARTYKUŁ 25.36

Prawo do wykorzystania oznaczeń geograficznych

1. Nazwa chroniona na podstawie niniejszej podsekcji jako oznaczenie geograficzne może być używana przez każdy podmiot gospodarczy wprowadzający na rynek produkt zgodny z odpowiednią specyfikacją.

2. Nazwa chroniona na podstawie niniejszej podsekcji jako oznaczenie geograficzne nie podlega rejestracji użytkowników ani dodatkowym opłatom.

---

¹ W notach wyjaśniających w załączniku 25-C określono nazwy odmian roślin i ras zwierząt, których stosowanie nie jest zabronione.

² Przy ustalaniu nowych oznaczeń geograficznych, które mają zostać dodane, niezależnie od tego, czy dane określenie jest zwyczajowym określeniem w języku potocznym, stanowiącym nazwę zwyczajową danego towaru na terytorium Strony, organy Strony wydają organowi polecenie wzięcia pod uwagę sposobu rozumienia tego określenia przez konsumentów na terytorium tej Strony. Czynniki istotne dla takiego rozumienia przez konsumenta mogą obejmować: a) to, czy termin ten jest używany w odniesieniu do danego rodzaju produktu, jak wskazują rzetelne źródła, takie jak słowniki, gazety i odpowiednie strony internetowe; lub b) sposób, w jaki produkt, do którego odnosi się ten termin, jest wprowadzany do obrotu i używany w handlu na terytorium tej Strony.

ARTYKUŁ 25.37

Związek między znakami towarowymi a oznaczeniami geograficznymi

1. Strony odmawiają rejestracji znaku towarowego, którego stosowanie byłoby sprzeczne z art. 25.35 i który odnosi się do tego samego rodzaju produktów, pod warunkiem że wniosek o zarejestrowanie takiego znaku towarowego złożono po dacie rozpoczęcia stosowania w odniesieniu do ochrony oznaczenia geograficznego na terytorium danej Strony.
2. Znaki towarowe zarejestrowane niezgodnie z ust. 1 unieważnia się z urzędu lub na wniosek zainteresowanej strony zgodnie z prawem i praktyką Stron.
3. W przypadku oznaczeń geograficznych, o których mowa w art. 25.33, datą złożenia wniosku o ochronę, o którym mowa w ust. 1 i 2, jest 1 listopada 2022 r.
4. W przypadku oznaczeń geograficznych dodanych do załącznika 25-C zgodnie z art. 25.34 datą złożenia wniosku o ochronę jest data przekazania wniosku drugiej Stronie w celu ochrony oznaczenia geograficznego będącego przedmiotem zakończonego powodzeniem procesu zmiany wykazu chronionych oznaczeń geograficznych, o którym mowa w art. 25.34.

5. Strony obejmują oznaczenia geograficzne ochroną również w przypadku istnienia wcześniejszego znaku towarowego. Wcześniejsze znaki towarowe zarejestrowane w dobrej wierze mogą być odnawiane i podlegać zmianom, które wymagają dokonania nowych zgłoszeń znaków towarowych, pod warunkiem że zmiany te nie naruszają ochrony oznaczeń geograficznych i że nie istnieją podstawy do unieważnienia znaku towarowego na podstawie prawa Stron.

6. Do celów niniejszego artykułu ust. 5 „wcześniejszy znak towarowy” oznacza znak towarowy, którego używanie jest sprzeczne z art. 25.35, w odniesieniu do którego złożono wniosek o rejestrację lub który – o ile jest to przewidziane w odpowiednich przepisach – nabyto poprzez używanie w dobrej wierze na terytorium jednej Strony przed dniem złożenia przez drugą Stronę wniosku o ochronę oznaczenia geograficznego na podstawie niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 25.38

Egzekwowanie ochrony

Każda ze Stron egzekwuje ochronę przewidzianą w art. 25.35, 25.36 i 25.37 w drodze czynności administracyjnej na wniosek zainteresowanej strony. Każda ze Stron przewiduje, w ramach swojego prawa i swojej praktyki, dodatkowe kroki administracyjne i sądowe w celu zapobieżenia bezprawnemu wykorzystywaniu chronionych oznaczeń geograficznych lub doprowadzenia do jego zaprzestania.

ARTYKUŁ 25.39

Zasady ogólne

1. Nie wymaga się od Strony ochrony jako oznaczenia geograficznego na podstawie niniejszej podsekcji nazwy, która koliduje z nazwą odmiany roślin lub rasy zwierząt, w przypadku gdy może to skutkować wprowadzeniem konsumenta w błąd co do prawdziwego pochodzenia produktu.
2. Jeżeli oznaczenia geograficzne Stron mają charakter homonimiczny, druga Strona przyznaje ochronę każdemu oznaczeniu geograficznemu, pod warunkiem że w praktyce istnieje wystarczające rozróżnienie między warunkami wykorzystania i prezentacji nazw, aby nie wprowadzać konsumenta w błąd.
3. W przypadku gdy Strona, w kontekście dwustronnych negocjacji z państwem trzecim, proponuje ochronę oznaczenia geograficznego tego państwa trzeciego, a to oznaczenie geograficzne jest homonimiczne z oznaczeniem geograficznym drugiej Strony, Strona ta informuje o tym drugą Stronę i daje jej możliwość zgłoszenia uwag, zanim dane oznaczenie geograficzne zostanie objęte ochroną.
4. Przywóz, wywóz i wprowadzanie do obrotu produktów odpowiadających oznaczeniom geograficznym, o których mowa w załączniku 25-C, odbywa się zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi mającymi zastosowanie na terytorium Strony, na którym produkty są wprowadzane do obrotu.
5. Wszelkie kwestie wynikające ze specyfikacji produktów chronionych oznaczeń geograficznych są rozpatrywane przez podkomitet, o którym mowa w art. 25.40.

6. Oznaczenia geograficzne chronione na podstawie niniejszej podsekcji mogą zostać unieważnione wyłącznie przez Stronę, z której terytorium pochodzi produkt. Strona powiadamia drugą Stronę, jeżeli oznaczenie geograficzne wymienione w załączniku 25-C przestaje być chronione na jej terytorium. W następstwie takiego powiadomienia załącznik 25-C zmienia się zgodnie z art. 25.40 ust. 3.

7. Specyfikacja produktu, o której mowa w niniejszej podsekcji, zostaje zatwierdzona, wraz ze wszelkimi zatwierdzonymi zmianami, przez organy Strony, z której terytorium pochodzi produkt.

ARTYKUŁ 25.40

Podkomitet, współpraca i przejrzystość

1. Do celów niniejszej podsekcji Podkomitet, o którym mowa w art. 25.66, może zalecić Radzie ds. Handlu zmianę na podstawie art. 33.1 ust. 6 lit. a):

- a) załącznika 25-A w zakresie odniesień do prawa obowiązującego na terytorium Stron;
- b) załącznika 25-B w zakresie kryteriów włączenia do procedury sprzeciwu; oraz
- c) załącznika 25-C w zakresie oznaczeń geograficznych.

2. Do celów niniejszej podsekcji Podkomitet, o którym mowa w art. 25.66, jest odpowiedzialny za wymianę informacji dotyczących:

- a) zmian w przepisach i polityce w zakresie oznaczeń geograficznych;
- b) oznaczeń geograficznych w celu rozważenia możliwości ich ochrony zgodnie z niniejszą podsekcją; oraz
- c) wszelkich innych kwestii będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w obszarze oznaczeń geograficznych.

3. W następstwie powiadomienia, o którym mowa w art. 25.39 ust. 6, Podkomitet zaleca Radzie ds. Handlu zmianę załącznika 25-C zgodnie z niniejszym artykułem ust. 1 lit. c) w celu zakończenia ochrony na podstawie niniejszej Umowy.

4. W przypadku niewielkiej zmiany związanej z pisownią wymienionego oznaczenia geograficznego lub odniesieniem do nazwy obszaru geograficznego, do którego jest ono przypisane, Strona powiadamia drugą Stronę w Podkomitecie o takiej zmianie, przedstawiając jej wyjaśnienie. Podkomitet zaleca Radzie ds. Handlu zmianę załącznika 25-C na podstawie art. 33.1 ust. 6 lit. a) poprzez wprowadzenie takiej niewielkiej zmiany.

5. Strony, bezpośrednio albo za pośrednictwem Podkomitetu, utrzymują kontakt we wszelkich kwestiach dotyczących wykonania i funkcjonowania niniejszej podsekcji. W szczególności Strona może zwrócić się do drugiej Strony o udzielenie informacji dotyczących specyfikacji produktów i ich zmian, a także punktów kontaktowych ds. egzekwowania przepisów w drodze postępowania administracyjnego.

6. Strony mogą udostępnić publicznie specyfikacje produktów lub ich skrócone wersje oraz informacje o punktach kontaktowych ds. egzekwowania przepisów w drodze postępowania administracyjnego odpowiadające oznaczeniom geograficznym drugiej Strony chronionym na podstawie niniejszej podsekcji.

ARTYKUŁ 25.41

Inne rodzaje ochrony

1. Niniejszą podsekcję stosuje się bez uszczerbku dla praw i obowiązków Stron wynikających z porozumienia WTO lub jakiegokolwiek innego wielostronnego porozumienia dotyczącego prawa własności intelektualnej, którego stronami są Unia Europejska i Chile.

2. Niniejsza podsekcja pozostaje bez uszczerbku dla prawa do ubiegania się o uznanie i ochronę oznaczenia geograficznego na podstawie odpowiednich przepisów obowiązujących na terytoriach Stron.

PODSEKCJA 5

PATENTY

ARTYKUŁ 25.42

Umowy międzynarodowe

Każda ze Stron¹ przestrzega Układu o współpracy patentowej, sporządzonego w Waszyngtonie 19 czerwca 1970 r., zmienionego 28 września 1979 r., ostatnio zmodyfikowanego 3 października 2001 r.

ARTYKUŁ 25.43

Dodatkowa ochrona w przypadku opóźnień w wydaniu pozwolenia na dopuszczenie do obrotu dla produktów farmaceutycznych

1. Strony uznają, że produkty farmaceutyczne chronione patentem na ich terytorium mogą podlegać procedurze wydania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub pozwolenia sanitarnego przed ich wprowadzeniem do obrotu.

---

¹ W przypadku Unii Europejskiej obowiązek wynikający z niniejszego artykułu wypełniają państwa członkowskie.

2. Każda ze Stron przewiduje odpowiedni i skuteczny mechanizm, który zapewnia dodatkowy okres ochrony w celu zrekompensowania właścicielowi patentu ograniczenia skutecznej ochrony patentowej wynikającego z nieuzasadnionych opóźnień¹ w udzieleniu pierwszego pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub pozwolenia sanitarnego na jej terytorium. Dodatkowy okres ochrony nie może przekraczać pięciu lat.

3. Niezależnie od ust. 2 Strona, zgodnie ze swoimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi, może zapewnić dalszą ochronę produktu chronionego patentem, który był przedmiotem procedury wydania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub pozwolenia sanitarnego, w celu zrekompensowania właścicielowi patentu ograniczenia skutecznej ochrony patentowej. Czas trwania takiej dalszej ochrony nie może przekraczać pięciu lat².

4. Dla większej pewności należy wyjaśnić, że przy wypełnianiu obowiązków wynikających z niniejszego artykułu każda ze Stron może przewidzieć warunki i ograniczenia, pod warunkiem że Strona nadal będzie nadawać skuteczność postanowieniom niniejszego artykułu.

---

¹ Do celów niniejszego artykułu nieuzasadnione opóźnienie obejmuje opóźnienie wynoszące co najmniej ponad dwa lata w udzieleniu pierwszej merytorycznej odpowiedzi wnioskodawcy od dnia złożenia wniosku o wydanie pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub pozwolenia sanitarnego. Wszelkie opóźnienia w przyznawaniu pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub pozwolenia sanitarnego z powodu okresów, które można przypisać wnioskodawcy lub jakiegokolwiek okresu, na który organ rozpatrujący wniosek o wydanie pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub organ ds. rejestracji sanitarnej nie ma wpływu, nie muszą być uwzględniane przy określaniu takiego opóźnienia.

² Ten maksymalny czas trwania pozostaje bez uszczerbku dla możliwości dalszego przedłużenia okresu ochrony w przypadku produktów leczniczych, dla których przeprowadzono badania pediatryczne, a wyniki tych badań uwzględniono w informacji na temat produktu.

5. Każda ze Stron dołoży wszelkich starań, aby wnioski o wydanie pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub rejestrację sanitarną produktów farmaceutycznych były rozpatrywane w sposób skuteczny i terminowy w celu uniknięcia nieuzasadnionych lub niepotrzebnych opóźnień. Aby uniknąć nieuzasadnionych opóźnień, Strona może przyjąć lub utrzymać procedury, które przyspieszają rozpatrywanie wniosków o wydanie pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub pozwolenia sanitarnego.

PODSEKCJA 6

OCHRONA INFORMACJI NIEUJAWNIONYCH

ARTYKUŁ 25.44

Zakres ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa

1. Wywiązując się z obowiązku przestrzegania przepisów porozumienia TRIPS, a w szczególności art. 39 ust. 1 i 2 tego porozumienia, Każda ze Stron przewiduje odpowiednie cywilne procedury sądowe oraz środki prawne dla każdego posiadacza tajemnicy przedsiębiorstwa, umożliwiające zapobieganie pozyskaniu, wykorzystaniu lub ujawnieniu tajemnicy przedsiębiorstwa oraz uzyskanie odszkodowania z tego tytułu, w każdym przypadku, gdy odbywa się to w sposób sprzeczny z uczciwymi praktykami handlowymi.

2. Do celów niniejszej podsekcji:

a) „tajemnica przedsiębiorstwa” oznacza informacje, które:

(i) są poufne w tym sensie, że jako całość lub w szczególnym zestawie i zbiorze ich elementów nie są ogólnie znane ani łatwo dostępne dla osób z kręgów, które na ogół mają do czynienia z tym rodzajem informacji;

(ii) mają wartość handlową dlatego, że są poufne; oraz

(iii) poddane zostały przez osobę, pod której legalną kontrolą się znajdują, rozsądnym, w danych okolicznościach, działaniom dla utrzymania ich w tajemnicy;

b) „posiadacz tajemnicy przedsiębiorstwa” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która w sposób zgodny z prawem sprawuje kontrolę nad tajemnicą przedsiębiorstwa.

3. Do celów niniejszej podsekcji za niezgodne z uczciwymi praktykami handlowymi uznaje się co najmniej następujące sposoby postępowania:

a) pozyskanie tajemnicy przedsiębiorstwa bez zgody posiadacza tajemnicy przedsiębiorstwa, dokonane przez nieuprawniony dostęp do dokumentów, przedmiotów, materiałów, substancji lub plików elektronicznych znajdujących się zgodnie z prawem pod kontrolą posiadacza tajemnicy przedsiębiorstwa i zawierających tę tajemnicę lub umożliwiających jej odkrycie lub przez ich przywłaszczenie lub powielenie;

- b) wykorzystanie lub ujawnienie tajemnicy przedsiębiorstwa dokonane bez zgody posiadacza tej tajemnicy przez osobę, która spełnia którykolwiek z następujących warunków:
  - (i) pozyskała tajemnicę przedsiębiorstwa w sposób, o którym mowa w lit. a);
  - (ii) naruszyła umowę o poufności lub jakikolwiek inny obowiązek nieujawniania tajemnicy przedsiębiorstwa; lub
  - (iii) naruszyła umowny lub jakikolwiek inny obowiązek ograniczający wykorzystywanie tajemnicy przedsiębiorstwa;
- c) pozyskanie, wykorzystanie lub ujawnienie tajemnicy przedsiębiorstwa dokonane przez osobę, która w momencie tego pozyskania, wykorzystania lub ujawnienia wiedziała lub w danych okolicznościach powinna była wiedzieć, że tajemnica ta pochodzi bezpośrednio lub pośrednio od innej osoby, która wykorzystywała lub ujawniała tajemnicę w sposób niezgodny z prawem w rozumieniu lit. b).

4. Żadnego z postanowień niniejszej podsekcji nie należy rozumieć jako wymogu, aby którakolwiek ze Stron uznawała którykolwiek z poniższych sposobów postępowania za niezgodny z uczciwymi praktykami handlowymi:

- a) samodzielne odkrycie lub stworzenie odnośnych informacji przez inną osobę;
- b) dokonanie inżynierii odwrotnej produktu przez osobę, która go zgodnie z prawem posiada i na której nie spoczywa żaden prawny obowiązek ograniczania dostępu do odnośnych informacji;

- c) pozyskanie, wykorzystanie lub ujawnienie informacji wymaganych lub dopuszczonych przez prawo tej Strony; lub
  - d) wykorzystanie przez pracowników doświadczenia i umiejętności zdobytych uczciwie w trakcie zwykłego przebiegu ich zatrudnienia.
5. Żadnego z postanowień niniejszej podsekcji nie należy rozumieć jako ograniczającego wolność wypowiedzi i informacji, w tym wolność mediów podlegającą ochronie na terytorium każdej ze Stron.

ARTYKUŁ 25.45

Cywilne procedury sądowe i środki zaradcze w odniesieniu do tajemnicy przedsiębiorstwa

1. Każda ze Stron zapewnia, aby osoby uczestniczące w sądowym postępowaniu cywilnym, o którym mowa w art. 25.44, lub mające dostęp do dokumentów w tym postępowaniu, podlegały zakazowi wykorzystania lub ujawnienia jakiegokolwiek rzeczywistej lub rzekomej tajemnicy przedsiębiorstwa, którą właściwe organy sądowe – w odpowiedzi na należycie uzasadniony wniosek zainteresowanej strony – oznaczyły jako poufną, a z którą osoby te zapoznały się na skutek takiego uczestnictwa lub dostępu.

2. W sądowym postępowaniu cywilnym, o którym mowa w art. 25.44, każda ze Stron zapewnia, by uprawnienia jej organów sądowych obejmowały co najmniej:

- a) nakładanie środków tymczasowych, zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi Strony, uniemożliwiających pozyskanie, wykorzystanie lub ujawnienie tajemnicy przedsiębiorstwa w sposób niezgodny z uczciwymi praktykami handlowymi;
- b) wydawanie nakazów sądowych uniemożliwiających pozyskanie, wykorzystanie lub ujawnienie tajemnicy przedsiębiorstwa w sposób niezgodny z uczciwymi praktykami handlowymi;
- c) nakazanie osobie, która wiedziała lub powinna była wiedzieć, że pozyskuje, wykorzystuje lub ujawnia tajemnicę przedsiębiorstwa w sposób niezgodny z uczciwymi praktykami handlowymi, aby zapłaciła posiadaczowi tajemnicy przedsiębiorstwa odszkodowanie odpowiednie do zrekompensowania rzeczywistej szkody poniesionej w wyniku takiego pozyskania, wykorzystania lub ujawnienia tajemnicy przedsiębiorstwa;
- d) stosowanie szczególnych środków w celu ochrony poufności rzeczywistej lub rzekomej tajemnicy przedsiębiorstwa powstałej w trakcie postępowania cywilnego dotyczącego domniemanego pozyskania, wykorzystania i ujawnienia tajemnicy przedsiębiorstwa w sposób niezgodny z uczciwymi praktykami handlowymi; zgodnie z prawem danej Strony takie szczególne środki mogą obejmować możliwość:
  - (i) ograniczenia dostępu do pewnych dokumentów w całości lub w części;
  - (ii) ograniczenia dostępu do przesłuchań oraz ich zapisów lub transkrypcji;

- (iii) udostępnienia nieopatrzonej klauzulą poufności wersji orzeczenia sądowego, w której fragmenty zawierające tajemnice przedsiębiorstwa zostały usunięte lub utajnione;
  - e) nałożenia kary na strony lub inne osoby uczestniczące w postępowaniu sądowym, które nie zastosują się lub odmówią zastosowania się do nakazów właściwych organów sądowych dotyczących ochrony rzeczywistej lub rzekomej tajemnicy przedsiębiorstwa.
3. Każda ze Stron zapewnia, aby jej organy sądowe nie miały obowiązku stosowania procedur sądowych ani środków zaradczych, o których mowa w art. 25.44, w odniesieniu do przypadków postępowania niezgodnego z uczciwymi praktykami handlowymi, które ma na celu, zgodnie z prawem Strony, ujawnienie naruszenia przepisów, nadużycia lub nielegalnego działania lub ochronę prawnie uzasadnionego interesu uznawanego przez prawo tej Strony.

ARTYKUŁ 25.46

Ochrona nieujawnionych informacji dotyczących produktów farmaceutycznych

1. Jeżeli jako warunku wydania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub pozwolenia sanitarnego w odniesieniu do produktu farmaceutycznego, w którym wykorzystuje się nową jednostkę chemiczną, która nie została wcześniej zatwierdzona, Strona wymaga przedłożenia nieujawnionych danych dotyczących testów lub innych danych niezbędnych do ustalenia, czy stosowanie tego produktu jest bezpieczne i skuteczne, Strona chroni takie dane przed ujawnieniem ich stronom trzecim, jeśli uzyskanie takich danych wymaga znacznych starań, z wyjątkiem sytuacji, gdy ujawnienie jest konieczne ze względu na nadrzędny interes publiczny, chyba że podjęte zostaną kroki w celu zapewnienia ochrony tych danych przed nieuczciwym wykorzystaniem w celach komercyjnych.

2. Każda ze Stron zapewnia, aby przez co najmniej pięć lat od dnia pierwszego pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub pozwolenia sanitarnego na terytorium danej Strony produkt farmaceutyczny dopuszczony następnie do obrotu na podstawie wyników badań przedklinicznych i klinicznych przedstawionych we wniosku o wydanie pierwszego pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub pozwolenia sanitarnego nie został dopuszczony do obrotu bez wyraźnej zgody posiadacza pierwszego pozwolenia na dopuszczenie do obrotu lub pozwolenia sanitarnego.

3. Nie ma żadnych ograniczeń dotyczących wdrażania przez którąkolwiek ze Stron skróconych procedur udzielania pozwoleń na produkty farmaceutyczne na podstawie badań biorównoważności i biodostępności.

4. Każda ze Stron może przewidzieć warunki i ograniczenia przy wykonywaniu obowiązków wynikających z niniejszego artykułu, pod warunkiem że Strona nadal będzie wprowadzała w życie przepisy niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ 25.47

Ochrona informacji dotyczących produktów agrochemicznych

1. Jeżeli jako warunku udzielenia pozwolenia na dopuszczenie do obrotu produktu agrochemicznego, w którym wykorzystuje się nową jednostkę chemiczną, Strona wymaga przedłożenia sprawozdań z testów lub badań dotyczących bezpieczeństwa i skuteczności tego produktu, Strona ta nie udziela pozwolenia na dopuszczenie do obrotu innego produktu na podstawie tych sprawozdań z testów lub badań bez zgody osoby, która wcześniej je przedłożyła, przez co najmniej dziesięć lat od dnia udzielenia pozwolenia na dopuszczenie do obrotu produktu agrochemicznego.

2. Strona może ograniczyć ochronę na podstawie niniejszego artykułu do sprawozdań z testów lub badań, które spełniają następujące warunki:

- a) są niezbędne do udzielenia pozwolenia lub zmiany pozwolenia w celu dopuszczenia zastosowania w innych uprawach; oraz
- b) są certyfikowane jako zgodne z zasadami dobrej praktyki laboratoryjnej lub zasadami dobrej praktyki doświadczalnej.

3. Każda ze Stron może ustanowić przepisy mające na celu uniknięcie powielania testów na kręgowcach.

4. Przy wypełnianiu obowiązków wynikających z niniejszego artykułu każda ze Stron może przewidzieć warunki i ograniczenia, pod warunkiem że Strona nadal będzie wprowadzała w życie przepisy niniejszego artykułu.

PODSEKCJA 7

ODMIANY ROŚLIN

ARTYKUŁ 25.48

Ochrona praw do odmian roślin

Strony chronią prawa do odmian roślin zgodnie z Międzynarodową konwencją o ochronie nowych odmian roślin z dnia 2 grudnia 1961 r., ostatnio zmienioną w Genewie 19 marca 1991 r. („Międzynarodowa konwencja o ochronie nowych odmian roślin”), w tym wyjątki od prawa hodowcy, o których mowa w art. 15 tej konwencji, oraz współpracują w celu propagowania i egzekwowania tych praw.

SEKCJA C

EGZEKOWANIE PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

PODSEKCJA 1

EGZEKOWANIE PRAW W POSTĘPOWANIU CYWILNYM I ADMINISTRACYJNYM

ARTYKUŁ 25.49

Obowiązki ogólne

1. Każda ze Stron potwierdza swoje zobowiązania wynikające z porozumienia TRIPS i zapewnia egzekwowanie praw własności intelektualnej zgodnie ze swoim prawem i praktyką. Strony ustanawiają środki, procedury i środki zaradcze przewidziane w niniejszej podsekcji.
2. Niniejsza sekcja nie ma zastosowania do praw objętych podsekcją 6 sekcji B.
3. Strona zapewnia środki, procedury i środki zaradcze, które są uczciwe i sprawiedliwe oraz nie są nadmiernie skomplikowane czy kosztowne, ani też nie pociągają za sobą nierozsądnych ograniczeń czasowych czy nieuzasadnionych opóźnień.

4. Wspomniane środki, procedury i środki zaradcze muszą być również skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające i być stosowane w taki sposób, aby uniknąć tworzenia barier w handlu prowadzonym zgodnie z prawem oraz aby stworzyć zabezpieczenia przed ich nadużyciem.

5. Żadne z postanowień niniejszej sekcji nie nakłada na żadną ze Stron jakiegokolwiek obowiązku:

- a) wprowadzenia systemu sądowego w celu egzekwowania praw własności intelektualnej, który jest odrębny od systemu sądowego służącego egzekwowaniu prawa w ujęciu ogólnym; lub
- b) w odniesieniu do podziału zasobów między egzekwowaniem praw własności intelektualnej a egzekwowaniem prawa w ujęciu ogólnym.

ARTYKUŁ 25.50

Osoby uprawnione do występowania o zastosowanie środków, procedur i środków zaradczych
w zakresie egzekwowania

Każda ze Stron za osoby uprawnione do występowania o zastosowanie środków, procedur i środków zaradczych, o których mowa w niniejszej sekcji oraz w części III porozumienia TRIPS, uznaje:

- a) podmioty praw własności intelektualnej zgodnie z prawem każdej ze Stron;
- b) wszystkie inne osoby uprawnione do korzystania z tych praw, w szczególności licencjobiorców, w zakresie dozwolonym przez prawo każdej ze Stron oraz zgodnie z nim;

- c) organizacje zbiorowego zarządzania prawami własności intelektualnej, które są prawnie uznane za uprawnione do reprezentowania podmiotów praw własności intelektualnej, w zakresie dozwolonym przez prawo każdej ze Stron i zgodnie z nim;
- d) podmioty¹ prawnie uznane za uprawnione do reprezentowania podmiotów praw własności intelektualnej, w zakresie dozwolonym przez prawo każdej ze Stron i zgodnie z nim.

ARTYKUŁ 25.51

Dowody

1. Każda ze Stron zapewnia, aby nawet przed rozpoczęciem postępowania co do istoty sprawy właściwe organy sądowe mogły, po złożeniu wniosku przez stronę, która przedstawiła racjonalnie dostępne dowody na poparcie swoich twierdzeń, że jej prawo własności intelektualnej zostało naruszone lub ma zostać naruszone, nakazać natychmiastowe i skuteczne środki tymczasowe w celu zabezpieczenia odpowiednich dowodów dotyczących domniemanego naruszenia, z zastrzeżeniem ochrony informacji poufnych na podstawie prawa tej Strony. Nakazując środki tymczasowe, organy sądowe biorą pod uwagę prawnie uzasadnione interesy domniemanego sprawcy naruszenia.

---

¹ W przypadku Chile termin „podmioty” oznacza „federacje i stowarzyszenia”. W przypadku Unii Europejskiej termin „podmioty” oznacza „profesjonalne organizacje zrzeszające pełnomocników”.

2. Środki tymczasowe, o których mowa w ust. 1, mogą obejmować szczegółowy opis z pobraniem próbek lub bez lub fizyczne zajęcie domniemanych towarów naruszających prawo, a także, w stosownych przypadkach, materiałów i narzędzi użytych głównie do produkcji lub dystrybucji tych towarów oraz związanych z nimi dokumentów.

3. Każda ze Stron wprowadza środki niezbędne do umożliwienia właściwym organom sądowym nakazania, w stosownych przypadkach, w przypadkach naruszenia prawa własności intelektualnej na skalę handlową, przekazania na wniosek strony dokumentów bankowych, finansowych lub handlowych znajdujących się pod kontrolą strony przeciwnej, z zastrzeżeniem ochrony informacji poufnych.

ARTYKUŁ 25.52

Prawo do informacji

1. Każda ze Stron zapewnia, aby w trakcie postępowania cywilnego w sprawie naruszenia prawa własności intelektualnej oraz w odpowiedzi na uzasadniony i odpowiedni wniosek strony skarżącej właściwe organy sądowe mogły nakazać sprawcy naruszenia lub każdej innej osobie przekazanie informacji dotyczących pochodzenia i sieci dystrybucyjnych towarów lub usług naruszających prawo własności intelektualnej.

2. Do celów ust. 1 „każda inna osoba” oznacza osobę, która co najmniej:
  - a) znajdowała się w posiadaniu towarów naruszających prawo na skalę handlową;
  - b) korzystała z usług naruszających prawo na skalę handlową;
  - c) świadczyła na skalę handlową usługi wykorzystywane w działaniach naruszających prawo;
lub
  - d) została wskazana przez osobę, o której mowa w niniejszym ustępie, jako zaangażowana w produkcję, wytwarzanie lub dystrybucję towarów naruszających prawo lub świadczenie usług naruszających prawo.

3. Informacje, o których mowa w ust. 1, mogą obejmować w stosownych przypadkach:
  - a) nazwy i adresy producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców oraz innych poprzednich posiadaczy towarów lub usług, jak również przewidywanych hurtowników i detalistów; oraz
  - b) informacje o produkowanych, wytworzonych, dostarczonych, otrzymanych lub zamówionych ilościach, jak również o cenie uzyskanej za dane towary lub usługi.

4. Niniejszy artykuł ma zastosowanie bez uszczerbku dla innych przepisów Strony, które:
  - a) przyznają uprawnionemu prawo do otrzymania dodatkowych informacji;

- b) regulują wykorzystanie w postępowaniach cywilnych informacji przekazanych na podstawie niniejszego artykułu;
- c) regulują odpowiedzialność za niewłaściwe skorzystanie z prawa do informacji;
- d) umożliwiają odmowę przekazania informacji, które zmusiłyby osobę, o której mowa w ust. 1, do przyznania się do własnego udziału lub udziału jej bliskich członków rodziny w naruszeniu prawa własności intelektualnej; lub
- e) regulują ochronę poufności źródeł informacji lub przetwarzania danych osobowych.

ARTYKUŁ 25.53

Środki tymczasowe i zabezpieczające

1. Każda ze Stron zapewnia, aby organy sądowe mogły – na żądanie wnioskodawcy – wydać przeciwko domniemanemu sprawcy naruszenia tymczasowy nakaz sądowy mający zapobiec jakimkolwiek nieuchronnemu zagrożeniu naruszeniem prawa własności intelektualnej lub zabronić, tymczasowo oraz w stosownych przypadkach, pod rygorem okresowego uiszczania kary pieniężnej, w przypadku gdy taka kara przewidziana jest w prawie tej Strony, dalszych domniemanych naruszeń tego prawa, lub w przypadku jego kontynuowania nakazać złożenie zabezpieczenia mającego zapewnić pokrycie strat poniesionych przez uprawnionego. Tymczasowy nakaz sądowy może być także wydany na tych samych warunkach, w stosownych przypadkach, przeciwko osobie trzeciej¹, nad którą właściwy organ sądowy sprawuje jurysdykcję i której usługi są używane do naruszania prawa własności intelektualnej.
2. Każda ze Stron zapewnia, by jej organy sądowe mogły, na wniosek wnioskodawcy, nakazać zajęcie lub dostarczenie² towarów, co do których zachodzi podejrzenie, że naruszają prawo własności intelektualnej, aby zapobiec ich wprowadzeniu do kanałów handlowych lub przepływowi w kanałach handlowych.

---

¹ Do celów niniejszego artykułu Strona może postanowić, że „osoba trzecia” obejmuje pośrednika.

² W celu wykonania niniejszego ustępu Strona może dokonać wyboru pomiędzy zajęciem a dostarczeniem.

3. W przypadku domniemanych naruszeń na skalę handlową każda ze Stron zapewnia, aby w przypadku gdy wnioskodawca wskaże okoliczności, które mogłyby zagrozić naprawieniu szkód, organy sądowe mogły zarządzić tymczasowe zajęcie takich ruchomości i nieruchomości domniemanego sprawcy naruszenia, łącznie z zablokowaniem rachunków bankowych i innych aktywów. W tym celu właściwe organy mogą zarządzić przekazanie dokumentów bankowych, finansowych lub handlowych lub stosowny dostęp do odpowiednich informacji.

ARTYKUŁ 25.54

Środki zaradcze

1. Każda ze Stron zapewnia, aby organy sądowe były uprawnione do nakazania – na wniosek wnioskodawcy i bez uszczerbku dla wszelkich odszkodowań należnych uprawnionemu z tytułu naruszenia oraz bez jakiegokolwiek rekompensaty – zniszczenia lub co najmniej ostatecznego wycofania z kanałów handlowych towarów, które uznano za naruszające prawa własności intelektualnej. W stosownych przypadkach organy sądowe mogą również nakazać zniszczenie materiałów i narzędzi wykorzystywanych głównie do tworzenia lub wytwarzania tych towarów.
2. Organy sądowe każdej ze Stron są uprawnione do nakazania przeprowadzenia tych działań na koszt sprawcy naruszenia, chyba że istnieją szczególne powody przemawiające za innym rozwiązaniem.
3. Przy rozpatrywaniu wniosku o środki zaradcze bierze się pod uwagę potrzebę zachowania proporcji pomiędzy wagą naruszenia a zarządzonymi środkami zaradczymi, a także interesy osób trzecich.

ARTYKUŁ 25.55

Nakazy

Każda ze Stron zapewnia, aby w przypadku stwierdzenia naruszenia prawa własności intelektualnej w orzeczeniu sądowym, organy sądowe mogły wydać przeciwko sprawcy naruszenia oraz, w stosownych przypadkach, przeciwko osobie trzeciej¹, nad którą właściwy organ sądowy sprawuje jurysdykcję i której usługi są używane do naruszania prawa własności intelektualnej, zakaz kontynuacji naruszenia.

ARTYKUŁ 25.56

Środki alternatywne

Każda ze Stron może postanowić, że organy sądowe, w stosownych przypadkach i na wniosek osoby, która może podlegać środkom przewidzianym w art. 25.54 lub art. 25.55, mogą zasądzić odszkodowanie pieniężne na rzecz strony poszkodowanej zamiast stosowania środków przewidzianych w art. 25.54 lub 25.55, jeżeli osoba ta działała nieumyślnie i nie dopuściła się niedbalstwa i jeżeli wykonanie odnośnych środków spowodowałoby dla tej osoby niewspółmierną szkodę, a odszkodowanie pieniężne na rzecz strony poszkodowanej jest stosunkowo satysfakcjonujące.

---

¹ Do celów niniejszego artykułu Strona może postanowić, że „osoba trzecia” obejmuje pośrednika.

ARTYKUŁ 25.57

Odszkodowanie

1. Każda ze Stron zapewnia, aby organy sądowe – na wniosek strony poszkodowanej – nakazały sprawcy naruszenia, który świadomie lub mając rozsądne podstawy do posiadania takiej wiedzy, zaangażował się w działalność naruszającą prawo, aby wypłacił uprawnionemu odszkodowanie wystarczające do zrekompensowania szkody poniesionej przez uprawnionego w wyniku naruszenia.
2. Przy określaniu kwoty odszkodowania na podstawie ust. 1 organy sądowe każdej ze Stron są uprawnione do uwzględnienia między innymi wszelkich rozsądnych obliczeń wartości przedstawionych przez uprawnionego, które mogą obejmować utracone zyski, wartość towarów lub usług, których dotyczy naruszenie, wycenionych zgodnie z ceną rynkową lub sugerowaną ceną detaliczną¹. Każda ze Stron zapewnia, by przynajmniej w przypadkach naruszenia praw autorskich lub praw pokrewnych oraz podrabiania znaków towarowych jej organy sądowe w sądowym postępowaniu cywilnym były uprawnione do nakazania sprawcy naruszenia wypłacenia uprawnionemu kwoty zysków uzyskanych przez sprawcę naruszenia w związku z naruszeniem, jako alternatywy dla odszkodowania, jego uzupełnienie lub jego część.
3. Jako rozwiązanie alternatywne wobec zastosowania ust. 2 każda ze Stron może postanowić, że jej organy sądowe są uprawnione, w stosownych przypadkach, do ustanowienia odszkodowania jako płatności ryczałtowej na podstawie co najmniej takich elementów, jak wysokość opłat licencyjnych lub opłat należnych w przypadku złożenia przez sprawcę naruszenia wniosku o upoważnienie do korzystania z danych praw własności intelektualnej.

---

¹ W przypadku Unii Europejskiej obejmowałoby to również, w stosownych przypadkach, elementy inne niż czynniki gospodarcze, takie jak szkoda moralna, jaką uprawniony poniósł w związku z naruszeniem.

4. Żadne z postanowień niniejszego artykułu nie uniemożliwia żadnej ze Stron postanowienia, że w przypadku gdy sprawca naruszenia nie zaangażował się w działalność naruszającą prawo świadomie lub mając rozsądne podstawy do posiadania takiej wiedzy, jej organy sądowe mogą zasądzić – na korzyść poszkodowanej strony – zwrot zysków lub zapłatę odszkodowania, którego wysokość może być ustalona z góry.

ARTYKUŁ 25.58

Koszty sądowe

Każda ze Stron zapewnia, aby jej organy sądowe, w stosownych przypadkach, były uprawnione do nakazania, po zakończeniu sądowego postępowania cywilnego dotyczącego egzekwowania praw własności intelektualnej, wypłacenia przez stronę przegrywającą na rzecz strony wygrywającej kosztów prawnych i pokrycia innych wydatków zgodnie z prawem danej Strony.

ARTYKUŁ 25.59

Publikowanie orzeczeń sądowych

Każda ze Stron zapewnia, by w ramach postępowania sądowego wszczętego w odniesieniu do naruszenia prawa własności intelektualnej organy sądowe mogły, na wniosek wnioskodawcy, a na koszt sprawcy naruszenia, zarządzić odpowiednie środki w celu rozpowszechnienia informacji dotyczącej orzeczenia, w tym również jego wyeksponowania i publikacji w całości lub w części.

ARTYKUŁ 25.60

Domniemanie autorstwa lub własności

Strony uznają, że do celów stosowania środków, procedur i środków zaradczych ustanowionych w niniejszej sekcji:

- a) umieszczenie nazwiska autora na utworze literackim lub artystycznym w sposób zwyczajowo przyjęty jest wystarczające dla utożsamienia autora z tym utworem, o ile brak jest dowodów wskazujących, że jest inaczej, co w konsekwencji uprawnia autora do wszczęcia postępowania w sprawie naruszenia; oraz
- b) lit. a) stosuje się odpowiednio do posiadaczy praw pokrewnych prawom autorskim w odniesieniu do przedmiotów ochrony.

ARTYKUŁ 25.61

Postępowania administracyjne

W zakresie, w jakim jakikolwiek środek cywilnoprawny może być zarządzony w wyniku postępowania administracyjnego co do istoty sprawy, postępowanie to musi być zgodne z zasadami, które są równoważne co do swej istoty zasadom określonym w odpowiednich postanowieniach niniejszej podsekcji.

PODSEKCJA 2

EGZEKOWANIE PRZEPISÓW PRZY KONTROLI GRANICZNEJ

ARTYKUŁ 25.62

Środki stosowane przy kontroli granicznej

1. W odniesieniu do towarów podlegających kontroli celnej każda ze Stron przyjmuje lub utrzymuje procedury, za pomocą których uprawniony ma możliwość złożenia wniosków do właściwych organów o zawieszenie zwolnienia podejrzanych towarów lub o ich zatrzymanie. Do celów niniejszej podsekcji „podejrzone towary” oznaczają towary, co do których zachodzi podejrzenie naruszenia znaków towarowych, praw autorskich i praw pokrewnych, oznaczeń geograficznych, patentów, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych i topografii układów scalonych.
2. Właściwe organy każdej ze Stron dysponują elektronicznymi systemami zarządzania wnioskami pozytywnie rozpatrzonymi lub zarejestrowanymi.
3. Każda ze Stron zapewnia, aby jej właściwe organy nie pobierały opłat na pokrycie kosztów administracyjnych związanych z rozpatrzeniem wniosku lub rejestracją.
4. Każda ze Stron zapewnia, aby jej właściwe organy podjęły decyzję o pozytywnym rozpatrzeniu lub zarejestrowaniu wniosku w rozsądnym terminie.

5. Każda ze Stron zapewnia możliwość, aby pozytywnie rozpatrzony lub zarejestrowany wniosek lub rejestracja miały zastosowanie do wielu przesyłek towarów.
6. W odniesieniu do towarów podlegających kontroli celnej każda ze Stron zapewnia, by jej organy celne mogły z własnej inicjatywy podjąć działania polegające na zawieszeniu zwolnienia lub zatrzymaniu towarów, co do których zachodzi podejrzenie, że doszło do naruszenia znaków towarowych lub praw autorskich.
7. Organy celne wykorzystują analizę ryzyka do celów identyfikacji towarów, co do których zachodzi podejrzenie naruszenia prawa własności intelektualnej. Każda ze Stron wdraża postanowienia niniejszego ustępu zgodnie ze swoim prawem.
8. Każda ze Stron może posiadać procedury umożliwiające zniszczenie towarów, co do których zachodzi podejrzenie naruszenia prawa własności intelektualnej, bez konieczności uprzedniego postępowania administracyjnego lub sądowego w celu formalnego stwierdzenia naruszeń, w przypadkach gdy zainteresowane osoby wyrażają zgodę na takie zniszczenie lub nie wyrażają wobec niego sprzeciwu. Jeżeli podejrzane towary nie zostaną zniszczone, każda ze Stron zapewnia, aby poza wyjątkowymi okolicznościami towary te zostały usunięte z obrotu handlowego w taki sposób, aby uniknąć jakiegokolwiek szkody dla uprawnionego.
9. Każda ze Stron może wprowadzić procedury umożliwiające szybkie niszczenie towarów oznaczonych podrobionym znakiem towarowym i towarów pirackich, które są wysyłane w przesyłkach pocztowych lub ekspresowych.
10. Strona może zdecydować, że nie będzie stosować postanowień niniejszego artykułu do przywozu towarów wprowadzonych do obrotu w państwie trzecim przez uprawnionych lub za ich zgodą. Strona może również zdecydować, że nie będzie stosować postanowień niniejszego artykułu do towarów o charakterze niehandlowym znajdujących się w bagażu osobistym podróżnych.

11. Organy celne Stron prowadzą regularny dialog i propagują współpracę z odpowiednimi zainteresowanymi stronami oraz z innymi organami zaangażowanymi w egzekwowanie praw własności intelektualnej.

12. Strony współpracują w zakresie międzynarodowego handlu podejrzanymi towarami. W szczególności Strony w miarę możliwości wymieniają się informacjami na temat handlu podejrzanymi towarami mającymi wpływ na drugą Stronę.

13. Bez uszczerbku dla innych form współpracy Protokół do niniejszej Umowy w sprawie wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach celnych ma zastosowanie w odniesieniu do naruszeń przepisów dotyczących praw własności intelektualnej, do których egzekwowania zgodnie z niniejszym artykułem właściwe są organy celne Strony.

ARTYKUŁ 25.63

Zgodność z GATT i porozumieniem TRIPS

Przy wdrażaniu środków stosowanych przy kontroli granicznej służących egzekwowaniu praw własności intelektualnej przez jej organy celne, objętych lub nieobjętych niniejszą podsekcją, każda ze Stron zapewnia zgodność ze swoimi obowiązkami wynikającymi z porozumień GATT 1994 i TRIPS, a w szczególności z art. V GATT 1994 oraz art. 41 i sekcją 4 części III porozumienia TRIPS.

SEKCJA D

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

ARTYKUŁ 25.64

Współpraca

1. Strony współpracują w celu wspierania wykonywania zobowiązań i obowiązków podjętych w ramach niniejszego rozdziału.
2. Obszary współpracy w sprawach dotyczących ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej mogą obejmować między innymi następujące działania:
  - a) wymianę informacji na temat ram prawnych w dziedzinie praw własności intelektualnej oraz stosownych przepisów dotyczących ich ochrony i egzekwowania;
  - b) wymianę doświadczeń między Stronami w zakresie postępów w pracach legislacyjnych;
  - c) wymianę doświadczeń między Stronami w zakresie egzekwowania praw własności intelektualnej;
  - d) wymianę doświadczeń między Stronami w zakresie egzekwowania przepisów na szczeblu centralnym i poniżej szczebla centralnego przez organy celne, policję oraz organy administracyjne i sądowe;

- e) koordynację w celu zapobiegania wywozowi towarów podrobionych, w tym z państwami trzecimi;
  - f) pomoc techniczną, budowanie zdolności; wymianę oraz szkolenie pracowników;
  - g) ochronę i obronę praw własności intelektualnej oraz rozpowszechnianie informacji na ten temat, między innymi w środowisku przedsiębiorców i w społeczeństwie obywatelskim;
  - h) podnoszenie świadomości społecznej konsumentów i uprawnionych oraz wzmacnianie współpracy instytucjonalnej, zwłaszcza między ich urzędami własności intelektualnej;
  - i) aktywne propagowanie świadomości i edukację ogółu społeczeństwa w zakresie polityki dotyczącej praw własności intelektualnej;
  - j) współpracę publiczno-prywatną z udziałem MŚP, w tym podczas wydarzeń lub zgromadzeń dotyczących MŚP, w zakresie ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej oraz ograniczania ich naruszeń; oraz
  - k) formułowanie skutecznych strategii w celu określenia odbiorców oraz tworzenie programów komunikacyjnych służących podniesieniu świadomości konsumentów i mediów w zakresie skutków naruszenia praw własności intelektualnej, w tym zagrożeń dla zdrowia i bezpieczeństwa oraz powiązań z przestępczością zorganizowaną.
3. Każda ze Stron może udostępnić publicznie specyfikacje produktów lub ich skrócone wersje oraz informacje o odpowiednich punktach kontaktowych drugiej Strony do spraw kontroli oznaczeń geograficznych chronionych na mocy podsekcji 4 sekcji B i zarządzania nimi.

4. Strony, bezpośrednio albo za pośrednictwem Podkomitetu, o którym mowa w art. 25.66, utrzymują kontakt we wszelkich kwestiach dotyczących wykonania i funkcjonowania niniejszego rozdziału.

ARTYKUŁ 25.65

Dobrowolne inicjatywy zainteresowanych stron

Każda ze Stron stara się ułatwiać realizację dobrowolnych inicjatyw zainteresowanych mających na celu ograniczenie naruszeń praw własności intelektualnej, w tym w internecie i na innych rynkach, koncentrując się na konkretnych problemach i poszukując praktycznych rozwiązań, które są realistyczne, zrównoważone, proporcjonalne i sprawiedliwe dla wszystkich zainteresowanych stron, w tym w następujący sposób:

- a) każda ze Stron stara się zebrać na swoim terytorium zainteresowane strony na zasadzie dobrowolności, aby ułatwić realizację dobrowolnych inicjatyw mających na celu znalezienie rozwiązań i pogodzenie różnic w zakresie ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej oraz ograniczenie naruszeń;
- b) każda ze Stron stara się wymieniać z drugą Stroną informacje dotyczące działań na rzecz ułatwienia realizacji dobrowolnych inicjatyw zainteresowanych stron na jej własnym terytorium; oraz

- c) Strony dokładają starań, aby propagować otwarty dialog i współpracę między zainteresowanymi stronami Stron oraz zachęcać zainteresowane strony Stron do wspólnego znajdowania rozwiązań i pogodzenia różnic w zakresie ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej oraz ograniczania ich naruszeń.

ARTYKUŁ 25.66

Podkomitet ds. Własności Intelektualnej

Podkomitet ds. Własności Intelektualnej („Podkomitet”), ustanowiony na podstawie art. 33.4 ust. 1, monitoruje oraz zapewnia właściwe wykonanie i funkcjonowanie niniejszego rozdziału oraz załączników 25-A, 25-B i 25-C. Podkomitet wykonuje również określone zadania powierzone mu w niniejszym rozdziale, w tym w art. 25.40.

ROZDZIAŁ 26

HANDEL A ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

SEKCJA A

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ARTYKUŁ 26.1

Cele

1. Strony przywołują Agendę 21 w sprawie środowiska i rozwoju przyjętą podczas Szczytu Ziemi – konferencji zorganizowanej w Rio de Janeiro w dniach 3–14 czerwca 1992 r., plan realizacji przyjęty podczas Światowego Szczytu Zrównoważonego Rozwoju w Johannesburgu w 2002 r., Deklarację Międzynarodowej Organizacji Pracy (zwaną dalej „MOP”) dotyczącą sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji przyjętą przez Międzynarodową Konferencję Pracy podczas jej 97. sesji, która odbyła się w Genewie 10 czerwca 2008 r. (zwaną dalej „deklaracją MOP dotyczącą sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji”), dokument końcowy Konferencji ONZ w 2012 roku w sprawie Zrównoważonego Rozwoju zatytułowany „Przyszłość, jakiej chcemy”, a także Agendę 2030 i określone w niej cele zrównoważonego rozwoju.

2. Strony uznają, że zrównoważony rozwój obejmuje rozwój gospodarczy, rozwój społeczny i ochronę środowiska, przy czym wszystkie trzy są współzależne i wzajemnie się uzupełniają dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń.
3. W świetle powyższego celem niniejszego rozdziału jest wzmocnienie stosunków handlowych i inwestycyjnych między Stronami w sposób, który przyczynia się do zrównoważonego rozwoju, w szczególności w kwestiach dotyczących pracy¹ i środowiska, które są istotne dla handlu i inwestycji.
4. W niniejszym rozdziale przewidziano podejście polegające na współpracy, oparte na wspólnych wartościach i interesach.

ARTYKUŁ 26.2

Prawo do wprowadzania regulacji oraz poziomy ochrony

1. Strony uznają prawo każdej ze Stron do określania swoich polityk i priorytetów w zakresie zrównoważonego rozwoju, w szczególności do ustanawiania własnych poziomów wewnętrznej ochrony pracy i środowiska oraz własnych priorytetów w zakresie pracy i środowiska, a także do przyjmowania lub zmiany swoich przepisów dotyczących pracy i środowiska oraz odpowiednich polityk.

---

¹ Do celów niniejszego rozdziału termin „praca” oznacza cele strategiczne MOP objęte programem godnej pracy, który wyrażono w Deklaracji MOP dotyczącej sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji.

2. Poziomy ochrony, przepisy i polityki, o którym mowa w ust. 1, są zgodne z zobowiązaniem każdej ze Stron do przestrzegania wielostronnych umów środowiskowych i wielostronnych norm i porozumień dotyczących pracy, o których mowa w niniejszym rozdziale, których jest stroną.
3. Każda ze Stron dąży do zapewnienia, by jej przepisy ustawowe i wykonawcze oraz polityki dotyczące ochrony środowiska i pracy zapewniały wysoki poziom ochrony środowiska i pracy oraz sprzyjały jego utrzymaniu, a także dokłada starań na rzecz dalszego podnoszenia poziomu ochrony środowiska i pracy przewidzianego w jej przepisach ustawowych i wykonawczych oraz politykach.
4. Strona nie może osłabiać ani obniżać poziomów ochrony przewidzianych w jej przepisach ustawowych i wykonawczych dotyczących ochrony środowiska i pracy, by wspierać handel lub inwestycje.
5. Strona nie może wstrzymywać się od stosowania swoich przepisów ustawowych i wykonawczych dotyczących ochrony środowiska i pracy ani stosować innych odstępstw od nich, ani proponować niestosowania tych przepisów lub zastosowania innego odstępstwa od nich w sposób, który osłabia lub obniża poziom ochrony zapewniany przez te przepisy ustawowe i wykonawcze, aby wspierać handel lub inwestycje.
6. Strona nie może poprzez ciągle lub powtarzające się działanie lub zaniechanie uchylać się od skutecznego egzekwowania swoich przepisów ustawowych i wykonawczych dotyczących ochrony środowiska i pracy w sposób, który może mieć wpływ na handel lub inwestycje.
7. Każda ze Stron zachowuje prawo do korzystania z rozsądnej swobody decyzyjnej i podejmowania w dobrej wierze decyzji dotyczących przydzielenia zasobów dotyczących egzekwowania przepisów zgodnie z priorytetami w zakresie egzekwowania swoich przepisów ustawowych i wykonawczych dotyczących ochrony środowiska i pracy.

8. Strona nie stosuje swoich przepisów ustawowych i wykonawczych dotyczących ochrony środowiska i pracy w sposób, który stanowiłby ukryte ograniczenie handlu lub inwestycji.

ARTYKUŁ 26.3

Handel a odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej i zarządzanie łańcuchami dostaw

1. Strony uznają znaczenie odpowiedzialnego zarządzania łańcuchami dostaw poprzez odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej lub praktyki w zakresie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw oraz rolę handlu w realizacji tego celu.
2. Zgodnie z ust. 1 każda ze Stron:
  - a) propaguje odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej lub społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw, zachęcając przedsiębiorstwa do stosowania odpowiednich praktyk, które są zgodne z uznanymi na szczeblu międzynarodowym zasadami, normami i wytycznymi, w tym wytycznymi sektorowymi dotyczącymi należytej staranności, które zostały zatwierdzone lub są wspierane przez tę Stronę; oraz

b) wspiera rozpowszechnianie i stosowanie odpowiednich instrumentów międzynarodowych, które zostały zatwierdzone lub są wspierane przez tę Stronę, takich jak Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw międzynarodowych, Trójstronna deklaracja zasad dotyczących przedsiębiorstw międzynarodowych i polityki społecznej przyjęta przez MOP w Genewie w listopadzie 1977 r. (zwana dalej „Trójstronną deklaracją zasad dotyczących przedsiębiorstw międzynarodowych i polityki społecznej MOP”), inicjatywa ONZ Global Compact oraz Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka zatwierdzone przez Radę Praw Człowieka w rezolucji 17/4 z dnia 16 czerwca 2011 r.

3. Strony uznają użyteczność międzynarodowych wytycznych sektorowych w obszarze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw lub odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej oraz propagują współpracę w tym zakresie. Strony wdrażają również środki propagujące przestrzeganie wytycznych OECD dotyczących należytej staranności.

4. Strony uznają znaczenie propagowania handlu towarami, które przyczyniają się do poprawy warunków społecznych i racjonalnych ekologicznie praktyk, takich jak towary i usługi środowiskowe przyczyniające się do rozwoju zasobooszczędnej gospodarki niskoemisyjnej, towary, których produkcja nie jest związana z wylesianiem oraz towary podlegające dobrowolnym systemom i mechanizmom zapewniania zrównoważonego rozwoju.

5. Strony wymieniają się informacjami i najlepszymi praktykami oraz, w stosownych przypadkach, współpracują na poziomie dwustronnym, regionalnym i na forach międzynarodowych w kwestiach objętych niniejszym artykułem.

ARTYKUŁ 26.4

Informacje naukowe i techniczne

1. Podczas ustanawiania lub wdrażania środków służących ochronie środowiska i warunków pracy, które mogą mieć wpływ na handel lub inwestycje między Stronami, każda ze Stron uwzględnia dostępne dowody naukowe i techniczne, najlepiej pochodzące od uznanych organów naukowo-technicznych oraz właściwe normy, wytyczne lub zalecenia międzynarodowe, o ile takie istnieją.
2. Jeśli dowody lub informacje naukowe są niewystarczające lub niejednoznaczne i istnieje ryzyko poważnej degradacji środowiska lub zagrożenia dla bezpieczeństwa i higieny pracy na terytorium Strony, Strona ta może przyjąć środki oparte na zasadzie ostrożności. Środki takie podlegają przeglądowi w przypadku pojawienia się nowych lub dodatkowych informacji naukowych.
3. Jeżeli środek przyjęty zgodnie z ust. 2 ma wpływ na handel lub inwestycje między Stronami, Strona może zwrócić się do Strony, która przyjęła środek, o dostarczenie informacji wskazujących, że środek ten jest zgodny z jej własnym poziomem ochrony oraz może zwrócić się o omówienie tej kwestii w ramach Podkomitetu ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju.
4. Środki takie nie mogą być stosowane w sposób, który stanowiłby narzędzie służące arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji lub ukryte ograniczenie handlu lub inwestycji.

ARTYKUŁ 26.5

Przejrzystość i dobre praktyki regulacyjne

Strony uznają znaczenie stosowania przepisów dotyczących przejrzystości i dobrych praktyk regulacyjnych zgodnie z rozdziałami 28 i 29, w szczególności przepisów zapewniających zainteresowanym osobom możliwość przedstawiania opinii dotyczących:

- a) środków służących ochronie środowiska i warunków pracy, które mogą mieć wpływ na handel lub inwestycje; oraz
- b) środków dotyczących handlu lub inwestycji, które mogą mieć wpływ na ochronę środowiska lub warunki pracy.

ARTYKUŁ 26.6

Świadomość społeczna, informowanie, uczestnictwo i gwarancje proceduralne

1. Każda ze Stron propaguje świadomość społeczną na temat swoich przepisów ustawowych i wykonawczych dotyczących pracy i ochrony środowiska, w tym poprzez zapewnienie, by jej przepisy ustawowe i wykonawcze dotyczące pracy i ochrony środowiska oraz procedury w zakresie egzekwowania i przestrzegania przepisów były publicznie dostępne.

2. Każda ze Stron dąży do uwzględnienia wniosków o udzielenie informacji złożonych przez dowolną osobę w odniesieniu do wdrażania niniejszego rozdziału przez Stronę.
3. Każda ze Stron korzysta z mechanizmów, o których mowa w art. 33.5, 33.6 i 33.7, w celu uzyskania opinii w kwestiach związanych z wdrażaniem niniejszego rozdziału.
4. Każda ze Stron przewiduje przyjmowanie i należyte uwzględnianie uwag i opinii w formie pisemnych oświadczeń składanych przez osobę tej Strony w kwestiach związanych z wdrażaniem niniejszego rozdziału zgodnie ze swoimi wewnętrznymi procedurami. Strona udziela pisemnej odpowiedzi na takie oświadczenia w odpowiednim czasie. Może powiadomić o takich uwagach i opiniach swoją wewnętrzną grupę konsultacyjną ustanowioną na podstawie art. 33.6 oraz punkt kontaktowy drugiej Strony wyznaczony na podstawie art. 26.19 ust. 6.
5. Każda ze Stron, zgodnie ze swoim prawem, zapewnia dostęp do procedur sądowych lub administracyjnych osobom, które mają prawnie uznany interes w danej sprawie lub twierdzą, że ich prawo zostało naruszone, w celu umożliwienia podjęcia działań przeciwko naruszeniom jej prawa ochrony środowiska lub prawa pracy, w tym wprowadzenia odpowiednich środków zaradczych w przypadku naruszenia takiego prawa.
6. Każda ze Stron, zgodnie ze swoimi przepisami, zapewnia, aby procedury, o których mowa w ust. 5, były zgodne z zasadą sprawiedliwości proceduralnej, nie były rażąco kosztowne, nie pociągały za sobą nierozsądnych ograniczeń czasowych czy nieuzasadnionych opóźnień oraz aby w stosownych przypadkach zagwarantowano w nich zabezpieczenie roszczeń w drodze nakazu lub zakazu sądowego i aby były one sprawiedliwe, słuszne i przejrzyste.

ARTYKUŁ 26.7

Działania w zakresie współpracy

1. Strony uznają znaczenie współpracy w zakresie handlowych aspektów polityki dotyczącej ochrony środowiska i pracy dla osiągnięcia celów określonych w niniejszej Umowie i wdrożenia niniejszego rozdziału.
2. Działania w zakresie współpracy można rozwijać i wdrażać przy udziale organizacji międzynarodowych i regionalnych, a także w razie potrzeby państw trzecich, przedsiębiorstw, organizacji pracodawców i pracowników, organizacji edukacyjnych i badawczych oraz innych organizacji pozarządowych.
3. Działania w zakresie współpracy są prowadzone w odniesieniu do kwestii i tematów uzgodnionych przez Strony w celu rozwiązania kwestii będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.
4. Strony mogą współpracować w kwestiach określonych w niniejszym rozdziale, a także między innymi w następujących obszarach:
  - a) pracownicze i środowiskowe aspekty handlu i zrównoważonego rozwoju na forach międzynarodowych, w tym w szczególności w ramach WTO, Forum Politycznego Wysokiego Szczebla ONZ ds. Zrównoważonego Rozwoju, Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP), MOP i wielostronnych umów środowiskowych;

- b) wpływ prawa pracy i prawa ochrony środowiska oraz norm w tym zakresie na handel i inwestycje;
  - c) wpływ prawa handlowego i inwestycyjnego na pracę i środowisko; oraz
  - d) handlowe aspekty:
    - (i) inicjatyw na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji, w tym inicjatyw mających na celu propagowanie gospodarki o obiegu zamkniętym, zielonego wzrostu i redukcji zanieczyszczeń; oraz
    - (ii) inicjatyw na rzecz propagowania towarów i usług środowiskowych, w tym poprzez usuwanie związanych z nimi barier pozataryfowych.
5. Strony wspólnie ustalają priorytety dotyczące działań w zakresie współpracy na podstawie obszarów wspólnego zainteresowania i dostępnych zasobów.
6. Strony mogą prowadzić działania w obszarach współpracy określonych w niniejszym rozdziale osobiście lub przy użyciu wszelkich środków technologicznych dostępnych Stronom.

SEKCJA B

ŚRODOWISKO I HANDEL

ARTYKUŁ 26.8

Cele

1. Strony dążą do propagowania wzajemnie wspierającej się polityki handlowej i polityki ochrony środowiska, wysokiego poziomu ochrony środowiska zgodnie z wielostronnymi umowami środowiskowymi, których są odpowiednio stronami, oraz skutecznego egzekwowania własnych przepisów ustawowych i wykonawczych dotyczących ochrony środowiska, a także do zwiększenia swoich zdolności w zakresie rozwiązywania kwestii środowiskowych związanych z handlem, w tym poprzez współpracę.
2. Strony uznają, że wzmocniona współpraca na rzecz ochrony i zachowania środowiska oraz zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi przynosi korzyści, które mogą przyczynić się do zrównoważonego rozwoju, wzmocnienia zarządzania środowiskiem i uzupełnienia celów określonych w niniejszej Umowie.
3. Strony uznają znaczenie wzajemnie wspierających się polityk i praktyk w dziedzinie handlu i ochrony środowiska dla poprawy ochrony środowiska w ramach propagowania zrównoważonego rozwoju.

ARTYKUŁ 26.9

Wielostronne zarządzanie środowiskiem i porozumienia w tej dziedzinie

1. Strony uznają znaczenie Zgromadzenia ONZ ds. Ochrony Środowiska UNEP. Strony uznają kluczową rolę wielostronnych umów środowiskowych umożliwiających sprostanie globalnym, regionalnym i krajowym wyzwaniom środowiskowym. Strony uznają również potrzebę zwiększenia wzajemnego wsparcia między polityką handlową a polityką ochrony środowiska. W związku z tym każda ze Stron skutecznie wdraża wielostronne umowy środowiskowe i protokoły, których jest stroną.
2. Strony uznają prawo każdej ze Stron do przyjmowania lub utrzymywania środków służących realizacji celów wielostronnych umów środowiskowych, których jest stroną.
3. Strony nawiązują dialog i współpracę, w stosownych przypadkach, w zakresie kwestii handlowych i środowiskowych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, w szczególności w odniesieniu do wielostronnych umów środowiskowych. Działania te obejmują regularną wymianę informacji na temat inicjatyw każdej ze Stron dotyczących ratyfikacji wielostronnych umów środowiskowych, w tym protokołów i zmian do nich.

ARTYKUŁ 26.10

Handel a zmiana klimatu

1. Strony uznają znaczenie wielostronnych umów środowiskowych w obszarze zmiany klimatu, w szczególności potrzebę osiągnięcia celu określonego w Ramowej konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku 9 maja 1992 r. („UNFCCC”) oraz celu i założeń porozumienia paryskiego, aby stawić czoła poważnemu zagrożeniu dotyczącemu zmiany klimatu. W związku z tym Strony uznają rolę handlu w osiągnięciu celu zrównoważonego rozwoju i zaradzenia skutkom zmiany klimatu, a także znaczenie indywidualnych i wspólnych działań służących przeciwdziałaniu skutkom zmiany klimatu przez podejmowanie działań w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej.
2. Zgodnie z ust. 1 każda ze Stron:
  - a) skutecznie wdraża UNFCCC oraz przyjęte na jej podstawie porozumienie paryskie, w tym swoje zobowiązania w odniesieniu do swoich ustalonych na poziomie krajowym wkładów;
  - b) propaguje pozytywny wkład handlu w transformację w kierunku niskich emisji gazów cieplarnianych, gospodarki o obiegu zamkniętym i rozwoju odpornego na zmianę klimatu, w tym działania w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej; oraz
  - c) ułatwia i propaguje handel towarami i usługami, a także inwestycje w towary i usługi o szczególnym znaczeniu dla łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, zrównoważonej energii ze źródeł odnawialnych i efektywności energetycznej w sposób zgodny z innymi postanowieniami niniejszej Umowy.

3. Zgodnie z art. 26.7 Strony, w stosownych przypadkach, współpracują w dziedzinie handlowych aspektów zmiany klimatu na poziomie dwustronnym i regionalnym oraz na forach międzynarodowych, w tym w ramach UNFCCC, WTO oraz Protokołu montrealского w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową zawartego w dniu 16 września 1987 r. w Montrealu („protokół montrealский”). Ponadto Strony, w stosownych przypadkach, mogą współpracować w tych kwestiach również w ramach Międzynarodowej Organizacji Morskiej.

4. Zgodnie z ust. 1 Strony współpracują w takich obszarach, jak:

- a) wymiana wiedzy i doświadczenia w zakresie wdrażania porozumienia paryskiego, jak również w zakresie inicjatyw mających na celu propagowanie odporności na zmianę klimatu, energii ze źródeł odnawialnych, technologii niskoemisyjnych, efektywności energetycznej, ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych, zrównoważonego transportu, zrównoważonego i odpornego na zmianę klimatu rozwoju infrastruktury, monitorowania emisji oraz rozwiązań opartych na zasobach przyrody; Strony badają również możliwości współpracy w obszarach takich jak nietrwale czynniki wpływające na zmianę klimatu i sekwestracja dwutlenku węgla w glebie; oraz
- b) wymiana wiedzy i doświadczenia w zakresie ambitnego wycofywania substancji zubożających warstwę ozonową i wycofywania wodorofluorowęglowodorów na mocy protokołu montrealского poprzez środki kontroli ich produkcji, konsumpcji i handlu nimi, wprowadzenie przyjaznych dla środowiska rozwiązań stanowiących alternatywę dla nich, aktualizację norm bezpieczeństwa i innych odpowiednich norm oraz poprzez zwalczanie nielegalnego handlu substancjami regulowanymi protokołem montrealским, stosownie do przypadku.

ARTYKUŁ 26.11

Handel a lasy

1. Strony uznają znaczenie zrównoważonej gospodarki leśnej oraz rolę handlu w dążeniu do tego celu.
2. Zgodnie z ust. 1 każda ze Stron:
  - a) wdraża środki zwalczania nielegalnego pozyskiwania drewna i związanego z nim handlu, w tym w stosownych przypadkach w drodze działań w zakresie współpracy z państwami trzecimi;
  - b) zachęca do zachowania lasów oraz do zrównoważonej gospodarki leśnej;
  - c) propaguje handel drewnem i produktami z drewna oraz konsumpcję drewna i produktów z drewna, które są pozyskiwane zgodnie z prawem z lasów, którymi gospodaruje się w sposób zrównoważony; oraz
  - d) wymienia się informacjami oraz, w stosownych przypadkach, współpracuje z drugą Stroną w odniesieniu do związanych z handlem inicjatyw w zakresie zwalczania nielegalnego pozyskiwania drewna, zrównoważonej gospodarki leśnej, wylesiania i degradacji lasów, zarządzania lasami i ochrony pokrywy leśnej w celu zmaksymalizowania wpływu i wzajemnego wspierania się odpowiednich strategii będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.

3. Uznając, że lasy i zrównoważona gospodarka leśna odgrywają kluczową rolę w zwalczaniu zmiany klimatu i zachowaniu różnorodności biologicznej, każda ze Stron propaguje inicjatywy mające na celu rozwiązanie problemu wylesiania, w tym za pomocą łańcuchów dostaw niepowodujących wylesiania. Ponadto Strony współpracują ze sobą – w razie potrzeby oraz zgodnie z art. 26.7 – na poziomie dwustronnym i regionalnym oraz na odpowiednich forach międzynarodowych na rzecz zminimalizowania wylesiania i degradacji lasów na świecie.

ARTYKUŁ 26.12

Handel a dzika flora i fauna

1. Strony uznają znaczenie zapewnienia, aby międzynarodowy handel dziką fauną i florą nie zagrażał jej przetrwaniu, zgodnie z Konwencją o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem sporządzoną w dniu 3 marca 1973 r. w Waszyngtonie („CITES”).
2. Zgodnie z ust. 1 każda ze Stron:
  - a) wdraża skuteczne środki w celu zwalczania nielegalnego handlu dziką florą i fauną, w tym, w stosownych przypadkach, w drodze działań prowadzonych w ramach współpracy z państwami trzecimi; oraz
  - b) propaguje długoterminową ochronę i zrównoważoną eksploatację gatunków wymienionych w dodatkach do CITES, w tym przez współpracę w ramach odpowiednich organów CITES w celu zapewnienia aktualizacji dodatków do CITES oraz przez propagowanie uwzględnienia gatunków uważanych za zagrożone ze względu na handel międzynarodowy i inne kryteria określone w CITES.

3. Zgodnie z art. 26.7 Strony mogą, w stosownych przypadkach, współpracować lub wymieniać się informacjami na szczeblu dwustronnym i regionalnym oraz na forach międzynarodowych w kwestiach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania związanych ze zwalczaniem nielegalnego handlu dziką florą i fauną, w tym przez podnoszenie świadomości w kwestii ograniczenia zapotrzebowania na produkty z dzikiej fauny i flory oraz realizowanie inicjatyw mających na celu pogłębienie współpracy w zakresie wymiany informacji i egzekwowania przepisów.

ARTYKUŁ 26.13

Handel a różnorodność biologiczna

1. Strony uznają znaczenie zachowania i zrównoważonego wykorzystywania różnorodności biologicznej oraz rolę handlu w realizacji tych celów zgodnie z Konwencją o różnorodności biologicznej sporządzoną w Rio de Janeiro w dniu 5 czerwca 1992 r. („CBD”), innymi wielostronnymi umowami środowiskowymi, których są stroną, oraz decyzjami przyjętymi na ich podstawie.

2. Zgodnie z ust. 1 każda ze Stron podejmuje działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej, gdy jest ona przedmiotem presji związanej z handlem i inwestycjami, w tym w drodze wymiany informacji i doświadczeń, oraz działania mające na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych, uznając, że przemieszczanie się lądowych i wodnych inwazyjnych gatunków obcych między granicami szlakami handlowymi może wywrzeć negatywny wpływ na środowisko, działalność gospodarczą i rozwój gospodarczy oraz na zdrowie ludzi.

3. Strony uznają znaczenie poszanowania, zachowania i utrzymania wiedzy i praktyk ludności rdzennej i społeczności lokalnych, które są świadectwem tradycyjnego stylu życia i przyczyniają się do zachowania i zrównoważonego wykorzystania różnorodności biologicznej, a także rolę handlu w tych działaniach.
4. Strony uznają znaczenie ułatwienia dostępu do zasobów genetycznych oraz propagowania uczciwego i sprawiedliwego podziału korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów, zgodnie z ich odpowiednimi środkami krajowymi oraz międzynarodowymi zobowiązaniami każdej ze Stron.
5. Strony uznają również znaczenie udziału społeczeństwa w opracowywaniu i wdrażaniu środków dotyczących ochrony i zrównoważonego wykorzystywania różnorodności biologicznej oraz konsultacji publicznych w tych sprawach, zgodnie z ich odpowiednim prawem lub polityką.
6. Zgodnie z art. 26.7 Strony mogą, w stosownych przypadkach, propagować, współpracować lub wymieniać się informacjami na szczeblu dwustronnym i regionalnym oraz na forach międzynarodowych w kwestiach związanych z handlem aspektów strategii politycznych i środków dotyczących różnorodności biologicznej będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, takich jak:
  - a) inicjatywy i dobre praktyki dotyczące handlu produktami opartymi na zasobach naturalnych, pozyskanymi w drodze zrównoważonego wykorzystywania zasobów biologicznych, które to inicjatywy i praktyki przyczyniają się do ochrony różnorodności biologicznej;
  - b) ochrona i zrównoważone wykorzystywanie różnorodności biologicznej oraz ochrona, odtwarzanie i wycena ekosystemów i usług ekosystemowych oraz powiązanych instrumentów gospodarczych; oraz
  - c) dostęp do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwy i równy podział korzyści wynikających z ich wykorzystania.

ARTYKUŁ 26.14

Handel a zrównoważone zarządzanie rybołówstwem i akwakulturą

1. Strony uznają znaczenie ochrony żywych zasobów morza i ekosystemów morskich oraz zrównoważonego zarządzania nimi, a także rolę handlu w realizacji tych celów.
2. Podczas opracowywania i wdrażania środków ochrony i zarządzania Strony uwzględniają kwestie społeczne, handlowe, związane z rozwojem i środowiskowe oraz znaczenie rybołówstwa łodziowego lub małoskalowego dla utrzymania lokalnych społeczności rybackich.
3. Strony uznają, że nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy („połowy NNN”)¹ mogą mieć znaczny negatywny wpływ na stada ryb, zrównoważony charakter handlu produktami rybołówstwa, rozwój i środowisko, a także potwierdzają konieczność działań na rzecz wyeliminowania problemów przelowienia i niezrównoważonego wykorzystywania zasobów rybnych.

---

¹ Pojęcie „nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy” należy rozumieć tak samo, jak określono w ust. 3 międzynarodowego planu działania na rzecz zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa, przyjętego w Rzymie w 2001 r. („plan działania w sprawie połowów NNN z 2001 r.”).

4. Zgodnie z ust. 1–3 każda ze Stron:
- a) wdraża zasady Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza sporządzonej w Montego Bay w dniu 10 grudnia 1982 r., postanowienia Porozumienia w sprawie wykonania postanowień Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza z dnia 10 grudnia 1982 r., odnoszącego się do ochrony międzystrefowych zasobów rybnych i zasobów rybnych masowo migrujących i zarządzania nimi, przyjętego w Nowym Jorku w dniu 4 sierpnia 1995 r., zasady Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa („FAO”), postanowienia Porozumienia o wspieraniu przestrzegania przez statki rybackie międzynarodowych środków ochrony i zarządzania na pełnym morzu przyjętego w Rzymie w dniu 24 listopada 1993 r., Kodeks odpowiedzialnego rybołówstwa FAO przyjęty w rezolucji 4/95 w dniu 31 października 1995 r. oraz postanowienia Umowy FAO o środkach stosowanych przez państwo portu w celu zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania, sporządzonej w Rzymie w dniu 22 listopada 2009 r., a także działa zgodnie ze wspomnianymi zasadami i postanowieniami;
  - b) uczestniczy w inicjatywie FAO dotyczącej globalnych rejestrów statków rybackich, statków do transportu chłodniczego i statków zaopatrujących;

- c) dąży do stosowania systemu zarządzania rybołówstwem opartego na najlepszych dostępnych danych naukowych i uznanych na arenie międzynarodowej najlepszych praktykach w zakresie zarządzania zasobami rybnymi i ich ochrony, zgodnie z odpowiednimi przepisami instrumentów międzynarodowych mającymi na celu zapewnienie zrównoważonego wykorzystywania i ochrony gatunków morskich¹, a także opracowanego między innymi w celu:
- (i) zapobiegania przełowieniu i nadwyżce mocy produkcyjnych;
  - (ii) ograniczania przyłówów gatunków niedocelowych;
  - (iii) propagowania odbudowy przełowionych stad w odniesieniu do wszystkich morskich zasobów rybnych; oraz
  - (iv) propagowania zarządzania rybołówstwem z wykorzystaniem podejścia ekosystemowego, w tym w drodze współpracy między Stronami;
- d) w ramach wsparcia starań zmierzających do zwalczania praktyk połowów NNN oraz aby pomóc w powstrzymaniu handlu produktami z gatunków pozyskanych z takich praktyk:
- (i) wdraża skuteczne środki na rzecz zwalczania połowów NNN;

---

¹ Instrumenty te obejmują, między innymi, o ile mają one zastosowanie, Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawie morza, Porozumienie w sprawie wykonania postanowień Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza z grudnia 1982 r., odnoszące się do ochrony międzystrefowych zasobów rybnych i zasobów rybnych masowo migrujących i zarządzania nimi, Kodeks odpowiedzialnego rybołówstwa FAO, Porozumienie FAO o wspieraniu przestrzegania przez statki rybackie międzynarodowych środków ochrony i zarządzania na pełnym morzu, plan działania w sprawie połowów NNN z 2001 r. oraz Umowę FAO o środkach stosowanych przez państwo portu w celu zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymaniu i eliminowaniu.

- (ii) zapewnia stosowanie systemów monitorowania, kontroli, nadzoru, zgodności i egzekwowania w celu:
    - A) powstrzymywania statków pływających pod jej banderą oraz jej obywateli będących osobami fizycznymi przed angażowaniem się w działalność związaną z połowami NNN oraz zniechęcania do takiej działalności; oraz
    - B) zwalczania przeladunku na morzu ryb lub produktów rybnych w celu zniechęcania do działalności związanej z połowami NNN i jej unikania;
  - (iii) wdraża środki stosowane przez państwo portu; oraz
  - (iv) wdraża środki mające na celu zapobieganie przedostawianiu się połowów NNN i produktów rybnych pochodzących z połowów NNN do łańcuchów dostaw każdej ze Stron oraz współpracuje w tym zakresie, w tym dzięki ułatwianiu wymiany informacji;
- e) bierze czynny udział w pracy regionalnych organizacji ds. zarządzania rybołówstwem („RFMO”), których jest członkiem, obserwatorem lub współpracującą stroną niebędącą umawiającą się stroną, aby osiągnąć cele, jakimi są dobre zarządzanie rybołówstwem i zrównoważone rybołówstwo, między innymi poprzez propagowanie badań naukowych i przyjmowanie środków ochrony w oparciu o najlepsze dostępne dowody naukowe oraz wzmocnienie mechanizmów egzekwowania zgodności, wprowadzenie okresowych przeglądów wykonania, a także przyjęcie skutecznych środków kontroli, monitorowania i egzekwowania zarządzania RFMO oraz, w stosownych przypadkach, przyjęcie i wdrożenie systemów dokumentowania połowów lub systemów certyfikacji oraz środków stosowanych przez państwo portu;

- f) dąży do działania zgodnie z odpowiednimi środkami ochrony i zarządzania przyjętymi przez RFMO, których nie jest członkiem, aby nie osłabiać tych środków, oraz stara się nie podważać systemów dokumentowania połowów lub handlu obsługiwanych przez RFMO ani uzgodnień, których nie jest stroną; oraz
- g) wspiera rozwój zrównoważonej i odpowiedzialnej akwakultury, uwzględniając jego aspekty gospodarcze, społeczne i środowiskowe, zgodnie z wdrażaniem celów i zasad zawartych w Kodeksie odpowiedzialnego rybołówstwa FAO.

5. Strony współpracują, w stosownych przypadkach oraz zgodnie z art. 26.7, dwustronnie i w ramach RFMO w celu propagowania praktyk zrównoważonego rybołówstwa oraz handlu przetworami rybnymi pochodzącymi z połowów i akwakultury zarządzanych w sposób zrównoważony. Ponadto Strony mogą współpracować w celu wymiany wiedzy i dobrych praktyk, aby wspierać wdrażanie niniejszego artykułu.

SEKCJA C

PRACA I HANDEL

ARTYKUŁ 26.15

Cele

1. Strony uznają, że handel i inwestycje stwarzają możliwości tworzenia miejsc pracy i godnej pracy, w tym dla osób młodych, na warunkach zatrudnienia zgodnych z zasadami określonymi w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy, przyjętej przez Międzynarodową Konferencję Pracy w Genewie w dniu 18 czerwca 1998 r. i zmienionej w 2022 r. („Deklaracja Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca podstawowych zasad i praw w pracy”), oraz w Deklaracji MOP dotyczącej sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji z 2008 r., zmienionej w 2022 r.
2. Strony dążą do zapewnienia wysokich poziomów ochrony pracy zgodnie z międzynarodowymi normami pracy, których przestrzegają, oraz do propagowania wzajemnie się wspierających polityk w zakresie handlu i pracy w celu poprawy warunków pracy i jakości życia zawodowego pracowników. Strony będą dążyć do poprawy rozwoju kapitału ludzkiego i zarządzania nim w celu zwiększenia zdolności do zatrudnienia, doskonałości w przedsiębiorczości oraz wydajności z korzyścią zarówno dla pracowników, jak i dla przedsiębiorstwa. W tym celu Strony dokładają starań, aby zapewnić osobom młodym możliwości rozwoju umiejętności, które są niezbędne do pomyślnego wejścia na rynek pracy i pozostania na nim.

3. Strony dążą do współpracy w kwestii związanych z handlem zagadnień dotyczących pracy będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w celu zacieśnienia szerszych stosunków między Stronami.

ARTYKUŁ 26.16

Wielostronne normy i porozumienia dotyczące pracy

1. Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do wspierania rozwoju handlu międzynarodowego w sposób sprzyjający godnej pracy dla wszystkich, w szczególności dla kobiet, osób młodych i osób z niepełnosprawnościami, zgodnie ze swoimi odpowiednimi obowiązkami określonymi przez MOP, w tym obowiązkami określonymi w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy, zmienionej w 2022 r., oraz w Deklaracji MOP dotyczącej sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji, zmienionej w 2022 r.
2. Przywołując Deklarację MOP dotyczącą sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji zmienioną w 2022 r., Strony zwracają uwagę na fakt, że naruszenie fundamentalnych zasad i praw w pracy nie może być traktowane ani wykorzystywane w jakikolwiek inny sposób jako uprawniona przewaga komparatywna, a normy pracy nie powinny być wykorzystywane do protekcyjnych celów handlowych.
3. Każda ze Stron skutecznie wdraża Konwencje MOP, które Chile i państwa członkowskie odpowiednio ratyfikowały.

4. Zgodnie z konstytucją MOP przyjętą jako część XIII traktatu wersalskiego podpisanego w dniu 28 czerwca 1919 r. i Deklaracją MOP dotyczącą podstawowych zasad i praw w pracy, zmienioną w 2022 r., każda ze Stron przestrzega uznanych na szczeblu międzynarodowym podstawowych norm pracy zdefiniowanych w podstawowych konwencjach MOP oraz propaguje i skutecznie wdraża te normy, a mianowicie:

- a) wolność zrzeszania się i skuteczne uznanie prawa do negocjacji zbiorowych;
- b) zniesienie wszelkich form pracy przymusowej lub obowiązkowej;
- c) skuteczne zniesienie pracy dzieci, w tym zakazanie najgorszych form pracy dzieci;
- d) likwidację dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i wykonywania zawodu; oraz
- e) bezpieczne i zdrowe środowisko pracy.

5. Strony regularnie wymieniają informacje na temat swoich postępów w zakresie ratyfikacji Konwencji lub protokołów MOP, które zostały sklasyfikowane przez MOP jako aktualne i których nie są jeszcze stroną.

6. Każda ze Stron propaguje program godnej pracy MOP, określony w Deklaracji MOP dotyczącej sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji zmienionej w 2022 r., w szczególności w odniesieniu do:

- a) godziwych warunków pracy dla wszystkich, między innymi w odniesieniu do płacy i wynagrodzenia, godzin pracy, innych warunków pracy i ochrony socjalnej; oraz
- b) dialogu społecznego w sprawach dotyczących pracy między pracownikami a pracodawcami oraz ich odpowiednimi organizacjami, a także z właściwymi organami rządowymi.

7. Zgodnie ze swoimi zobowiązaniami określonymi przez MOP każda ze Stron:

- a) przyjmuje i wdraża środki i polityki dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy; oraz
- b) utrzymuje system inspekcji pracy zgodnie z odpowiednimi normami MOP dotyczącymi inspekcji pracy.

ARTYKUŁ 26.17

Praca przymusowa lub obowiązkowa

1. Strony podkreślają znaczenie ratyfikowania i skutecznego wdrożenia Protokołu z 2014 r. do Konwencji dotyczącej pracy przymusowej lub obowiązkowej z 1930 r. przyjętego w Genewie w dniu 11 czerwca 2014 r. oraz przypominają, że wyeliminowanie pracy przymusowej jest jednym z celów Agendy 2030.

2. Strony uznają cel wyeliminowania wszystkich form pracy przymusowej lub obowiązkowej, w tym przymusowej lub obowiązkowej pracy dzieci.
3. W związku z tym Strony określają możliwości współpracy oraz wymiany informacji, doświadczeń i dobrych praktyk związanych z wyeliminowaniem wszystkich form pracy przymusowej lub obowiązkowej.

ARTYKUŁ 26.18

Współpraca w zakresie handlu i kwestii pracowniczych

Zgodnie z art. 26.7 Strony konsultują się i współpracują ze sobą, w stosownych przypadkach, dwustronnie oraz w ramach MOP, w kwestii związanych z handlem zagadnień dotyczących pracy będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, w tym między innymi w kwestiach:

- a) tworzenia miejsc pracy oraz propagowania produktywnego zatrudnienia wysokiej jakości, w tym strategii politycznych mających na celu generowanie wzrostu gospodarczego sprzyjającego tworzeniu miejsc pracy oraz propagowanie zrównoważonych przedsiębiorstw i przedsiębiorczości;
- b) propagowania poprawy wydajności przedsiębiorstw i pracy, w szczególności w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw;

- c) rozwoju kapitału ludzkiego, dostępu do rynku pracy i zwiększenia zdolności do zatrudnienia, w szczególności osób młodych, w tym przez uczenie się przez całe życie i szkolenie zawodowe, edukacji ustawicznej, szkoleń oraz nabywania i podnoszenia kwalifikacji, w tym w nowych branżach i sektorze ochrony środowiska;
- d) równowagi między życiem zawodowym a prywatnym oraz innowacyjnych praktyk stosowanych w miejscu zatrudnienia w celu poprawy dobrostanu pracowników;
- e) propagowania znajomości programu godnej pracy MOP, w tym zagadnień dotyczących wzajemnych powiązań między handlem a pełnym i produktywnym zatrudnieniem, dostosowania rynku pracy, podstawowych norm pracy, godnej pracy w globalnych łańcuchach dostaw, ochrony socjalnej i włączenia społecznego, dialogu społecznego i równości płci;
- f) propagowania wysokiej jakości pracy przez handel, w tym bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży i pracownic, które niedawno rodziły, w miejscu pracy;
- g) bezpieczeństwa i higieny pracy oraz inspekcji pracy, na przykład poprawy zgodności i mechanizmów egzekwowania zgodności;
- h) podejmowania wyzwań i korzystania z możliwości w zakresie zróżnicowanej, wielopokoleniowej siły roboczej, w tym poprzez:
  - (i) propagowanie równości oraz likwidację dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i wykonywania zawodu; oraz

- (ii) ochronę pracowników o słabszej pozycji na rynku;
- i) poprawy stosunków pracy, na przykład najlepszych praktyk w zakresie alternatywnych metod rozwiązywania sporów i konsultacji trójstronnych;
- j) wykonania podstawowych, priorytetowych i innych aktualnych konwencji MOP, a także Trójstronnej deklaracji zasad dotyczących przedsiębiorstw międzynarodowych i polityki społecznej oraz Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka; oraz
- k) danych statystycznych dotyczących pracy.

SEKCJA D

USTALENIA INSTYTUCJONALNE

ARTYKUŁ 26.19

Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju i punkty kontaktowe

1. W skład Podkomitetu ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju („Podkomitet”) ustanowionego na podstawie art. 33.4 ust. 1 wchodzi, w przypadku Chile, urzędnicy instytucji odpowiedzialnych za handel, pracę, środowisko i zagadnienia dotyczące płci społeczno-kulturowej.

2. Podkomitet zbiera się na specjalnych posiedzeniach poświęconych odpowiednio kwestiom związanym ze środowiskiem i pracą¹, a także na posiedzeniach poświęconych przekrojowym zagadnieniom związanym z handlem i zrównoważonym rozwojem.

3. Funkcje Podkomitetu:

- a) ułatwianie i monitorowanie wykonywania postanowień niniejszego rozdziału oraz dokonywanie przeglądu ich wykonania;
- b) ustalanie, organizowanie, nadzorowanie i ocena działań w zakresie współpracy określonych w niniejszym rozdziale, w tym wymiana informacji i doświadczeń w obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania;
- c) przekazywanie Komitetowi ds. Handlu sprawozdań i zaleceń dotyczących wszelkich kwestii związanych z niniejszym rozdziałem, w tym w odniesieniu do tematów do dyskusji w ramach mechanizmów społeczeństwa obywatelskiego, o których mowa w art. 33.5;
- d) wykonywanie zadań, o których mowa w art. 26.21 i art. 26.22;
- e) w stosownych przypadkach koordynowanie działań z innymi podkomitetami ustanowionymi na podstawie niniejszej Umowy, w tym działań mających na celu uwzględnienie zagadnień, ustaleń i działań związanych z płcią w ich pracach, zgodnie z art. 27.4 ust. 8; oraz
- f) wykonywanie innych funkcji uzgodnionych przez Strony.

---

¹ Kwestie związane ze środowiskiem i pracą mogą być omawiane podczas pojedynczych posiedzeń lub kilku kolejnych posiedzeń.

4. Zgodnie z wzajemnymi uzgodnieniami Podkomitet może konsultować się z odpowiednimi zainteresowanymi stronami lub ekspertami lub zasięgać u nich porady w sprawach związanych z wykonywaniem postanowień niniejszego rozdziału.
5. W drodze konsensusu Podkomitet przygotowuje sprawozdanie z każdego posiedzenia i publikuje je po posiedzeniu.
6. Każda ze Stron wyznacza punkt kontaktowy w ramach swojej administracji, aby ułatwić komunikację i koordynację między Stronami w sprawach dotyczących wykonywania postanowień niniejszego rozdziału. W przypadku Chile punktem kontaktowym w sprawach związanych z pracą, środowiskiem i płcią jest Podsekretariat Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych Ministerstwa Spraw Zagranicznych lub jego następcę. Każda ze Stron bezzwłocznie powiadamia drugą Stronę o swoich punktach kontaktowych i przekazuje ich dane kontaktowe.
7. Punkty kontaktowe:
  - a) ułatwiają regularną komunikację i koordynację między Stronami;
  - b) niezależnie od postanowień zawartych w art. 33.3 ust. 2 wspomagają Podkomitet, między innymi w ustalaniu porządku obrad i prowadzeniu wszelkich innych niezbędnych przygotowań do posiedzeń Podkomitetu;
  - c) w stosownych przypadkach komunikują się ze swoim odpowiednim społeczeństwem obywatelskim; oraz
  - d) współpracują, w tym z innymi odpowiednimi organami swoich administracji, na rzecz opracowywania i wdrażania wspólnych działań.

ARTYKUŁ 26.20

Rozstrzyganie sporów

1. Strony dokładają wszelkich starań, aby w drodze dialogu, wymiany informacji i współpracy rozwiązywać między sobą wszelkie spory dotyczące wykładni lub stosowania niniejszego rozdziału.
2. W przypadku braku porozumienia między Stronami co do wykładni lub stosowania niniejszego rozdziału Strony korzystają wyłącznie z procedur rozstrzygania sporów ustanowionych na podstawie art. 26.21 i 26.22.

ARTYKUŁ 26.21

Konsultacje

1. Strona („Strona występująca z wnioskiem”) może w dowolnym czasie zwrócić się do drugiej Strony („Strona odpowiadająca”) o konsultacje w każdej kwestii wynikającej z wykładni lub stosowania niniejszego rozdziału, składając pisemny wniosek do punktu kontaktowego Strony odpowiadającej. We wniosku Strona określa powody, dla których zwraca się o konsultacje, w tym zawiera dostatecznie szczegółowy opis danej kwestii oraz wskazuje postanowienia niniejszego rozdziału, które jej zdaniem mają zastosowanie.

2. Strona odpowiadająca, o ile nie uzgodniła inaczej ze Stroną występującą z wnioskiem, odpowiada na piśmie nie później niż 10 dni od dnia otrzymania wniosku.
3. Strony, o ile nie postanowią inaczej, rozpoczynają konsultacje nie później niż 30 dni od dnia otrzymania wniosku przez Stronę odpowiadającą.
4. W konsultacjach można uczestniczyć osobiście lub za pośrednictwem wszelkich środków technologicznych dostępnych Stronom. Jeżeli konsultacje są przeprowadzane osobiście, odbywają się one na terytorium Strony odpowiadającej, chyba że Strony uzgodnią inaczej.
5. W ramach konsultacji Strony:
  - a) udzielają wystarczających informacji, aby umożliwić pełne rozpatrzenie danej kwestii; oraz
  - b) traktują jako poufne wszystkie informacje, które są wymieniane w trakcie konsultacji.
6. Strony podejmują konsultacje w celu osiągnięcia obustronnie satysfakcjonującego rozstrzygnięcia danej kwestii, uwzględniając możliwości współpracy w związku z daną kwestią. W odniesieniu do kwestii związanych z umowami wielostronnymi, o których mowa w niniejszym rozdziale, Strony uwzględniają informacje pochodzące od MOP lub odpowiednich organów ustanowionych na mocy wspomnianych umów. W stosownych przypadkach Strony mogą uzgodnić zwracanie się o poradę do takich organizacji lub organów lub do jakichkolwiek innych ekspertów lub organów, które uznają za stosowne w kontekście pomocy w konsultacjach.

7. Jeżeli Strony nie są w stanie rozstrzygnąć danej kwestii w ciągu 60 dni od dostarczenia pisemnego wniosku o konsultacje na podstawie ust. 1, każda ze Stron może, składając pisemny wniosek do punktu kontaktowego drugiej Strony, zwrócić się o zwołanie posiedzenia Podkomitetu w celu rozstrzygnięcia danej kwestii. Podkomitet zbiera się bezzwłocznie i dokłada wszelkich starań, aby rozstrzygnąć daną kwestię.

8. Każda ze Stron lub Podkomitet zwołany na podstawie ust. 7 może w stosownych przypadkach zasięgnąć opinii wewnętrznych grup konsultacyjnych, o których mowa w art. 33.6, lub porad innych ekspertów.

9. Jeżeli Strony są w stanie rozstrzygnąć daną kwestię, dokumentują ustalenia końcowe, w tym, w stosownych przypadkach, konkretne kroki i uzgodnione terminy. Strony podają ustalenia końcowe do wiadomości publicznej, chyba że postanowią inaczej.

ARTYKUŁ 26.22

Zespół ekspertów

1. Jeżeli Strony nie rozstrzygną danej kwestii w ciągu 60 dni od dostarczenia pisemnego wniosku o zwołanie posiedzenia Podkomitetu zgodnie z art. 26.21 ust. 7 lub jeżeli taki wniosek nie zostanie złożony w ciągu 120 od dostarczenia pisemnego wniosku o konsultacje na podstawie art. 26.21 ust. 1, Strona występująca z wnioskiem może zwrócić się o ustanowienie zespołu ekspertów w celu zbadania danej kwestii. Taki wniosek przekazuje się na piśmie do punktu kontaktowego Strony odpowiadającej. We wniosku określa się powody, dla których zwraca się o ustanowienie zespołu ekspertów, w tym zawiera się dostatecznie szczegółowy opis danej kwestii oraz wyjaśnia, w jaki sposób dana kwestia narusza postanowienia szczegółowe niniejszego rozdziału.
2. O ile w niniejszym artykule nie przewidziano inaczej, art. 31.6, 31.10, 31.13, 31.14 ust. 1, 31.15, 31.19, 31.20 ust. 2, 31.21, 31.22, 31.24, 31.32, 31.33, 31.34 i 31.35, a także regulamin wewnętrzny zawarty w załączniku 31-A oraz kodeks postępowania zawarty w załączniku 31-B stosuje się odpowiednio.
3. Na swoim pierwszym posiedzeniu Podkomitet zaleca Komitetowi ds. Handlu wyznaczenie przynajmniej 15 osób, które chcą i mogą pełnić funkcję eksperta w zespole ekspertów. Na podstawie tego zalecenia Komitet ds. Handlu sporządza listę takich osób nie później niż po upływie roku od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy. Lista składa się z trzech części:
  - a) jednej części listy osób sporządzonej na podstawie propozycji Unii Europejskiej;

- b) jednej części listy osób sporządzonej na podstawie propozycji Chile; oraz
  - c) jednej części listy złożonej z nazwisk osób niebędących obywatelami żadnej ze Stron i mających pełnić rolę przewodniczącego zespołu ekspertów.
4. Każda część listy zawiera imiona i nazwiska co najmniej pięciu osób. Komitet ds. Handlu zapewnia, aby lista była aktualizowana i aby znajdowała się na niej co najmniej taka minimalna liczba osób.
5. Osoby, o których mowa w ust. 3, muszą posiadać specjalistyczną lub fachową wiedzę w kwestiach dotyczących prawa pracy i prawa ochrony środowiska, w kwestiach objętych niniejszym rozdziałem lub w zakresie rozstrzygania sporów wynikających z umów międzynarodowych. Muszą to być osoby niezależne, działające w imieniu własnym, nieprzyjmujące poleceń żadnego rządu ani żadnej organizacji w sprawach związanych z danym sporem oraz niepowiązane z rządem którejkolwiek ze Stron, a także muszą postępować zgodnie z kodeksem postępowania z załącznika 31-B.
6. W przypadku gdy zespół ekspertów ustanawia się zgodnie z procedurami określonymi w art. 31.6 ust. 3, 4 i 6, ekspertów wybiera się z odpowiednich części listy, o których mowa w niniejszym artykule ust. 3.

7. O ile w ciągu pięciu dni od dnia ustanowienia zespołu ekspertów Strony nie uzgodnią inaczej, zakres zadań zespołu ekspertów obejmuje:

„zbadanie, w świetle odpowiednich postanowień rozdziału 26 Umowy przejściowej w sprawie handlu zawartej pomiędzy Unią Europejską, z jednej strony, a Republiką Chile, z drugiej strony, kwestii, o której mowa we wniosku o ustanowienie zespołu ekspertów, oraz sporządzenie sprawozdania zgodnie z art. 26.23 tej umowy, zawierającego wnioski i zalecenia zespołu ekspertów dotyczące rozstrzygnięcia danej kwestii”.

8. W odniesieniu do kwestii związanych z umowami wielostronnymi, o których mowa w niniejszym rozdziale, zespół ekspertów powinien zwracać się do MOP lub odpowiednich organów ustanowionych na mocy wspomnianych umów o przedstawienie informacji, w tym o przedstawienie wszelkich dostępnych i mających związek z tematem wytycznych interpretacyjnych, ustaleń lub decyzji przyjętych przez MOP i wspomniane organy. Wszelkie takie informacje dostarcza się obu Stronom, aby umożliwić im przedstawienie uwag.

9. Zespół ekspertów interpretuje postanowienia niniejszego rozdziału zgodnie ze zwyczajowymi zasadami wykładni prawa międzynarodowego publicznego, w tym z zasadami określonymi w Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów.

10. Zespół ekspertów przedstawia Stronom sprawozdanie wstępne i sprawozdanie końcowe, w których określa ustalenia faktyczne, zakres stosowania odpowiednich postanowień oraz uzasadnienie wszelkich ustaleń, wniosków i zaleceń.

11. Zespół ekspertów przedstawia swoje sprawozdanie wstępne Stronom w terminie 100 dni od daty ustanowienia zespołu ekspertów. Jeżeli zespół ekspertów uzna, że nie zdoła dotrzymać tego terminu, przewodniczący zespołu ekspertów powiadamia o tym Strony na piśmie, podając przyczyny opóźnienia oraz przewidywany termin przedstawienia sprawozdania wstępnego przez zespół ekspertów. Termin określony w niniejszym ustępie może zostać wydłużony za porozumieniem Stron.

12. Strona może złożyć uzasadniony wniosek do zespołu ekspertów o dokonanie przeglądów konkretnych elementów sprawozdania wstępnego w terminie 25 dni od jego przedstawienia. Strona może przedstawić uwagi do wniosku drugiej Strony w terminie 15 dni od dnia dostarczenia wniosku.

13. Po rozpatrzeniu wniosku i uwag zespół ekspertów przygotowuje sprawozdanie końcowe. Jeżeli w terminie, o którym mowa w ust. 11, nie zostanie złożony wniosek o dokonanie przeglądu konkretnych elementów sprawozdania wstępnego, sprawozdanie wstępne staje się sprawozdaniem końcowym zespołu ekspertów.

14. Zespół ekspertów przedstawia swoje sprawozdanie końcowe Stronom w terminie 175 dni od daty ustanowienia zespołu ekspertów. Jeżeli zespół ekspertów uzna, że nie zdoła dotrzymać tego terminu, przewodniczący zespołu ekspertów powiadamia o tym Strony na piśmie, podając przyczyny opóźnienia oraz przewidywany termin przedstawienia sprawozdania końcowego przez zespół ekspertów. Termin określony w niniejszym ustępie może zostać wydłużony za porozumieniem Stron.

15. Sprawozdanie końcowe zawiera omówienie wszelkich pisemnych wniosków Stron dotyczących sprawozdania wstępnego i wyraźnie odnosi się do uwag przedłożonych przez Strony.

16. Strony podają sprawozdanie końcowe do wiadomości publicznej w ciągu 15 dni od jego przedstawienia przez zespół ekspertów.

17. Jeżeli zespół ekspertów stwierdzi na podstawie sprawozdania końcowego, że Strona nie wypełniła swoich obowiązków wynikających z niniejszego rozdziału, Strony omawiają właściwe środki, które należy wdrożyć, uwzględniając sprawozdanie i zalecenia zespołu ekspertów. Strona odpowiadająca informuje swoją wewnętrzną grupę konsultacyjną, o której mowa w art. 33.6, oraz drugą Stronę o swoich decyzjach dotyczących wszelkich działań lub środków, które powinny zostać wdrożone nie później niż trzy miesiące po podaniu sprawozdania do wiadomości publicznej.

18. Podkomitet monitoruje działania realizowane w następstwie sprawozdania końcowego oraz zaleceń zespołu ekspertów. Wewnętrzne grupy konsultacyjne, o których mowa w art. 33.6, mogą przedkładać Podkomitetowi uwagi w tej kwestii.

ARTYKUŁ 26.23

Przeгляд

1. W celu wsparcia osiągnięcia celów określonych w niniejszym rozdziale Strony omawiają w ramach posiedzeń Podkomitetu skuteczne wykonywanie postanowień niniejszego rozdziału, z uwzględnieniem, między innymi, najważniejszych zmian w polityce każdej ze Stron oraz zmian w umowach międzynarodowych.

2. Uwzględniając wynik takich dyskusji, Strona może zwrócić się o dokonanie przeglądu niniejszego rozdziału w dowolnym momencie po dniu wejścia w życie niniejszej Umowy. W tym celu Podkomitet może zalecić Stronom zmiany odpowiednich postanowień niniejszej Umowy zgodnie z procedurą wprowadzania zmian ustanowioną w art. 33.9 ust. 1.

ROZDZIAŁ 27

HANDEL A RÓWNOŚĆ PŁCI

ARTYKUŁ 27.1

Kontekst i cele

1. Strony uznają znaczenie włączenia podejścia uwzględniającego problematykę płci do propagowania wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz kluczową rolę, jaką w tym względzie mogą odegrać polityki ukierunkowane na aspekt płci. Wspomniane polityki obejmują zniesienie barier utrudniających uczestnictwo kobiet w gospodarce i handlu międzynarodowym, w tym zwiększenie równych szans dostępu do stanowisk pracy i sektorów dla kobiet i mężczyzn na rynku pracy.

2. Strony uznają, że handel międzynarodowy i inwestycje są siłą napędową wzrostu gospodarczego, jak również uznają znaczący wkład, jaki kobiety wnoszą we wzrost gospodarczy poprzez udział w działalności gospodarczej, w tym w biznesie i handlu międzynarodowym.

3. Strony uznają, że udział kobiet w handlu międzynarodowym może przyczynić się do zwiększenia ich upodmiotowienia ekonomicznego i niezależności ekonomicznej. Ponadto dostęp kobiet do zasobów gospodarczych i posiadanie przez nie zasobów gospodarczych przyczynia się do zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu gospodarczego, dobrobytu, konkurencyjności i dobrostanu społeczeństwa. Strony podkreślają zatem swój zamiar wdrożenia niniejszej Umowy w sposób propagujący i zwiększający równość mężczyzn i kobiet.

4. Strony przywołują Agendę ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 oraz określone w niej cele dotyczące handlu i równości płci, w szczególności cel 5: osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt.

5. Strony przywołują cele określone we Wspólnej deklaracji w sprawie handlu i upodmiotowienia ekonomicznego kobiet z okazji konferencji ministerialnej WTO, która odbyła się w Buenos Aires w grudniu 2017 r.

6. Strony przywołują swoje zobowiązania dotyczące uwzględniania problematyki równości płci, wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt oraz poszanowania zasad demokratycznych oraz praw człowieka i podstawowych wolności określonych w Powszechnej deklaracji praw człowieka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 10 grudnia 1948 r. oraz w innych właściwych instrumentach międzynarodowych w zakresie praw człowieka dotyczących równości płci, których są stroną.

7. Strony potwierdzają swoje zobowiązania wynikające z deklaracji pekińskiej i pekińskiej platformy działania przyjętych na czwartej światowej konferencji w sprawie kobiet, która odbyła się w Pekinie w dniach od 4 do 15 września 1995 r., zwracając uwagę w szczególności na cele i postanowienia dotyczące równego dostępu kobiet do zasobów, zatrudnienia, rynków i handlu.
8. Strony potwierdzają znaczenie polityk handlowych sprzyjających włączeniu społecznemu, które przyczyniają się do propagowania równości praw, traktowania i szans kobiet i mężczyzn oraz do wyeliminowania wszystkich form dyskryminacji kobiet.
9. Strony podkreślają rolę sektora prywatnego we wspieraniu równości płci przez stosowanie polityk ukierunkowanych na niedyskryminację i różnorodność w ramach swojej działalności zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi i normami zatwierdzonymi lub popartymi przez Strony.
10. Strony dążą do:
- a) pogłębienia swoich stosunków handlowych, współpracy i dialogu w sposób sprzyjający zapewnieniu równych szans i równego traktowania kobiet i mężczyzn w roli pracowników, producentów, przedsiębiorców lub konsumentów, zgodnie ze swoimi zobowiązaniami międzynarodowymi;
  - b) ułatwiania współpracy i dialogu w celu zwiększenia zdolności kobiet oraz poprawy ich sytuacji i dostępu do możliwości stwarzanych przez handel;
  - c) dalszego zwiększenia swoich zdolności w celu zajęcia się związanymi z handlem zagadnieniami dotyczącymi płci, w tym w drodze wymiany informacji i najlepszych praktyk.

ARTYKUŁ 27.2

Umowy wielostronne

1. Każda ze Stron potwierdza swoje zobowiązanie do skutecznej realizacji swoich obowiązków wynikających z Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 18 grudnia 1979 r., zwracając uwagę w szczególności na te postanowienia, które dotyczą likwidacji dyskryminacji kobiet w życiu gospodarczym i w dziedzinie zatrudnienia.
2. Strony przywołują swoje odpowiednie obowiązki wynikające z art. 26.16 niniejszej Umowy dotyczące konwencji MOP dotyczących równouprawnienia płci oraz likwidacji dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i wykonywania zawodu, ratyfikowanych przez państwa członkowskie i Chile.
3. Każda ze Stron potwierdza swoje zobowiązanie do skutecznego wypełniania swoich obowiązków wynikających z innych umów wielostronnych, których jest stroną, dotyczących równości płci lub praw kobiet.

ARTYKUŁ 27.3

Postanowienia ogólne

1. Strony uznają prawo każdej ze Stron do ustanowienia własnego zakresu i własnych gwarancji równych szans kobiet i mężczyzn oraz do przyjęcia lub odpowiedniego zmodyfikowania swoich odpowiednich przepisów i polityk, zgodnie ze swoimi zobowiązaniami wynikającymi z umów międzynarodowych, o których mowa w art. 27.2.

2. Każda ze Stron dąży do zapewnienia, aby jej odpowiednie przepisy i polityki gwarantowały oraz propagowały równość praw, traktowania oraz szans w odniesieniu do kobiet i mężczyzn, zgodnie ze swoimi zobowiązaniami międzynarodowymi. Każda ze Stron dąży do poprawy takich przepisów i polityk.
3. Każda ze Stron dokłada starań w celu gromadzenia danych dotyczących handlu i płci segregowanych według kryterium płci, aby lepiej zrozumieć różne skutki instrumentów polityki handlowej dla kobiet i mężczyzn w roli pracowników, producentów, przedsiębiorców lub konsumentów.
4. Każda ze Stron propaguje na swoim terytorium świadomość społeczną swoich przepisów i polityk w zakresie równości płci, w tym ich wpływu i znaczenia dla wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu i polityki handlowej.
5. Każda ze Stron, w stosownych przypadkach, uwzględnia cel dotyczący równości mężczyzn i kobiet podczas formułowania, wdrażania i przeglądu środków wdrażanych w obszarach objętych niniejszą Umową.
6. Każda ze Stron popiera wymianę handlową i inwestycje przez propagowanie równych szans oraz uczestnictwa kobiet i mężczyzn w gospodarce i handlu międzynarodowym. Obejmuje to między innymi działania, których celem jest: stopniowe wyeliminowanie wszystkich form dyskryminacji ze względu na płeć; propagowanie zasady równości wynagrodzeń w celu rozwiązania problemu luki płacowej między kobietami a mężczyznami oraz ułatwienie niedyskryminowania kobiet w obszarze zatrudnienia i wykonywania zawodu, w tym ze względu na ciążę i macierzyństwo.

7. Strona nie może osłabiać ani obniżać ochrony przyznanej na mocy jej odpowiednich przepisów mających na celu zapewnienie równości płci lub równych szans dla kobiet i mężczyzn, by wspierać handel lub inwestycje.

8. Strona nie może wstrzymywać się od stosowania swoich odpowiednich przepisów mających na celu zapewnienie równości płci lub równych szans dla kobiet i mężczyzn ani stosować innych odstępstw od nich, ani proponować niestosowania tych praw lub zastosowania innego odstępstwa od nich w sposób, który osłabia lub obniża ochronę przyznaną na podstawie tych przepisów, by wspierać handel lub inwestycje.

9. Żadna ze Stron nie uchyla się od skutecznego egzekwowania ochrony przyznanej na mocy swoich odpowiednich przepisów mających na celu zapewnienie równości płci lub równych szans dla kobiet i mężczyzn, poprzez ciągłe lub powtarzające się podejmowanie działań lub ich zaniechanie, w sposób, który może mieć wpływ na handel lub inwestycje.

ARTYKUŁ 27.4

Działania w zakresie współpracy

1. Strony uznają korzyści płynące z wymiany stosownych doświadczeń w zakresie projektowania, wdrażania, monitorowania i umacniania związanych z handlem aspektów środków na rzecz równości płci.

2. Zgodnie z ust. 1 Strony prowadzą działania w zakresie współpracy nastawione na poprawę zdolności i warunków w odniesieniu kobiet, w tym pracownic, biznesmerek i przedsiębiorczyń, mające na celu zapewnienie im dostępu do możliwości stworzonych przez niniejszą Umowę i czerpanie z nich w pełni korzyści.

3. Działania w zakresie współpracy są prowadzone w odniesieniu do kwestii i tematów uzgodnionych przez Strony.
4. Działania w zakresie współpracy można opracowywać i wdrażać przy udziale ONZ, WTO, MOP, OECD oraz innych organizacji międzynarodowych, a także w razie potrzeby państw trzecich, przedsiębiorstw, organizacji pracodawców i pracowników, organizacji edukacyjnych i badawczych oraz innych organizacji pozarządowych.
5. Obszary współpracy mogą obejmować wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk dotyczących polityk i programów mających na celu zachęcanie kobiet do większego udziału w handlu międzynarodowym oraz aspektów związanych z handlem, takich jak:
  - a) propagowanie włączenia finansowego i edukacji finansowej kobiet oraz dostępu do finansowania i pomocy finansowej;
  - b) zwiększenie przywódczej roli kobiet oraz rozwój sieci kobiet;
  - c) propagowanie pełnego udziału kobiet w gospodarce przez wspieranie ich udziału, przywództwa i edukacji, w szczególności w dziedzinach, w których kobiety są niedostatecznie reprezentowane, takich jak nauka, technologia, inżynieria, matematyka (STEM), a także innowacje i biznes;
  - d) propagowanie równości płci w przedsiębiorstwach;

- e) obecność kobiet na stanowiskach wymagających podejmowania decyzji w sektorze publicznym i prywatnym;
- f) inicjatywy publiczne i prywatne mające na celu propagowanie przedsiębiorczości kobiet, w tym włączenie kobiet do formalnego sektora gospodarki, zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw prowadzonych przez kobiety w celu umożliwienia im udziału oraz konkurencyjności w lokalnych, regionalnych i globalnych łańcuchach wartości oraz działania mające na celu propagowanie internacjonalizacji małych i średnich przedsiębiorstw prowadzonych przez kobiety;
- g) polityki i programy na rzecz zwiększenia umiejętności cyfrowych kobiet oraz ich dostępu do internetowych narzędzi biznesowych i platform handlu elektronicznego;
- h) rozwój polityk i programów w dziedzinie opieki oraz środków na rzecz równowagi między życiem zawodowym a prywatnym z uwzględnieniem problematyki płci;
- i) analiza związku między zwiększonym udziałem kobiet w handlu międzynarodowym a zmniejszeniem luki płacowej między kobietami a mężczyznami;
- j) opracowanie uwzględniającej aspekt płci analizy polityk handlowych, w tym ich formułowania i wdrażania oraz monitorowania ich skutków;
- k) gromadzenie danych segregowanych według kryterium płci, wykorzystywanie wskaźników, metody monitorowania i oceny oraz analiza danych statystycznych dotyczących handlu z perspektywy płci;

- l) analiza powiązań między udziałem kobiet w handlu międzynarodowym a obszarami takimi jak godna praca, segregacja rynku pracy i warunki pracy kobiet, w tym bezpieczeństwo i zdrowie pracownic w ciąży i pracownic, które niedawno rodziły, w miejscu pracy, zgodnie z art. 26.18 lit. f);
  - m) polityki i programy mające na celu zapobieganie różnym skutkom gospodarczym kryzysów i sytuacji nadzwyczajnych wobec kobiet i mężczyzn oraz łagodzenie tych skutków i reagowanie na nie; oraz
  - n) inne kwestie uzgodnione przez Strony.
6. Strony wspólnie ustalają priorytety dotyczące działań w zakresie współpracy na podstawie obszarów wspólnego zainteresowania i dostępnych zasobów.
7. Strony mogą prowadzić współpracę, w tym w obszarach określonych w ust. 5, osobiście lub przy użyciu wszelkich dostępnych im środków technologicznych za pomocą następujących środków: warsztatów, seminariów, konferencji, programów i projektów współpracy; wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie polityk i procedur; wymiany ekspertów.
8. Za pośrednictwem Podkomitetu ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju ustanowionego na podstawie art. 33.4 ust. 1 Strony wspierają działania podejmowane przez organy ustanowione na podstawie niniejszej Umowy na rzecz włączenia zagadnień, ustaleń i działań związanych z płcią społeczno-kulturową w ich prace.
9. W stosownych przypadkach Strony wspierają sprzyjający włączeniu społecznemu udział kobiet w realizacji działań w zakresie współpracy ustanowionych na podstawie niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ 27.5

Ustalenia instytucjonalne

1. Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju ustanowiony na podstawie art. 33.4 ust. 1 jest odpowiedzialny za wykonanie postanowień niniejszego rozdziału. Do niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio art. 26.19¹.
2. Podczas współpracy ze społeczeństwem obywatelskim w ramach wewnętrznych grup konsultacyjnych utworzonych lub wyznaczonych na podstawie art. 33.6 oraz w ramach Forum Społeczeństwa Obywatelskiego zorganizowanego na podstawie art. 33.7 Strony wspierają udział organizacji propagujących równość mężczyzn i kobiet.

ARTYKUŁ 27.6

Rozstrzygnięcie sporów

1. Do niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio art. 26.20, 26.21 i 26.22².

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że wszelkie odniesienia do rozdziału 26 lub do zagadnień lub kwestii związanych ze środowiskiem i pracą zawarte w tym artykule należy rozumieć odpowiednio jako odniesienia do niniejszego rozdziału lub jako zagadnienia lub kwestie dotyczące płci społeczno-kulturowej.

² Dla większej pewności należy wyjaśnić, że wszelkie odniesienia do rozdziału 26 lub do zagadnień, kwestii lub przepisów związanych ze środowiskiem i pracą zawarte w tych artykułach należy rozumieć odpowiednio jako odniesienia do niniejszego rozdziału lub jako związane z płcią społeczno-kulturową zagadnienia, kwestie lub przepisy dotyczące tych zagadnień lub kwestii.

ARTYKUŁ 27.7

Przegląd

1. Strony uznają znaczenie dokonywania, wspólnie lub osobno, monitorowania i oceny wpływu wdrożenia postanowień niniejszej Umowy na równość mężczyzn i kobiet i możliwości stwarzane kobietom w związku z handlem za pomocą ich własnych procesów i instytucji, jak również procesów i instytucji ustanowionych niniejszą Umową.
2. Strony mogą dokonać przeglądu niniejszego rozdziału w świetle doświadczeń zdobytych przy jego wykonywaniu i w razie potrzeby zasugerować, jak można go wzmocnić.

ROZDZIAŁ 28

PRZEJRZYSTOŚĆ

ARTYKUŁ 28.1

Cel

1. Uznając wpływ, jaki otoczenia regulacyjne Stron mogą mieć na handel i inwestycje między nimi, Strony dążą do zapewnienia przewidywalnego otoczenia regulacyjnego oraz skutecznych procedur dla przedsiębiorców, w szczególności dla małych i średnich przedsiębiorstw.

2. Strony potwierdzają swoje odpowiednie zobowiązania wynikające z porozumienia WTO i w niniejszym rozdziale opierają się na tych zobowiązaniach i określają dalsze ustalenia dotyczące przejrzystości.

ARTYKUŁ 28.2

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału:

- a) „decyzja administracyjna” oznacza decyzję lub czynność o skutku prawnym, które mają zastosowanie do konkretnej osoby, konkretnego towaru lub konkretnej usługi w indywidualnej sprawie, i obejmuje zaniechanie wydania decyzji administracyjnej przewidzianej w prawie Strony; oraz
- b) „zarządzenie administracyjne o zasięgu ogólnym” oznacza zarządzenie administracyjne lub wykładnię mające zastosowanie do wszystkich osób i stanów faktycznych, które zasadniczo wchodzi w zakres tego zarządzenia administracyjnego lub wykładni, i które ustanawiają normę postępowania, przy czym nie obejmuje ono:
  - (i) ustalenia lub zarządzenia wydanego w postępowaniu administracyjnym lub quasi-sądowym, które ma zastosowanie do konkretnej osoby, towaru lub usługi drugiej Strony w szczególnym przypadku; lub
  - (ii) orzeczenia wydanego w odniesieniu do konkretnego działania lub praktyki.

ARTYKUŁ 28.3

Publikacja

1. Każda ze Stron zapewnia, aby jej przepisy ustawowe i wykonawcze, procedury, zarządzenia administracyjne o zasięgu ogólnym oraz orzeczenia sądowe odnoszące się do którejkolwiek z kwestii objętych niniejszą Umową były bezzwłocznie publikowane za pośrednictwem urzędowo wyznaczonego środka przekazu oraz, o ile to wykonalne, w wersji elektronicznej, lub udostępnione w inny sposób, tak aby każdy miał możliwość zapoznać się z ich treścią.
2. Każda ze Stron zapewnia wyjaśnienie celu i uzasadnienie przepisów ustawowych i wykonawczych, procedur i zarządzeń administracyjnych o zasięgu ogólnym oraz orzeczeń sądowych odnoszących się do którejkolwiek z kwestii objętych niniejszą Umową.
3. Każda ze Stron przewiduje rozsądny okres między datą publikacji a datą wejścia w życie przepisów ustawowych i wykonawczych odnoszących się do którejkolwiek z kwestii objętych niniejszą Umową z wyjątkiem przypadków nagłych, które by to uniemożliwiały. Niniejszy ustęp nie ma zastosowania do zarządzeń administracyjnych o zasięgu ogólnymi ani do orzeczeń sądowych.

ARTYKUŁ 28.4

Zapytania i przekazywanie informacji

1. Każda ze Stron ustanawia lub utrzymuje odpowiednie mechanizmy odpowiadania na zapytania od jakichkolwiek osób na temat wszelkich przepisów ustawowych lub wykonawczych odnoszących się do którejkolwiek z kwestii objętych niniejszą Umową.
2. Na wniosek Strony druga Strona bezzwłocznie przekazuje informacje oraz udziela odpowiedzi na pytania dotyczące jakichkolwiek przepisów ustawowych lub wykonawczych, obowiązujących lub planowanych, odnoszących się do którejkolwiek z kwestii objętych niniejszą Umową, chyba że na podstawie innego rozdziału niniejszej Umowy ustanowiono specjalny mechanizm.

ARTYKUŁ 28.5

Postępowania administracyjne

1. Każda ze Stron stosuje w sposób obiektywny, bezstronny i racjonalny wszystkie przepisy ustawowe i wykonawcze, procedury oraz zarządzenia administracyjne o zasięgu ogólnym odnoszące się do którejkolwiek z kwestii objętych niniejszą Umową.

2. W przypadku wszczęcia postępowania administracyjnego dotyczącego określonych osób, towarów lub usług drugiej Strony w odniesieniu do stosowania przepisów ustawowych i wykonawczych, procedur lub zarządzeń administracyjnych o zasięgu ogólnym, o których mowa w ust. 1, każda ze Stron:

- a) dokłada wszelkich starań, aby z odpowiednim wyprzedzeniem powiadamiać o wszczęciu postępowania osoby, których postępowanie administracyjne bezpośrednio dotyczy, zgodnie ze swoimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi, dołączając informację o charakterze postępowania, określenie uprawnienia, na podstawie którego wszczyna się postępowanie, oraz ogólny opis wszelkich kwestii spornych; oraz
- b) zapewnia takim osobom odpowiednią możliwość przedstawienia faktów i argumentów na poparcie ich stanowiska przed ostateczną decyzją administracyjną, w zakresie, w jakim pozwala na to czas, charakter postępowania oraz interes publiczny.

ARTYKUŁ 28.6

Kontrola i odwołanie

1. Każda ze Stron ustanawia lub utrzymuje organy lub procedury sądowe, arbitrażowe lub administracyjne do celów niezwłocznej kontroli, a w stosownych przypadkach również korygowania, decyzji administracyjnych odnoszących się do którejkolwiek z kwestii objętych niniejszą Umową.

2. Każda ze Stron zapewnia, aby jej organy sądowe, arbitrażowe lub administracyjne prowadziły procedury odwoławcze lub kontrolne w sposób niedyskryminujący i bezstronny. Organy te muszą być bezstronne i niezależne od organu odpowiedzialnego za egzekwowanie przepisów na drodze administracyjnej i z wynikiem sprawy nie może wiązać się żaden ich interes.

3. W odniesieniu do organów lub procedur, o których mowa w ust. 1, każda ze Stron zapewnia, aby strony postępowania przed tymi organami lub osoby zaangażowane w te postępowania miały zagwarantowane prawo do:

a) odpowiedniej możliwości uzasadnienia lub obrony swojego stanowiska; oraz

b) decyzji opartej na dowodach i złożonych oświadczeniach lub, gdy wymagają tego przepisy prawa, na dokumentacji zgromadzonej przez odpowiedni organ.

4. Każda ze Stron zapewnia, aby decyzja, o której mowa w ust. 3 lit. b), była wykonywana przez organ, któremu powierzono egzekwowanie przepisów na drodze administracyjnej, z zastrzeżeniem odwołania lub dalszego środka zaskarżenia zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi Strony.

ARTYKUŁ 28.7

Związek z innymi rozdziałami

Postanowienia zawarte w niniejszym rozdziale mają zastosowanie jako uzupełnienie szczegółowych zasad określonych w innych rozdziałach.

ROZDZIAŁ 29

DOBRE PRAKTYKI REGULACYJNE

ARTYKUŁ 29.1

Zakres stosowania

1. Niniejszy rozdział ma zastosowanie do środków regulacyjnych przyjętych lub zainicjowanych przez organy regulacyjne w odniesieniu do wszelkich kwestii objętych niniejszą Umową.
2. Niniejszy rozdział nie ma zastosowania do organów regulacyjnych, środków regulacyjnych, praktyk ani podejść regulacyjnych państw członkowskich.

ARTYKUŁ 29.2

Ogólne zasady

1. Strony uznają znaczenie:
  - a) stosowania dobrych praktyk regulacyjnych w procesie planowania, opracowywania, wydawania, wdrażania, oceny i przeglądu środków regulacyjnych, aby osiągnąć cele polityki wewnętrznej; oraz

b) utrzymania i zwiększenia korzyści płynących z niniejszej Umowy w celu ułatwienia handlu towarami i usługami oraz zwiększenia inwestycji między Stronami.

2. Każda ze Stron ma swobodę określania swojego podejścia do dobrych praktyk regulacyjnych w ramach niniejszej Umowy w sposób zgodny z jej własnymi ramami prawnymi, praktykami i podstawowymi zasadami, w tym z zasadą ostrożności, leżącymi u podstaw jej systemu regulacyjnego.

3. Żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie może być interpretowane jako wymagające od Strony:

a) odstąpienia od jej wewnętrznych procedur przygotowania i przyjmowania środków regulacyjnych;

b) podejmowania działań, które podważyłyby lub utrudniłyby terminowe przyjęcie środków regulacyjnych służących osiągnięciu celów jej polityki publicznej; lub

c) osiągnięcia jakiegokolwiek szczególnego rezultatu regulacyjnego.

ARTYKUŁ 29.3

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału:

- a) „organ regulacyjny” oznacza:
  - (i) w przypadku Unii Europejskiej: Komisję Europejską; oraz
  - (ii) w przypadku Chile: każdy organ regulacyjny władzy wykonawczej; oraz

- b) „środki regulacyjne” oznaczają:
  - (i) w przypadku Unii Europejskiej:
    - A) rozporządzenia i dyrektywy, zgodnie z art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej; oraz
    - B) akty wykonawcze i delegowane, przewidziane odpowiednio w art. 290 i 291 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej; oraz
  - (ii) w przypadku Chile: przepisy ustawowe i dekrety o zasięgu ogólnym, które zostały przyjęte przez organy regulacyjne i których przestrzeganie jest obowiązkowe¹.

---

¹ Zgodnie z ust. II.1 zarządzenia prezydenta nr 3 z 2019 r. i jego zmianami.

ARTYKUŁ 29.4

Wewnętrzna koordynacja zmian regulacyjnych

Każda ze Stron utrzymuje wewnętrzne procesy lub mechanizmy koordynacji lub przeglądu służące przygotowaniu, ocenie i przeglądowi środków regulacyjnych. Takie procesy lub mechanizmy powinny służyć między innymi:

- a) wspieraniu dobrych praktyk regulacyjnych, w tym praktyk określonych w niniejszym rozdziale;
- b) określeniu i unikaniu zbędnego powielania i niespójności wymogów w obrębie środków regulacyjnych Strony;
- c) zapewnieniu zgodności z międzynarodowymi obowiązkami Strony w zakresie handlu; oraz
- d) promowaniu uwzględniania skutków opracowywanych środków regulacyjnych, w tym skutków dla małych i średnich przedsiębiorstw.

ARTYKUŁ 29.5

Przejrzystość procesów i mechanizmów regulacyjnych

Każda ze Stron udostępnia publicznie zgodnie ze swoimi odpowiednimi przepisami i procedurami opis procesów i mechanizmów wykorzystywanych przez jej organ regulacyjny do przygotowania, oceny lub przeglądu środków regulacyjnych. Opisy te odnoszą się do odpowiednich wytycznych, przepisów lub procedur, w tym tych umożliwiających przedstawianie uwag przez opinię publiczną.

ARTYKUŁ 29.6

Wcześniejsze informacje na temat planowanych środków regulacyjnych

1. Każda ze Stron dokłada starań, aby zgodnie ze swoimi odpowiednimi przepisami i procedurami co roku publikować informacje dotyczące planowanych ważnych¹ środków regulacyjnych.
2. W odniesieniu do każdego ważnego środka regulacyjnego, o którym mowa w ust. 1, każda ze Stron dokłada starań, aby w odpowiednim czasie udostępnić publicznie:
  - a) krótki opis jego zakresu i celów; oraz

---

¹ Organy regulacyjne każdej ze Stron mogą określić, co stanowi „ważny” środek regulacyjny do celów ich obowiązków na podstawie niniejszego rozdziału.

- b) jeżeli został określony, przewidywany termin jego przyjęcia, w tym, w stosownych przypadkach, możliwości przeprowadzenia konsultacji publicznych.

ARTYKUŁ 29.7

Konsultacje publiczne

1. Przy opracowywaniu ważnego¹ środka regulacyjnego każda ze Stron, w stosownych przypadkach, zgodnie ze swoimi odpowiednimi zasadami i procedurami:
  - a) publikuje projekt środka regulacyjnego lub dokumentów konsultacyjnych zawierających wystarczająco szczegółowe informacje na temat danego opracowywanego środka regulacyjnego, by każdy² mógł ocenić, czy i w jaki sposób środek ten może mieć znaczny wpływ na jego interesy;
  - b) oferują wszystkim, w sposób niedyskryminujący, rozsądne możliwości przedstawienia uwag; oraz
  - c) rozważa otrzymane uwagi.

---

¹ Organy regulacyjne każdej ze Stron mogą określić, co stanowi „ważny” środek regulacyjny do celów ich obowiązków na podstawie niniejszego rozdziału.

² Dla większej pewności należy wyjaśnić, że postanowienia niniejszego ustępu nie uniemożliwiają Stronie podjęcia ukierunkowanych konsultacji z zainteresowanymi osobami na warunkach zdefiniowanych w jej zasadach i procedurach.

2. Organy regulacyjne każdej ze Stron powinny korzystać z elektronicznych środków komunikacji i dążyć do prowadzenia specjalnego portalu internetowego służącego do publikowania informacji i przesyłania uwag dotyczących konsultacji publicznych.

3. Organy regulacyjne każdej ze Stron dokładają wszelkich starań, aby udostępnić publicznie streszczenie wyników konsultacji lub otrzymane wszelkie uwagi, z wyjątkiem takiego zakresu, który jest niezbędny w celu ochrony informacji poufnych lub nieujawnienia danych osobowych lub nieodpowiednich treści.

ARTYKUŁ 29.8

Ocena skutków

1. Każda ze Stron propaguje przeprowadzanie oceny skutków przez jej organ regulacyjny, zgodnie z obowiązującymi przepisami procedurami, w odniesieniu do przygotowywanych przez ten organ ważnych środków regulacyjnych.

2. Przeprowadzając ocenę skutków, organ regulacyjny każdej ze Stron propaguje procesy i mechanizmy uwzględniające następujące czynniki:

- a) potrzebę istnienia środka regulacyjnego, w tym charakter i znaczeni problemu, który dany środek ma regulować;
- b) możliwe i stosowne alternatywne warianty regulacyjne i pozaregulacyjne, o ile takie warianty istnieją, które pozwoliłyby na osiągnięcie celu polityki publicznej Strony, w tym możliwość zaniechania regulacji;

- c) w miarę możliwości i w odpowiednim zakresie – potencjalne skutki społeczne, gospodarcze i środowiskowe tych wariantów alternatywnych, w tym dla handlu międzynarodowego oraz dla małych i średnich przedsiębiorstw; oraz
- d) sposób, w jaki rozważane warianty odnoszą się do norm międzynarodowych, o ile występuje takie odniesienie, w tym w stosownych przypadkach uzasadnienie wszelkich rozbieżności.

3. W odniesieniu do wszelkiej oceny skutków środka regulacyjnego przeprowadzonej przez organ regulacyjny organ ten sporządza sprawozdanie końcowe zawierające szczegółowe informacje na temat czynników branżowych pod uwagę w jego ocenie i odnośnych ustaleń. Takie sprawozdanie udostępnia się publicznie w momencie publicznego udostępnienia środka regulacyjnego, do którego sprawozdanie się odnosi.

ARTYKUŁ 29.9

Ocena retrospektywna

Strony uznają pozytywny wkład okresowych ocen retrospektywnych istniejących i obowiązujących środków regulacyjnych w ograniczenie zbędnego obciążenia regulacyjnego, w tym dla małych i średnich przedsiębiorstw, oraz w skuteczniejsze osiągnięcie celów polityki publicznej. Strony dokładają starań, aby propagować stosowanie okresowych ocen retrospektywnych w swoich ramach regulacyjnych.

ARTYKUŁ 29.10

Rejestr regulacji

Każda ze Stron zapewnia, aby obowiązujące środki regulacyjne były publikowane w wyznaczonym rejestrze, w którym określono środki regulacyjne pogrupowane tematycznie i który jest publicznie dostępny na jednej ogólnodostępnej stronie internetowej. Ta strona internetowa powinna umożliwiać wyszukiwanie środków regulacyjnych według odniesień bibliograficznych lub według słów. Każda ze Stron okresowo aktualizuje swój rejestr.

ARTYKUŁ 29.11

Współpraca i wymiana informacji

Strony mogą współpracować w celu ułatwienia wykonania postanowień niniejszego rozdziału. Współpraca ta może obejmować organizację wszelkich istotnych działań mających na celu zacieśnienie współpracy między ich organami regulacyjnymi oraz wymianę informacji na temat praktyk regulacyjnych określonych w niniejszym rozdziale.

ARTYKUŁ 29.12

Punkty kontaktowe

W terminie jednego miesiąca po wejściu w życie niniejszej Umowy każda ze Stron wyznacza punkt kontaktowy, aby ułatwić wymianę informacji między Stronami.

ARTYKUŁ 29.13

Niestosowanie mechanizmu rozstrzygania sporów

Do niniejszego rozdziału nie stosuje się rozdziału 31.

ROZDZIAŁ 30

MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA

ARTYKUŁ 30.1

Cele

Strony uznają znaczenie małych i średnich przedsiębiorstw („MŚP”) w swoich dwustronnych stosunkach handlowych i inwestycyjnych oraz potwierdzają swoje zobowiązanie do zwiększania możliwości MŚP w zakresie czerpania korzyści z niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 30.2

Wymiana informacji

1. Każda ze Stron ustanawia lub utrzymuje publicznie dostępną stronę internetową przeznaczoną konkretnie dla MŚP, która zawiera informacje dotyczące niniejszej Umowy, w tym:

a) streszczenie niniejszej Umowy; oraz

- b) informacji przeznaczonych dla MŚP zawierających:
  - (i) opis postanowień niniejszej Umowy, które każda ze Stron uzna za istotne dla MŚP obu Stron; oraz
  - (ii) wszelkie dodatkowe informacje, które Strona uzna za przydatne dla MŚP zainteresowanych korzystaniem z możliwości przewidzianych w niniejszej Umowie.
- 2. Każda ze Stron umieszcza na stronie internetowej, o której mowa w ust. 1, hiperłącze do:
  - a) tekstu niniejszej Umowy, w tym jej załączników i dodatków, w szczególności taryf celnych i reguł pochodzenia dotyczących konkretnych produktów;
  - b) odpowiedniej strony internetowej drugiej Strony; oraz
  - c) stron internetowych własnych organów, które zdaniem Strony dostarczałyby przydatnych informacji osobom zainteresowanym handlem i prowadzeniem działalności gospodarczej na terytorium tej Strony.
- 3. Każda ze Stron umieszcza na stronie internetowej, o której mowa w ust. 1, hiperłącze do stron internetowych swoich organów z informacjami związanymi z kwestiami, takimi jak:
  - a) przepisy celne i procedury dotyczące przywozu, wywozu i tranzytu, a także odpowiednie formularze, dokumenty i inne wymagane informacje;

- b) przepisy wykonawcze i procedury dotyczące praw własności intelektualnej, w tym oznaczeń geograficznych;
- c) regulacje techniczne, w tym, w razie potrzeby, obowiązkowe procedury oceny zgodności i hiperłącza do wykazów jednostek oceniających zgodność, w przypadkach, gdy ocena zgodności strony trzeciej jest obowiązkowa, zgodnie z postanowieniami rozdziału 9;
- d) środki sanitarne i fitosanitarne odnoszące się do przywozu i wywozu, zgodnie z postanowieniami rozdziału 6;
- e) przepisy dotyczące zamówień publicznych, baza danych zawierająca ogłoszenia o zamówieniach publicznych oraz inne istotne postanowienia rozdziału 21;
- f) procedury rejestracji przedsiębiorstw; oraz
- g) inne informacje, które Strona uzna za przydatne dla małych i średnich przedsiębiorstw.

4. Każda ze Stron umieszcza na stronie internetowej, o której mowa w ust. 1, hiperłącze do bazy danych, którą można przeszukać elektronicznie według kodów system zharmonizowanego i która obejmuje następujące informacje w odniesieniu do dostępu do jej rynku:

- a) stawki celne i kontyngenty, w tym klauzulę najwyższego uprzywilejowania, stawki dotyczące krajów nieobjętych klauzulą największego uprzywilejowania oraz stawki preferencyjne i kontyngenty taryfowe;

- b) akcyzę;
- c) podatki (takie, jak podatek od wartości dodanej);
- d) opłaty celne lub inne opłaty, w tym inne opłaty dotyczące konkretnych produktów;
- e) reguły pochodzenia przewidziane w rozdziale 3;
- f) zwrot ceł, odroczenia lub inne rodzaje pomocy, które prowadzą do ograniczenia lub zwrotu ceł lub odstąpienia od nich;
- g) kryteria stosowane do ustalenia wartości celnej towaru;
- h) inne środki taryfowe;
- i) informacje dotyczące procedur przywozowych; oraz
- j) informacje dotyczące środków lub przepisów pozataryfowych.

5. Każda ze Stron regularnie lub na wniosek drugiej Strony dokonuje aktualizacji informacji i hiperłączy, o których mowa w ust. 1–4, które utrzymuje na swojej stronie internetowej, aby zapewnić aktualność i dokładność tych informacji i hiperłączy.

6. Każda ze Stron zapewnia, by informacje, o których mowa w niniejszym artykule, były przedstawiane w sposób odpowiedni na potrzeby wykorzystania przez MŚP. Każda ze Stron dokłada wszelkich starań, aby udostępnić takie informacje w języku angielskim.

7. Strona nie pobiera od żadnej osoby Strony żadnej opłaty za dostęp do informacji podanych zgodnie z ust. 1–4.

ARTYKUŁ 30.3

Punkty kontaktowe ds. MŚP

1. Każda ze Stron informuje drugą Stronę o swoim punkcie kontaktowym ds. MŚP, który będzie pełnił funkcje wymienione w niniejszym artykule. Strona bezzwłocznie powiadamia drugą Stronę o wszelkich zmianach danych tych punktów kontaktowych.

2. Punkty kontaktowe ds. MŚP:

- a) zapewniają, by potrzeby MŚP były uwzględniane w ramach wykonywania niniejszej Umowy w sposób umożliwiający MŚP obu Stron skorzystanie z nowych możliwości na podstawie niniejszej Umowy;
- b) zapewniają, by informacje, o których mowa w art. 30.2, były aktualne i istotne dla MŚP; każda ze Stron może, za pośrednictwem punktu kontaktowego ds. MŚP, zaproponować dodatkowe informacje, które druga Strona może włączyć do informacji podawanych zgodnie z art. 30.2;

- c) badają wszelkie kwestie istotne dla MŚP w związku z wykonaniem niniejszej Umowy, w tym:
  - (i) dokonują wymiany informacji, aby pomóc Komitetowi ds. Handlu w realizowaniu jego zadań polegających na monitorowaniu i wdrażaniu aspektów niniejszej Umowy związanych z MŚP;
  - (ii) wspomagają podkomitety i inne punkty kontaktowe ustanowione na podstawie niniejszej Umowy w rozpatrywaniu kwestii mających znaczenie dla MŚP;
- d) składają, wspólnie lub indywidualnie, okresowe sprawozdania ze swoich działań Komitetowi ds. Handlu do rozpatrzenia; oraz
- e) rozpatrują wszelkie inne uzgodnione przez Strony kwestie dotyczące MŚP wynikające z postanowień niniejszej Umowy.

3. Punkty kontaktowe ds. MŚP zbierają się na posiedzenia w miarę konieczności i wykonują swoje działania za pośrednictwem kanałów komunikacji uzgodnionych przez Strony, które to kanały mogą obejmować pocztę elektroniczną, wideokonferencje lub inne środki.

4. W wykonywaniu swojej działalności punkty kontaktowe ds. MŚP mogą w razie potrzeby nawiązywać współpracę z ekspertami i organizacjami zewnętrznymi.

ARTYKUŁ 30.4

Niestosowanie mechanizmu rozstrzygania sporów

Do niniejszego rozdziału nie stosuje się rozdziału 31.

ROZDZIAŁ 31

ROZSTRZYGANIE SPORÓW

SEKCJA A

CEL I ZAKRES STOSOWANIA

ARTYKUŁ 31.1

Cel

Celem niniejszego rozdziału jest ustanowienie skutecznego i efektywnego mechanizmu unikania oraz rozstrzygania sporów między Stronami w zakresie interpretacji i stosowania niniejszej Umowy, mając na uwadze osiągnięcie wspólnie uzgodnionych rozwiązań.

ARTYKUŁ 31.2

Zakres stosowania

Niniejszy rozdział ma zastosowanie do każdego sporu między Stronami dotyczącego wykładni i stosowania postanowień niniejszej Umowy („postanowienia niniejszej Umowy”), o ile w niniejszej Umowie nie przewidziano inaczej.

ARTYKUŁ 31.3

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału i załączników 31-A i 31-B:

- a) „Strona skarżąca” oznacza Stronę, która składa wniosek o powołanie zespołu orzekającego na podstawie art. 31.5; oraz
- b) „mediator” oznacza osobę fizyczną, która została wybrana na mediatora zgodnie z art. 38.27;
- c) „zespół orzekający” oznacza zespół orzekający ustanowiony na podstawie art. 38.6;
- d) „członek zespołu orzekającego” oznacza członka zespołu orzekającego; oraz
- e) „Strona, przeciwko której wniesiono skargę” oznacza Stronę, której zarzuca się naruszenie postanowienia niniejszej Umowy.

SEKCJA B

KONSULTACJE

ARTYKUŁ 31.4

Konsultacje

1. Strony dokładają starań, by rozstrzygać wszelkie spory, o których mowa w art. 31.2, podejmując konsultacje w dobrej wierze w celu znalezienia wspólnie uzgodnionego rozwiązania.
2. Strona wnioskuje o przeprowadzenie konsultacji, kierując do drugiej Strony pisemny wniosek określający odnośny środek oraz postanowienia niniejszej Umowy, które jej zdaniem mają zastosowanie.
3. Strona, do której kierowany jest taki wniosek o przeprowadzenie konsultacji, udziela odpowiedzi bezzwłocznie, ale nie później niż 10 dni od dnia dostarczenia wniosku o przeprowadzenie konsultacji. Konsultacje przeprowadza się nie później niż 30 dni od dnia dostarczenia wniosku o przeprowadzenie konsultacji i, o ile Strony nie postanowią inaczej, konsultacje odbywają się na terytorium Strony, do której kierowany jest taki wniosek o przeprowadzenie konsultacji. Konsultacje uznaje się za zakończone w terminie 46 dni od dnia dostarczenia wniosku o przeprowadzenie konsultacji, chyba że Strony zgodnie postanowią je kontynuować.

4. Konsultacje w pilnych kwestiach, w tym dotyczących łatwo psujących się towarów lub sezonowych towarów lub usług, przeprowadza się w ciągu 15 dni od dnia dostarczenia wniosku o przeprowadzenie konsultacji. Konsultacje uznaje się za zakończone w terminie 23 dni od dnia dostarczenia wniosku o przeprowadzenie konsultacji, chyba że Strony zgodnie postanowią je kontynuować.
5. Podczas konsultacji każda ze Stron przedstawia wystarczające rzeczowe informacje, aby umożliwić pełne zbadanie, w jaki sposób dany środek może wpłynąć na stosowanie niniejszej Umowy. Każda ze Stron stara się zapewnić udział personelu swoich właściwych organów publicznych posiadającego wiedzę ekspercką w kwestiach będących przedmiotem konsultacji.
6. Konsultacje, a w szczególności wszystkie informacje uznane za poufne oraz stanowiska, jakie Strona zajęła podczas konsultacji, są poufne i pozostają bez uszczerbku dla praw każdej ze Stron w dalszych postępowaniach.
7. Jeżeli Strona, do której kierowany jest wniosek o przeprowadzenie konsultacji, nie odpowie na ten wniosek w ciągu 10 dni od daty jego otrzymania, lub jeżeli konsultacje nie odbyły się w terminie określonym odpowiednio w ust. 3 lub 4, lub jeżeli Strony postanawiają nie przeprowadzać konsultacji, lub jeżeli konsultacje odbyły się, lecz nie osiągnięto wspólnie uzgodnionego rozwiązania, Strona, która wniosła o konsultacje, może skorzystać z art. 31.5.

SEKCJA C

POSTĘPOWANIE PRZED ZESPOŁEM ORZEKAJĄCYM

ARTYKUŁ 31.5

Wszczęcie postępowania przed zespołem orzekającym

1. Jeżeli Strony nie rozstrzygną danej kwestii w drodze konsultacji, o których mowa w art. 31.4, Strona, która wniosła o konsultacje, może zwrócić się z wnioskiem o ustanowienie zespołu orzekającego.
2. Wniosek o ustanowienie zespołu orzekającego kieruje się na piśmie do drugiej Strony. W swoim wniosku Strona skarżąca wskazuje sporny środek, określa postanowienia niniejszej Umowy, które uznaje za mające zastosowanie, oraz wyjaśnia, w jaki sposób środek ten narusza postanowienia niniejszej Umowy, w sposób wystarczająco jasno przedstawiając podstawę prawną skargi.

ARTYKUŁ 31.6

Ustanowienie zespołu orzekającego

1. W skład zespołu orzekającego wchodzi trzech członków.
2. W ciągu 14 dni od dnia przekazania Stronie, przeciwko której wniesiono skargę, wniosku o ustanowienie zespołu orzekającego Strony konsultują się ze sobą w celu uzgodnienia składu zespołu orzekającego.
3. Jeżeli Strony nie osiągną porozumienia w kwestii składu zespołu orzekającego w terminie przewidzianym w ust. 2, każda ze Stron wyznacza członka tego zespołu ze swojej części listy sporządzonej na podstawie art. 31.8 ust. 1 w ciągu 10 dni od upływu terminu określonego w ust. 2. Jeżeli Strona, przeciwko której wniesiono skargę, nie powoła członka zespołu orzekającego ze swojej części listy w przewidzianym terminie, współprzewodniczący Komitetu ds. Handlu reprezentujący Stronę skarżącą wybiera członka w drodze losowania, w ciągu pięciu dni od upływu przewidzianego terminu, spośród osób wskazanych w części listy tej Strony, która nie powołała członka zespołu orzekającego. Współprzewodniczący Komitetu ds. Handlu reprezentujący Stronę skarżącą może delegować taki wybór członka zespołu orzekającego w drodze losowania.

4. Jeżeli Strony nie osiągną porozumienia w sprawie przewodniczącego zespołu orzekającego w terminie przewidzianym w ust. 2, współprzewodniczący Komitetu ds. Handlu reprezentujący Stronę skarżącą wybiera przewodniczącego zespołu orzekającego z części listy przewodniczących zespołu orzekającego sporządzonej na podstawie art. 31.8 ust. 1 lit. c) w drodze losowania w ciągu 10 dni od upływu tego terminu. Współprzewodniczący Komitetu ds. Handlu reprezentujący Stronę skarżącą może delegować taki wybór przewodniczącego zespołu orzekającego w drodze losowania.

5. Zespół orzekający uznaje się za ustanowiony 15 dni po powiadomieniu Stron przez trzech wybranych członków zespołu orzekającego o zaakceptowaniu ich powołania zgodnie z załącznikiem 31-A, chyba że Strony uzgodnią inaczej. Każda ze Stron bezzwłocznie podaje datę ustanowienia zespołu orzekającego do wiadomości publicznej.

6. Jeżeli którakolwiek z list przewidzianych w art. 31.8 nie została sporządzona lub nie zawiera wystarczającej liczby imion i nazwisk w momencie, w którym zostaje przekazany wniosek na podstawie niniejszego artykułu ust. 3 lub 4, członków zespołu orzekającego wybiera się w drodze losowania spośród osób oficjalnie nominowanych przez jedną Stronę lub obie Strony zgodnie z załącznikiem 31-A.

ARTYKUŁ 31.7

Wybór forum

1. W przypadku powstania sporu dotyczącego określonego środka, co do którego domniemywa się naruszenie zobowiązania wynikającego z niniejszej Umowy oraz równoważnego co do istoty zobowiązania wynikającego z innej umowy międzynarodowej, której obie Strony są stronami, w tym porozumienia WTO, Strona domagająca się rekompensaty wybiera forum, na którym ma być rozstrzygnięty spór.
2. Po wybraniu takiego forum przez Stronę i wszczęciu procedur rozstrzygania sporów na podstawie niniejszej sekcji lub innej międzynarodowej umowy handlowej w odniesieniu do środka, o którym mowa w ust. 1, Strona ta nie wszczyna procedur rozstrzygania sporów odpowiednio na podstawie takiej innej umowy lub niniejszej sekcji, chyba że forum wybrane w pierwszej kolejności nie dokona żadnych ustaleń z powodów proceduralnych lub jurysdykcyjnych.
3. Do celów niniejszego artykułu:
  - a) procedury rozstrzygania sporów na podstawie niniejszej sekcji uznaje się za wszczęte z chwilą wniesienia przez Stronę wniosku o ustanowienie zespołu orzekającego na podstawie art. 31.5;
  - b) procedury rozstrzygania sporów na podstawie porozumienia WTO uznaje się za wszczęte z chwilą wniesienia przez jedną ze Stron wniosku o ustanowienie zespołu orzekającego na podstawie art. 6 Uzgodnienia w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów zawartego w załączniku 2 do porozumienia WTO; oraz

c) procedury rozstrzygania sporów na podstawie każdej innej umowy uznaje się za wszczęte zgodnie z odnośnymi postanowieniami takiej umowy.

4. Bez uszczerbku dla ust. 2 żadne z postanowień niniejszej Umowy nie wyklucza zawieszenia obowiązków przez Stronę, jeżeli zezwala na to Organ Rozstrzygania Sporów WTO lub jeżeli możliwość taką przewidują procedury rozstrzygania sporów określone w innej umowie międzynarodowej, której Strony są stronami. Nie można powoływać się na porozumienie WTO ani jakkolwiek inną umowę międzynarodową między Stronami w celu uniemożliwienia Stronie zawieszenia obowiązków wynikających z niniejszej sekcji.

ARTYKUŁ 31.8

Listy członków zespołu orzekającego

1. Nie później niż rok od wejścia w życie niniejszej Umowy Komitet ds. Handlu ustanawia listę co najmniej 15 osób, które są skłonne i zdolne pełnić funkcję członka zespołu orzekającego. Lista składa się z trzech części:

- a) jednej części listy osób sporządzonej na podstawie propozycji Unii Europejskiej;
- b) jednej części listy osób sporządzonej na podstawie propozycji Chile; oraz
- c) jednej części listy złożonej z nazwisk osób niebędących obywatelami żadnej ze Stron i mających pełnić rolę przewodniczącego zespołu orzekającego.

2. Każda część listy zawiera imiona i nazwiska co najmniej pięciu osób. Komitet ds. Handlu zapewnia, aby na liście znajdowała się zawsze co najmniej taka minimalna liczba osób.

3. Komitet ds. Handlu może sporządzić dodatkowe listy osób posiadających wiedzę fachową dotyczącą konkretnych sektorów objętych postanowieniami niniejszej Umowy. Jeżeli Strony tak postanowią, takie dodatkowe listy wykorzystywane są do powoływania składu zespołu orzekającego zgodnie z procedurą określoną w art. 31.6.

ARTYKUŁ 31.9

Wymagania dotyczące członków zespołu orzekającego

1. Członek zespołu orzekającego:
  - a) musi wykazać się wiedzą fachową w dziedzinie prawa, międzynarodowej wymiany handlowej i innych kwestii objętych niniejszą Umową;
  - b) jest niezależny od Stron, niepowiązany z żadną ze Stron i nie przyjmuje poleceń od żadnej ze Stron;
  - c) działa w imieniu własnym i nie przyjmuje poleceń od żadnej organizacji ani rządu w kwestiach związanych ze sporem; oraz
  - d) przestrzega postanowień załącznika 31-B.

2. Oprócz spełnienia wymogów określonych w ust. 1 przewodniczący ma również doświadczenie w procedurach rozstrzygnięcia sporów.
3. Mając na uwadze przedmiot konkretnego sporu, Strony mogą uzgodnić, że zastosują odstępstwo od wymogów wymienionych w ust. 1 lit. a).

ARTYKUŁ 31.10

Funkcje zespołu orzekającego

Zespół orzekający:

- a) dokonuje obiektywnej oceny sprawy, włącznie z obiektywną oceną okoliczności faktycznych, zakresu stosowania i zgodności z postanowieniami niniejszej Umowy;
- b) zawiera w swoich decyzjach i sprawozdaniach ustalenia faktyczne, informację o zakresie stosowania postanowień niniejszej Umowy oraz ogólne uzasadnienie wszelkich formułowanych przez niego ustaleń i wniosków; oraz
- c) powinien regularnie konsultować się ze Stronami i zapewniać odpowiednie możliwości wypracowania wspólnie uzgodnionego rozwiązania.

ARTYKUŁ 31.11

Zakres zadań

1. O ile w ciągu pięciu dni od dnia ustanowienia zespołu orzekającego Strony nie uzgodnią inaczej, zakres zadań zespołu orzekającego obejmuje:

„zbadać, w świetle odpowiednich postanowień Umowy przejściowej w sprawie handlu zawartej pomiędzy Unią Europejską, z jednej strony, a Republiką Chile, z drugiej strony, na które powołują się Strony, kwestii, o której mowa we wniosku o ustanowienie zespołu orzekającego, w celu dokonania ustaleń w sprawie zgodności spornego środka z postanowieniami tej umowy oraz sporządzenia sprawozdania zgodnie z art. 31.13 tej umowy”.

2. Jeżeli Strony uzgodnią inny zakres zadań niż ten określony w ust. 1, powiadamiają zespół orzekający o uzgodnionym zakresie zadań w terminie określonym w ust. 1.

ARTYKUŁ 31.12

Decyzje w sprawach pilnych

1. Na wniosek Strony zespół orzekający, w ciągu 10 dni od dnia ustanowienia, podejmuje decyzję, czy sprawa dotyczy pilnej kwestii.

2. W przypadkach pilnych mające zastosowanie terminy, o których mowa w niniejszej sekcji, są o połowę krótsze niż określono w tej sekcji, z wyjątkiem terminów, o których mowa w art. 31.6 i 31.11.

ARTYKUŁ 31.13

Sprawozdanie wstępne i końcowe

1. Zespół orzekający przedstawia Stronom sprawozdanie wstępne w terminie 90 dni od dnia ustanowienia zespołu orzekającego. Jeżeli zespół orzekający uzna, że nie zdoła dotrzymać tego terminu, przewodniczący zespołu orzekającego powiadamia o tym Strony, podając przyczyny opóźnienia oraz przewidywany termin przedstawienia sprawozdania wstępnego przez zespół orzekający. Zespół orzekający nie może w żadnym razie przedstawić sprawozdania wstępnego później niż 120 dni od dnia ustanowienia zespołu orzekającego.
2. Każda ze Stron może złożyć pisemny wniosek do zespołu orzekającego o dokonanie przeglądu konkretnych elementów sprawozdania wstępnego w terminie 10 dni od jego przedstawienia. Strona może przedstawić uwagi do wniosku drugiej Strony w terminie sześciu dni od dnia złożenia tego wniosku.
3. Jeżeli nie zostanie złożony wniosek na podstawie ust. 2, sprawozdanie wstępne staje się sprawozdaniem końcowym.

4. Zespół orzekający przedstawia Stronom sprawozdanie końcowe w terminie 120 dni od dnia ustanowienia zespołu orzekającego. Jeżeli zespół orzekający uzna, że nie zdoła dotrzymać tego terminu, przewodniczący zespołu orzekającego powiadamia o tym Strony, podając przyczyny opóźnienia oraz przewidywany termin przedstawienia sprawozdania końcowego przez zespół orzekający. Zespół orzekający nie może w żadnym razie przedstawić sprawozdania końcowego później niż 150 dni od dnia ustanowienia zespołu orzekającego.

5. Sprawozdanie końcowe zawiera omówienie wszelkich pisemnych wniosków Stron dotyczących sprawozdania wstępnego i wyraźnie odnosi się do uwag Stron. W sprawozdaniu wstępnym i końcowym zespół orzekający zawiera następujące elementy:

- a) część opisową zawierającą podsumowanie argumentów Stron i uwag, o których mowa w ust. 2;
- b) ustalenia zespołu orzekającego dotyczące stanu faktycznego analizowanej sprawy oraz możliwości zastosowania odpowiednich postanowień niniejszej Umowy;
- c) ustalenia zespołu orzekającego dotyczące tego, czy sporny środek jest zgodny z odpowiednimi postanowieniami niniejszej Umowy, czy też nie; oraz
- d) uzasadnienie ustaleń, o których mowa w lit. b) i c).

6. Sprawozdanie końcowe jest ostateczne i ma dla Stron charakter wiążący.

ARTYKUŁ 31.14

Środki zapewniania zgodności

1. Strona, przeciwko której wniesiono skargę, wdraża wszelkie środki niezbędne do bezzwłocznego zastosowania się do ustaleń zawartych w sprawozdaniu końcowym w celu zapewnienia zgodności z postanowieniami niniejszej Umowy.
2. Strona, przeciwko której wniesiono skargę, nie później niż 30 dni od dnia otrzymania sprawozdania końcowego powiadamia Stronę skarżącą o wszelkich środkach, które wdrożyła lub zamierza wdrożyć w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego.

ARTYKUŁ 31.15

Rozsądny termin

1. Jeżeli natychmiastowe zastosowanie się do ustaleń zawartych w sprawozdaniu końcowym nie jest możliwe, Strona, przeciwko której wniesiono skargę, nie później niż w ciągu 30 dni od dnia dostarczenia sprawozdania końcowego powiadamia Stronę skarżącą o rozsądnym terminie, jakiego będzie potrzebować, aby zastosować się do takich ustaleń. Strony dążą do uzgodnienia rozsądnego terminu na zastosowanie się do sprawozdania końcowego.

2. Jeżeli Strony nie uzgodniły rozsądnego terminu, Strona skarżąca może, nie wcześniej niż 20 dni od dnia otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 1, złożyć wniosek na piśmie o ustalenie rozsądnego terminu przez zespół orzekający w pierwotnym składzie. Zespół orzekający dostarcza swoją decyzję Stronom w ciągu 20 dni od dnia dostarczenia wniosku.
3. Strona, przeciwko której wniesiono skargę, powiadamia Stronę skarżącą o swoich postępach w zastosowaniu się do sprawozdania końcowego co najmniej jeden miesiąc przed upływem tego rozsądnego terminu.
4. Strony mogą uzgodnić przedłużenie rozsądnego terminu.

ARTYKUŁ 31.16

Kontrola zgodności

1. Nie później niż w dniu upłynięcia rozsądnego terminu, o którym mowa w art. 31.15, Strona, przeciwko której wniesiono skargę, powiadamia Stronę skarżącą o wszelkich środkach wdrożonych w celu zastosowania się do ustaleń zawartych w sprawozdaniu końcowym.

2. W przypadku gdy Strony nie zgadzają się co do istnienia lub zgodności jakiegokolwiek środka wdrożonego w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego z postanowieniami niniejszej Umowy, Strona skarżąca może złożyć pisemny wniosek do zespołu orzekającego w pierwotnym składzie o podjęcie decyzji w tej kwestii. We wniosku określa się sporny środek i wyjaśnia, w jaki sposób środek ten stanowi naruszenie postanowień niniejszej Umowy, w sposób wystarczająco jasno przedstawiający podstawę prawną skargi. Zespół orzekający dostarcza swoją decyzję Stronom w ciągu 46 dni od dnia dostarczenia wniosku.

ARTYKUŁ 31.17

Tymczasowe środki zaradcze

1. Na wniosek Strony skarżącej i po przeprowadzeniu z nią konsultacji Strona, przeciwko której wniesiono skargę, przedstawia propozycję tymczasowej rekompensaty, jeżeli:
  - a) Strona, przeciwko której wniesiono skargę, powiadamia Stronę skarżącą, że zastosowanie się do ustaleń zawartych w sprawozdaniu końcowym nie jest możliwe;
  - b) Strona, przeciwko której wniesiono skargę, nie powiadomi o wszelkich środkach wdrożonych w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego lub środkach, które zamierza wdrożyć w tym celu, o których mowa w art. 31.14, lub o wszelkich środkach wdrożonych w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego przed upływem rozsądnego terminu, o którym mowa w art. 31.15;
  - c) zespół orzekający stwierdzi, że nie wdrożono żadnych środków zgodnie z art. 31.16 w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego; lub

d) zespół orzekający stwierdzi, że środki wdrożone w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego zgodnie z art. 31.16 są niezgodne z postanowieniami niniejszej Umowy.

2. W każdych okolicznościach, o których mowa w ust. 1 lit. a), b), c) i d), Strona skarżąca może powiadomić Stronę, przeciwko której wniesiono skargę, o zamiarze zawieszenia obowiązków wynikających z postanowień niniejszej Umowy, jeżeli:

a) Strona skarżąca postanowi, że nie wystąpi z wnioskiem na podstawie ust. 1; lub

b) Strona skarżąca złożyła wniosek na podstawie ust. 1, a Strony nie osiągnęły porozumienia w sprawie tymczasowej rekompensaty w ciągu 20 dni od daty upływu rozsądnego terminu, o którym mowa w art. 31.15, lub od daty dostarczenia decyzji przez zespół orzekający na podstawie art. 31.16.

3. Strona skarżąca może zawiesić te obowiązki po upływie 10 dni od dnia doręczenia powiadomienia, o którym mowa w ust. 2, chyba że Strona, przeciwko której wniesiono skargę, dostarczyła wniosek na podstawie ust. 6.

4. Zakres zawieszenia obowiązków nie może przekraczać zakresu odpowiadającego zniweczeniu lub naruszeniu korzyści spowodowanemu naruszeniem. W powiadomieniu, o którym mowa w ust. 2, określa się zakres zamierzonego zawieszenia obowiązków.

5. Rozważając, które obowiązki należy zawiesić, Strona skarżąca zobowiązana jest w pierwszej kolejności dążyć do zawieszenia obowiązków w tym samym sektorze, którego dotyczy środek uznany przez zespół orzekający za niezgodny z postanowieniami niniejszej Umowy, lub w sektorach, których taki środek dotyczy. Zawieszenie obowiązków może mieć zastosowanie do innego sektora lub innych sektorów objętych niniejszą Umową niż sektor lub sektory, w których zespół orzekający stwierdził zniweczenie lub naruszenie korzyści, w szczególności jeśli Strona skarżąca jest zdania, że takie zawieszenie w innym sektorze jest wykonalne lub skuteczne pod względem nakłaniania do przestrzegania przedmiotowych postanowień.

6. Jeżeli Strona, przeciwko której wniesiono skargę, uzna, że zgłoszony zakres zawieszenia obowiązków wykracza poza zakres odpowiadający zniweczeniu lub naruszeniu korzyści spowodowanemu naruszeniem, Strona ta przed upływem terminu przewidzianego w ust. 3 może wystąpić z pisemnym wnioskiem do zespołu orzekającego w pierwotnym składzie o podjęcie decyzji w tej sprawie. Zespół orzekający dostarcza Stronom swoją decyzję dotyczącą zakresu zawieszenia obowiązków w ciągu 30 dni od dnia dostarczenia wniosku. Strona skarżąca nie wstrzymuje się od wywiązywania się z jakichkolwiek obowiązków przed wydaniem decyzji przez zespół orzekający. Zawieszenie obowiązków musi być zgodne z tą decyzją.

7. Zawieszenie obowiązków i odszkodowanie, o których mowa w niniejszym artykule, mają charakter tymczasowy i nie mogą być stosowane po:

- a) znalezieniu przez Strony wspólnie uzgodnionego rozwiązania na podstawie art. 31.32;
- b) uzgodnieniu przez Strony, że środek wdrożony w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego zapewnia przestrzeganie postanowień niniejszej Umowy przez Stronę, przeciwko której wniesiono skargę; lub

- c) wycofaniu lub zmianie wszelkich środków wdrożonych w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego, które zespół orzekający uznał za niezgodne z postanowieniami niniejszej Umowy, tak aby zapewnić przestrzeganie tych postanowień przez Stronę, przeciwko której wniesiono skargę.

ARTYKUŁ 31.18

Przeгляд środków wdrożonych w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego po przyjęciu tymczasowych środków zaradczych

1. Strona, przeciwko której wniesiono skargę, powiadamia Stronę skarżącą o wszelkich środkach, które wdrożyła w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego po zawieszeniu obowiązków lub po zastosowaniu tymczasowego odszkodowania, w zależności od przypadku. Z wyjątkiem przypadków, w których mowa w ust. 2, Strona skarżąca kończy zawieszenie obowiązków w ciągu 30 dni od dnia dostarczenia tego powiadomienia. W przypadkach, w których zastosowano odszkodowanie, oraz z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 2, Strona, przeciwko której wniesiono skargę, może zakończyć stosowanie takiego odszkodowania w ciągu 30 dni od dnia doręczenia powiadomienia, że się zastosowała.
2. Jeżeli w ciągu 30 dni od dnia doręczenia powiadomienia Strony nie osiągną porozumienia co do tego, czy środek zgłoszony zgodnie z ust. 1 zapewnia przestrzeganie postanowień niniejszej Umowy przez Stronę, przeciwko której wniesiono skargę, Strona skarżąca może złożyć pisemny wniosek do zespołu orzekającego w pierwotnym składzie o podjęcie decyzji w tej sprawie. Zespół orzekający doręcza swoją decyzję Stronom w ciągu 46 dni od dnia doręczenia wniosku. Jeżeli zespół orzekający stwierdzi, że środek wdrożony w celu zastosowania się do sprawozdania końcowego jest zgodny z postanowieniami niniejszej Umowy, zawieszenie obowiązków lub odszkodowanie, w zależności od przypadku, ulega zakończeniu. W stosownych przypadkach Strona skarżąca w świetle decyzji zespołu orzekającego dostosowuje zakres zawieszenia obowiązków lub poziom odszkodowania.

3. Jeżeli Strona, przeciwko której wniesiono skargę, uzna, że zakres zawieszenia wdrożony przez Stronę skarżącą wykracza poza zakres odpowiadający zniweczeniu lub naruszeniu korzyści spowodowanemu naruszeniem postanowień, może wystąpić z pisemnym wnioskiem do zespołu orzekającego w pierwotnym składzie o podjęcie decyzji w tej sprawie.

ARTYKUŁ 31.19

Zastępowanie członków zespołu orzekającego

Jeżeli członek zespołu orzekającego nie jest w stanie uczestniczyć w postępowaniu przed zespołem orzekającym, odejdzie z zespołu lub musi być zastąpiony ze względu na nieprzestrzeganie wymagań określonych w załączniku 31-B, powołany zostaje nowy członek zespołu orzekającego zgodnie z art. 31.6. Termin dostarczenia sprawozdania lub decyzji, o których mowa w tej sekcji, przedłuża się o czas niezbędny do powołania nowego członka zespołu orzekającego.

ARTYKUŁ 31.20

Regulamin wewnętrzny

1. Postępowanie przed zespołem orzekającym na podstawie tej sekcji reguluje niniejszy rozdział i załącznik 31-A.
2. Wszelkie posiedzenia zespołu orzekającego są jawne, chyba że w załączniku 31-A określono inaczej.

ARTYKUŁ 31.21

Zawieszenie i zakończenie

1. Na wspólny wniosek Stron zespół orzekający może w dowolnej chwili zawiesić prace na uzgodniony przez Strony okres, nieprzekraczający 12 kolejnych miesięcy.
2. Zespół orzekający wznawia prace przed końcem okresu zawieszenia na pisemny wniosek obu Stron lub na koniec okresu zawieszenia na pisemny wniosek jednej ze Stron. Strona występująca z wnioskiem odpowiednio powiadamia drugą Stronę. Jeżeli Strona nie wystąpi z wnioskiem o wznowienie prac zespołu orzekającego po upływie okresu zawieszenia, uprawnienia zespołu orzekającego wygasają, a procedura rozstrzygania sporów zostaje zakończona.
3. W przypadku zawieszenia prac zespołu orzekającego na podstawie niniejszego artykułu odpowiednie terminy określone w niniejszej sekcji wydłużona się o okres odpowiadający okresowi zawieszenia prac zespołu orzekającego.

ARTYKUŁ 31.22

Prawo do zbierania informacji

1. Na wniosek Strony lub z własnej inicjatywy zespół orzekający może starać się o uzyskanie od Stron informacji, które uzna za niezbędne i stosowne. Strony udzielają bezzwłocznej i pełnej odpowiedzi na każdy wniosek zespołu orzekającego o udzielenie takich informacji.

2. Na wniosek Strony lub z własnej inicjatywy zespół orzekający może starać się o uzyskanie z dowolnego źródła informacji, które uzna za niezbędne i stosowne. Zespół orzekający ma również prawo do zasięgnięcia opinii ekspertów, w tym uzyskania informacji i porad technicznych, jeżeli uzna to za stosowne, w stosownych przypadkach z zastrzeżeniem warunków uzgodnionych przez Stronę.
3. Zespół orzekający rozpatruje stanowiska *amicus curiae* przedstawione przez osoby fizyczne Strony lub osoby prawne mające siedzibę na terytorium Strony zgodnie z załącznikiem 31-A.
4. Wszelkie informacje uzyskane przez zespół orzekający na podstawie niniejszego artykułu są ujawniane Stronom, które mogą następnie przedstawić uwagi do nich.

ARTYKUŁ 31.23

Zasady wykładni

1. Zespół orzekający interpretuje postanowienia niniejszej Umowy zgodnie ze zwyczajowymi zasadami wykładni międzynarodowego prawa publicznego, w tym z zasadami określonymi w Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów.
2. Zespół orzekający uwzględnia również odpowiednie interpretacje zawarte w sprawozdaniach zespołów orzekających WTO i Organu Apelacyjnego przyjętych przez Organ Rozstrzygania Sporów WTO.
3. Sprawozdania i decyzje zespołu orzekającego nie mogą rozszerzać ani ograniczać praw i obowiązków Stron przewidzianych w niniejszej Umowie.

ARTYKUŁ 31.24

Sprawozdania i decyzje zespołu orzekającego

1. Obrady zespołu orzekającego są poufne. Zespół orzekający dokłada wszelkich starań, aby sporządzać sprawozdania i podejmować decyzje w drodze konsensu. Jeżeli nie jest to możliwe, zespół orzekający rozstrzyga sprawę większością głosów. Zdania odrębne opinie członków zespołu orzekającego nie są w żadnym wypadku ujawniane.
2. Każda ze Stron podaje oświadczenia i sprawozdania zespołu orzekającego do wiadomości publicznej, z zastrzeżeniem ochrony informacji poufnych.
3. Sprawozdania i decyzje zespołu orzekającego są bezwarunkowo przyjmowane przez Strony. Nie są one źródłem żadnych praw ani obowiązków w odniesieniu do osób fizycznych.
4. Zgodnie z załącznikiem 31-A zespół orzekający i Strony traktują wszelkie informacje przekazane zespołowi orzekającemu przez Stronę jako poufne.

SEKCJA D

MECHANIZM MEDIACJI

ARTYKUŁ 31.25

Cel

1. Celem mechanizmu mediacji jest ułatwienie znalezienia wspólnie uzgodnionego rozwiązania w drodze kompleksowego i szybkiego postępowania przy wsparciu mediatora.
2. Postępowanie mediacyjne można wszcząć wyłącznie za obopólnym porozumieniem Stron w celu przeanalizowania wspólnie uzgodnionych rozwiązań i rozważenia przez mediatora wszelkich opinii doradczych i proponowanych rozwiązań.

ARTYKUŁ 31.26

Wszczęcie postępowania mediacyjnego

1. Strona („Strona występująca z wnioskiem”) może w dowolnym momencie zwrócić się do drugiej Strony („Strony odpowiadającej”) z pisemnym wnioskiem o wszczęcie postępowania mediacyjnego w odniesieniu do dowolnego środka Strony odpowiadającej, co do którego istnieje domniemanie, że ma negatywny wpływ na handel lub inwestycje między Stronami.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, musi być wystarczająco szczegółowy, aby w jasny sposób przedstawić obawy Strony występującej z wnioskiem i powinien:

- a) wskazywać sporny środek;
- b) zawierać zestawienie negatywnych skutków, które, według Strony występującej z wnioskiem, taki środek powoduje lub będzie powodował w odniesieniu do handlu lub inwestycji między Stronami; oraz
- c) zawierać wyjaśnienie, w jaki sposób według Strony występującej z wnioskiem takie skutki są związane z danym środkiem.

3. Strona odpowiadająca uważnie rozpatruje wniosek i udziela Stronie występującej z wnioskiem odpowiedzi na piśmie, uznając lub odrzucając wniosek, w ciągu 10 dni od jego otrzymania. W przeciwnym razie wniosek uznaje się za odrzucony.

ARTYKUŁ 31.27

Wybór mediatora

1. Strony dokładają starań, aby wyznaczyć mediatora w ciągu 14 dni od daty wszczęcia postępowania mediacyjnego.

2. W przypadku gdy Strony nie są w stanie osiągnąć porozumienia w kwestii wyznaczenia mediatora w terminie określonym w niniejszym artykule ust. 1, każda ze Stron może zwrócić się z wnioskiem do współprzewodniczącego Komitetu ds. Handlu reprezentującego Stronę występującą z wnioskiem o wyznaczenie mediatora w drodze losowania, w terminie pięciu dni od otrzymania wniosku, spośród osób wskazanych w części listy dotyczącej przewodniczących sporządzonej na podstawie art. 31.8 ust. 1 lit. c). Współprzewodniczący Komitetu ds. Handlu reprezentujący Stronę występującą z wnioskiem może delegować taki wybór mediatora w drodze losowania.

3. Jeżeli część listy dotycząca przewodniczących, o której mowa w art. 31.8 ust. 1 lit. c), nie została jeszcze sporządzona na chwilę złożenia wniosku na podstawie art. 31.26, mediatora wybiera się w drodze losowania spośród osób, które zostały formalnie zaproponowane przez jedną ze Stron lub obie Strony do wpisania na tę część listy.

4. Mediator nie może być obywatelem żadnej ze Stron ani osobą zatrudnioną przez żadną ze Stron, chyba że Strony uzgodnią inaczej.

5. Mediator przestrzega zapisów zawartych w załączniku 31-B.

ARTYKUŁ 31.28

Zasady dotyczące postępowania mediacyjnego

1. W ciągu 10 dni od daty wyznaczenia mediatora Strona występująca z wnioskiem przekazuje mediatorowi i Stronie odpowiadającej szczegółowy pisemny opis swoich zastrzeżeń, w szczególności dotyczących funkcjonowania przedmiotowego środka i jego ewentualnego niekorzystnego wpływu na handel lub inwestycje. W ciągu 20 dni od daty doręczenia takiego opisu Strona odpowiadająca może przekazać pisemne uwagi dotyczące tego opisu. W opisie lub uwagach każda ze Stron może zawrzeć wszelkie informacje, które uzna za istotne.
2. Mediator w przejrzysty sposób pomaga Stronom w osiągnięciu jasności w odniesieniu do spornego środka i jego możliwych negatywnych skutków dla handlu lub inwestycji między Stronami. Mediator może w szczególności organizować spotkania między Stronami, konsultować się ze Stronami wspólnie lub indywidualnie, zwrócić się o pomoc do odpowiednich ekspertów i zainteresowanych stron lub konsultować się z nimi oraz zapewniać wszelkie dodatkowe wsparcie, o które wystąpią Strony. Zanim mediator zwróci się o pomoc do odpowiednich ekspertów i zainteresowanych stron lub skonsultuje się z nimi, przeprowadza konsultacje ze Stronami.
3. Mediator może zaoferować porady i zaproponować rozwiązanie do rozważenia przez Strony. Strony mogą zaakceptować lub odrzucić proponowane rozwiązanie lub uzgodnić inne rozwiązanie. Mediator nie doradza ani nie wyraża uwag w sprawie zgodności spornego środka z niniejszą Umową.
4. Postępowanie mediacyjne ma miejsce na terytorium Strony odpowiadającej lub, za obopólną zgodą, w innym miejscu lub w inny sposób.

5. Strony dokładają starań, aby osiągnąć wspólnie uzgodnione rozwiązanie w ciągu 60 dni od dnia wyznaczenia mediatora. Do czasu uzgodnienia ostatecznego rozwiązania Strony mogą rozważyć ewentualne rozwiązania tymczasowe, w szczególności w przypadku, gdy środek dotyczy łatwo psujących się towarów lub towarów bądź usług sezonowych.

6. Na wniosek którejkolwiek ze Stron mediator dostarcza Stronom projekt sprawozdania merytorycznego przedstawiający:

- a) krótkie podsumowanie dotyczące spornego środka;
- b) zastosowane procedury; oraz
- c) w stosownych przypadkach – wszelkie wspólnie uzgodnione rozwiązania, w tym ewentualne rozwiązania tymczasowe.

7. Mediator umożliwi Stronom przedstawianie uwag do projektu sprawozdania merytorycznego przez okres 15 dni od daty dostarczenia projektu takiego sprawozdania. Po rozpatrzeniu otrzymanych uwag Strony mediator przekazuje Stronom, w ciągu 15 dni od otrzymania uwag, ostateczne sprawozdanie merytoryczne. Projekt sprawozdania merytorycznego i ostateczne sprawozdanie merytoryczne nie zawierają interpretacji postanowień niniejszej Umowy.

8. Postępowanie mediacyjne kończy się:

- a) przyjęciem przez Strony wspólnie uzgodnionego rozwiązania, w dniu powiadomienia mediatora o fakcie jego przyjęcia;

- b) za obopólną zgodą Stron na dowolnym etapie postępowania, z dniem powiadomienia mediatora o takim porozumieniu;
- c) wydaniem przez mediatora po konsultacji ze Stronami pisemnego oświadczenia stwierdzającego, że dalsze próby mediacji byłyby bezskuteczne, w dniu powiadomienia Stron o wydaniu takiego oświadczenia; lub
- d) wydaniem przez Stronę pisemnego oświadczenia po przeanalizowaniu możliwości osiągnięcia wspólnie uzgodnionych rozwiązań w ramach postępowania mediacyjnego oraz po rozważeniu przez mediatora wszelkich opinii doradczych i proponowanych rozwiązań, w dniu powiadomienia mediatora oraz drugiej Strony o takim oświadczeniu.

ARTYKUŁ 31.29

Poufność

O ile Strony nie uzgodnią inaczej, wszystkie etapy postępowania mediacyjnego, w tym wszelkie porady lub zaproponowane rozwiązanie, są poufne. Każda ze Stron może podać do wiadomości publicznej informację o tym, że toczy się mediacja.

ARTYKUŁ 31.30

Związek z procedurami rozstrzygania sporów

1. Postępowanie mediacyjne pozostaje bez uszczerbku dla praw i obowiązków Stron wynikających z sekcji B i C lub z procedur rozstrzygania sporów przewidzianych w innych umowach.

2. W ramach innych procedur rozstrzygania sporów na podstawie niniejszej Umowy lub jakiegokolwiek innej umowy Strona nie może opierać się na następujących kwestiach ani przedstawiać ich jako dowód, a kwestie te nie są brane pod uwagę przez zespół orzekający:
  - a) stanowiska zajęte przez drugą Stronę w czasie postępowania mediacyjnego lub informacje zgromadzone wyłącznie na podstawie art. 31.28 ust. 2;
  - b) fakt, że druga Strona wykazała gotowość do akceptacji rozwiązania dotyczącego środka objętego mediacją; lub
  - c) porady udzielone lub propozycje złożone przez mediatora.

3. O ile Strony nie uzgodnią inaczej, mediator nie może być członkiem zespołu orzekającego w procedurach rozstrzygania sporów na podstawie niniejszej Umowy ani innej umowy obejmującej ten sam przedmiot, w sprawie którego był on mediatorem.

SEKCJA E

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ARTYKUŁ 31.31

Wezwanie do udzielenia informacji

1. Przed złożeniem wniosku o konsultacje lub mediacje na podstawie, odpowiednio, art. 31.4 lub art. 31.26, Strona może wezwać drugą Stronę do udzielenia informacji dotyczących środka, co do którego istnieje domniemanie, że wywiera niekorzystny wpływ na handel lub inwestycje między Stronami. Strona, do której zwrócono się z takim wezwaniem, przedstawia w ciągu 20 dni od dnia dostarczenia wezwania pisemną odpowiedź z uwagami odnoszącymi się do informacji, których udzielenia dotyczy wezwanie.
2. Jeżeli Strona, do której skierowano wezwanie, uzna, że nie będzie w stanie udzielić odpowiedzi w ciągu 20 dni od dnia dostarczenia wezwania, bezzwłocznie powiadamia o tym fakcie drugą Stronę, podając przyczyny opóźnienia i szacunkowy najkrótszy termin, w jakim będzie w stanie udzielić odpowiedzi.
3. Zwykle oczekuje się, że Strona zwróci się z wezwaniem o udzielenie informacji zgodnie z niniejszym artykułem ust. 1 przed złożeniem wniosku o konsultacje lub mediacje na podstawie, odpowiednio, art. 31.4 lub 31.26.

ARTYKUŁ 31.32

Wspólnie uzgodnione rozwiązanie

1. Strony mogą w dowolnym czasie wypracować wspólnie uzgodnione rozwiązanie w odniesieniu do wszelkich sporów objętych postanowieniami art. 31.2.
2. Jeżeli wspólnie uzgodnione rozwiązanie zostanie wypracowane w ramach prac zespołu orzekającego lub postępowania mediacyjnego, Strony wspólnie powiadamiają o takim rozwiązaniu, odpowiednio, przewodniczącego zespołu orzekającego lub mediatora. Po takim powiadomieniu postępowanie przed zespołem orzekającym lub mediacja zostają zakończone.
3. Każda ze Stron natychmiast lub, w stosownych przypadkach, w uzgodnionym terminie wprowadza środki niezbędne do wdrożenia wspólnie uzgodnionego rozwiązania.
4. Nie później niż z upływem uzgodnionego terminu Strona wdrażająca powiadamia drugą Stronę na piśmie o wszelkich środkach, które przedsięwzięła w celu wdrożenia wspólnie uzgodnionego rozwiązania.

ARTYKUŁ 31.33

Terminy

1. Wszystkie terminy określone w niniejszym rozdziale liczy się od dnia następującego po czynności, do której się odnoszą.

2. Każdy termin określony w niniejszym rozdziale może zostać zmieniony za porozumieniem Stron.

3. Zgodnie z sekcją C zespół orzekający może w dowolnym czasie zaproponować Stronom zmianę dowolnego terminu, o którym mowa w niniejszym rozdziale, podając uzasadnienie.

ARTYKUŁ 31.34

Koszty

1. Każda ze Stron ponosi swoje wydatki wynikające z udziału w postępowaniu przed zespołem orzekającym lub postępowaniu mediacyjnym.

2. Strony dzielą między siebie i na równych zasadach wydatki wynikające z kwestii organizacyjnych, w tym koszty wynagrodzenia i wydatki członków zespołu orzekającego i mediatora. Wynagrodzenie członków zespołu orzekającego ustala się zgodnie z załącznikiem 31-A. Zasady dotyczące wynagrodzenia członków zespołu orzekającego określone w załączniku 31-A stosuje się odpowiednio do mediatorów.

ARTYKUŁ 31.35

Zmiany w załącznikach

Rada ds. Handlu może przyjąć decyzję o zmianie załączników 31-A i 31-B na podstawie art. 33.1 ust. 6.

ROZDZIAŁ 32

WYJĄTKI

ARTYKUŁ 32.1

Wyjątki o charakterze ogólnym

1. Do celów rozdziałów 2, 4, 8, 10¹, 19 i 22 niniejszej Umowy art. XX GATT 1994 wraz z uwagami i postanowieniami uzupełniającymi do niego zostaje odpowiednio włączony do niniejszej Umowy i stanowi jej część.

2. Pod warunkiem, że środków takich nie stosuje się w sposób, który stanowiłby środek arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji między państwami, na których terytorium panują podobne warunki, lub ukryte ograniczenie dla liberalizacji inwestycji lub handlu usługami, żadne z postanowień rozdziału 8, 10², 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20³ lub 22 niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako uniemożliwiające wprowadzanie lub egzekwowanie przez którąkolwiek ze Stron środków:
  - a) niezbędnych do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub moralności publicznej lub utrzymania porządku publicznego⁴;

---

¹ Postanowienie to nie ma zastosowania do art. 10.7.

² Postanowienie to nie ma zastosowania do art. 10.7.

³ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że żadne z postanowień niniejszego artykułu nie może być interpretowane jako ograniczające prawa określone w załączniku 20.

⁴ Powołanie się na wyjątki określone w tym punkcie jest możliwe tylko, gdy występuje rzeczywiste i dostatecznie poważne zagrożenie dla jednego z podstawowych interesów społecznych.

- b) niezbędnych do ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin;
- c) niezbędnych do zapewnienia przestrzegania przepisów ustawowych lub wykonawczych, które nie są sprzeczne z niniejszą Umową, w tym odnoszących się do:
  - (i) zapobiegania podstępny i oszukańczym praktykom lub postępowania ze skutkami niewykonania umów;
  - (ii) ochrony prywatności w zakresie przetwarzania i rozpowszechniania danych osobowych oraz ochrony poufności ich osobistych akt i rachunków; lub
  - (iii) zapewnienia bezpieczeństwa.

3. Dla większej pewności należy wyjaśnić, że Strony uznają, że w zakresie, w jakim takie środki są niezgodne z postanowieniami rozdziałów niniejszej Umowy, o których mowa w niniejszym artykule ust. 1 i 2:

- a) środki, o których mowa w art. XX lit. b) GATT 1994 oraz w niniejszym artykule ust. 2 lit. b), obejmują środki ochrony środowiska, które są niezbędne do ochrony życia i zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin;
- b) art. XX lit. g) GATT 1994 ma zastosowanie do środków służących zachowaniu wyczerpywalnych żywych i nieożywionych zasobów naturalnych; oraz

c) środki wprowadzone w celu wykonania wielostronnych umów środowiskowych mogą wchodzić w zakres art. XX lit. b) lub g) GATT 1994 lub niniejszego artykułu ust. 2 lit. b).

4. Zanim Strona zastosuje jakikolwiek środek przewidziany w art. XX lit. i) oraz j) GATT 1994, przekazuje drugiej Stronie wszystkie odpowiednie informacje w celu znalezienia rozwiązania możliwego do przyjęcia przez Strony. Jeżeli w ciągu 30 dni od dostarczenia odpowiednich informacji nie uda się znaleźć możliwego do przyjęcia rozwiązania, Strona zamierzająca zastosować środek może ten środek zastosować. Jeżeli wyjątkowe i krytyczne okoliczności wymagające natychmiastowego działania uniemożliwiają wcześniejsze dostarczenie i zbadanie informacji, Strona zamierzająca zastosować środki może natychmiast zastosować wszelkie środki ostrożności konieczne do naprawy sytuacji. Strona ta natychmiast informuje drugą Stronę o zastosowaniu takich środków.

ARTYKUŁ 32.2

Wyjątki spowodowane względami bezpieczeństwa

1. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako:
  - a) wymagające od Strony dostarczenia lub zapewnienia dostępu do jakichkolwiek informacji, których ujawnienie uważa ona za sprzeczne z jej podstawowymi interesami bezpieczeństwa;

- b) uniemożliwiający Stronie przeprowadzenie jakiegokolwiek działania uznanego przez nią za niezbędne do ochrony jej podstawowych interesów bezpieczeństwa:
- (i) związanych z produkcją broni, amunicji i materiałów wojennych lub handlem nimi, oraz związanych z tego rodzaju handlem i transakcjami obejmującymi inne towary i materiały, usługi i technologie, a także związanych z działalnością gospodarczą prowadzoną bezpośrednio lub pośrednio w celu zaopatrywania obiektu wojskowego;
  - (ii) odnoszących się do materiałów rozszczepialnych i materiałów do syntezy jądrowej lub materiałów służących do ich uzyskania; lub
  - (iii) podjętych w czasie wojny lub w obliczu innego zagrożenia w stosunkach międzynarodowych; ani
- c) uniemożliwiający Stronie podejmowanie jakiegokolwiek działania na podstawie jej obowiązków wynikających z Karty Narodów Zjednoczonych w celu utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego.

2. Strona informuje Komitet ds. Handlu w najszerszym możliwym zakresie o wszelkich działaniach podejmowanych przez tę Stronę na mocy ust. 1 lit. b) i c) oraz o zakończeniu tych działań.

ARTYKUŁ 32.3

Podatki

1. Do celów niniejszego artykułu:
  - a) „rezydencja” oznacza rezydencję podatkową;
  - b) „umowa podatkowa” oznacza umowę w sprawie unikania podwójnego opodatkowania lub jakąkolwiek inną umowę międzynarodową lub jakiekolwiek inne porozumienie międzynarodowe dotyczące całkowicie lub głównie opodatkowania, których jakiekolwiek państwo członkowskie Unii, Unia Europejska albo Chile są stronami; oraz
  - c) „środek podatkowy” oznacza środek mający na celu zastosowanie prawa podatkowego Unii Europejskiej, dowolnego państwa członkowskiego lub Chile.
2. Niniejsza Umowa ma zastosowanie do środków podatkowych tylko w takim zakresie, w jakim ich stosowanie jest niezbędne do zapewnienia skuteczności postanowień niniejszej Umowy.
3. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie ma wpływu na prawa i obowiązki ani Unii Europejskiej, ani jej państw członkowskich, ani Chile wynikające z jakichkolwiek umów podatkowych. W przypadku jakiejkolwiek niezgodności między niniejszą Umową a jakąkolwiek umową podatkową pierwszeństwo w zakresie, którego dotyczy niezgodność, ma umowa podatkowa. W odniesieniu do umowy podatkowej między Unią Europejską lub jej państwami członkowskimi a Chile odpowiednie właściwe organy Unii Europejskiej lub jej państw członkowskich, z jednej strony, i odpowiednie właściwe organy Chile, z drugiej strony, na podstawie niniejszej Umowy oraz tej umowy podatkowej wspólnie ustalają, czy istnieje jakakolwiek niespójność między niniejszą Umową a daną umową podatkową.

4. Żadnego obowiązku największego uprzywilejowania wynikającego z niniejszej Umowy nie stosuje się w odniesieniu do korzyści przyznanej przez Unię Europejską, jej państwa członkowskie lub Chile na podstawie umowy podatkowej.

5. Pod warunkiem, że środków takich nie stosuje się w sposób stanowiący arbitralną lub nieuzasadnioną dyskryminację między państwami, na których terytorium panują podobne warunki, lub ukryte ograniczenie handlu i inwestycji, żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako uniemożliwiające przyjęcie, utrzymanie lub egzekwowanie przez Stronę jakichkolwiek środków mających na celu zapewnienie sprawiedliwego lub skutecznego nakładania lub poboru podatków bezpośrednich, które:

- a) rozróżniają podatników, którzy nie są w takiej samej sytuacji, w szczególności ze względu na ich miejsce zamieszkania lub miejsce, w którym inwestują kapitał; lub
- b) mają na celu zapobieganie unikaniu zobowiązań podatkowych i uchylaniu się od nich na mocy umowy podatkowej lub prawa podatkowego tej Strony.

ARTYKUŁ 32.4

Ujawnianie informacji

1. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako wymagające od Strony udostępnienia informacji poufnych, których ujawnienie utrudniłoby egzekwowanie prawa lub w inny sposób byłoby sprzeczne z interesem publicznym lub które zaszkodziłoby uzasadnionym interesom handlowym poszczególnych przedsiębiorstw, państwowych lub prywatnych, z wyjątkiem sytuacji, w których zespół orzekający potrzebuje tych informacji poufnych na potrzeby postępowania w sprawie rozstrzygnięcia sporu na podstawie rozdziału 31. W takich przypadkach zespół orzekający zapewnia pełną ochronę poufności.
2. W przypadku gdy Strona przedkłada informacje uznane na mocy jej prawa za poufne Radzie ds. Handlu, Komitetowi ds. Handlu, podkomitetom lub innym organom ustanowionym na mocy niniejszej Umowy, druga Strona traktuje te informacje jako poufne, o ile Strona przedkładająca informacje nie postanowi inaczej.

ARTYKUŁ 32.5

Zwolnienia WTO

Jeżeli obowiązek określony w niniejszej Umowie jest zasadniczo równoważny obowiązkowi wynikającemu z porozumienia WTO, wszelkie środki wprowadzone zgodnie ze zwolnieniem przyjętym na podstawie art. IX porozumienia WTO uznaje się za zgodne z zasadniczo równoważnym obowiązkiem wynikającym z niniejszej Umowy.

ROZDZIAŁ 33

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE I KOŃCOWE

SEKCJA A

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

ARTYKUŁ 33.1

Rada ds. Handlu

1. Strony niniejszym ustanawiają Radę ds. Handlu. Rada ds. Handlu nadzoruje wypełnianie celów niniejszej Umowy oraz jej wprowadzania w życie. Rada ds. Handlu bada wszelkie kwestie związane z niniejszą Umową;
2. O ile Strony nie uzgodnią inaczej, posiedzenie Rady ds. Handlu odbywa się w ciągu roku od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy, a kolejne posiedzenia odbywają się w terminie uzgodnionym wspólnie przez Strony. Posiedzenia Rady ds. Handlu odbywają się z osobistym udziałem członków lub przy użyciu wszelkich możliwych środków technologicznych, zgodnie z jej regulaminem wewnętrznym. Posiedzenia z osobistym udziałem członków odbywają się na przemian w Brukseli i w Santiago. Porządek obrad posiedzenia Rady ds. Handlu jest ustalany przez koordynatorów niniejszej Umowy na podstawie art. 33.3 ust. 2.

3. W skład Rady ds. Handlu wchodzi przedstawiciele Stron odpowiedzialni za kwestie dotyczące handlu i inwestycji. Radzie ds. Handlu współprzewodniczy przedstawiciel każdej ze Stron.
4. Rada ds. Handlu jest uprawniona do przyjmowania decyzji w przypadkach określonych w niniejszej Umowie oraz do opracowywania zaleceń, zgodnie z jej regulaminem wewnętrznym. Rada ds. Handlu przyjmuje decyzje i wydaje zalecenia w drodze wzajemnego porozumienia. Decyzje są wiążące dla Stron, które wprowadzają wszelkie środki niezbędne do wykonania tych decyzji¹. Zalecenia nie mają mocy wiążącej.
5. Na pierwszym posiedzeniu Rada ds. Handlu ustanawia swój własny regulamin wewnętrzny oraz regulamin wewnętrzny Komitetu ds. Handlu.
6. Rada ds. Handlu może:
  - a) przyjmować decyzje o zmianie:
    - (i) taryf celnych zawartych w dodatkach 2-1 i 2-2 w celu przyspieszenia znoszenia cel;
    - (ii) rozdziału 3 i załączników 3-A-3-E;

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że Chile wykona wszelkie decyzje przyjęte przez Radę ds. Handlu w drodze *acuerdos de ejecución* (umów wykonawczych), zgodnie z prawem Chile.

- (iii) załączników 6-F i 6-G oraz dodatku 6-E-1;
- (iv) załączników 9-A, 9-D i 9-E oraz pkt 1 załącznika 9-B;
- (v) załącznika 14-B;
- (vi) załącznika 22;
- (vii) definicji „subsydium” zawartej w art. 24.2 ust. 1 w zakresie, w jakim odnosi się ona do przedsiębiorstw świadczących usługi, w celu uwzględnienia wyników przyszłych dyskusji na ten temat w ramach WTO lub powiązanych forów fakultatywnych;
- (viii) załącznika 25-A w zakresie odniesień do prawa obowiązującego na terytorium Stron;
- (ix) załącznika 25-B w zakresie kryteriów włączenia do procedury sprzeciwu;
- (x) załącznika 25-C w zakresie oznaczeń geograficznych;
- (xi) załączników 31-A i 31-B; oraz
- (xii) wszelkich innych postanowień, załączników, dodatków lub protokołów, których zmianę przewidziano w niniejszej Umowie;

- b) przyjmować decyzje dotyczące wydania interpretacji postanowień niniejszej Umowy, które są wiążące dla Stron i wszystkich organów ustanowionych na mocy niniejszej Umowy oraz zespołów orzekających, o których mowa w rozdziałach 26 i 31;
- c) delegować wszelkie swoje funkcje na rzecz Komitetu ds. Handlu, takie jak uprawnienie do przyjmowania decyzji i wydawania zaleceń;
- d) ustanawiać dodatkowe podkomitety i inne organy na podstawie art. 33.4 ust. 2; oraz
- e) ustanawiać regulaminy wewnętrzne podkomitetów i innych organów, jeśli uzna to za właściwe na podstawie art. 33.4 ust. 7.

ARTYKUŁ 33.2

Komitet ds. Handlu

1. Strony niniejszym ustanawiają Komitet ds. Handlu. Komitet ds. Handlu wspiera Radę ds. Handlu w wykonywaniu jej funkcji.
2. Komitet ds. Handlu jest odpowiedzialny za ogólne wykonanie niniejszej Umowy. Fakt rozpatrywania danej sprawy lub kwestii przez Komitet ds. Handlu nie uniemożliwia rozpatrzenia takiej sprawy lub kwestii przez Radę ds. Handlu.

3. Pierwsze posiedzenie Komitetu ds. Handlu odbywa się w ciągu roku od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy, a kolejne posiedzenia odbywają się raz do roku, chyba że Strony uzgodnią inaczej. Posiedzenia Komitetu ds. Handlu odbywają się z osobistym udziałem członków lub przy użyciu dowolnych środków technologicznych, zgodnie z regulaminami wewnętrznymi podkomitetów. Posiedzenia z osobistym udziałem członków odbywają się na przemian w Brukseli i w Santiago. Porządek obrad posiedzenia Komitetu ds. Handlu jest ustalany przez koordynatorów niniejszej Umowy na podstawie art. 33.3 ust. 2.

4. W skład Komitetu ds. Handlu wchodzi przedstawiciele Stron odpowiedzialni za kwestie dotyczące handlu i inwestycji. Komitetowi ds. Handlu współprzewodniczy przedstawiciel każdej ze Stron.

5. Komitet ds. Handlu jest uprawniony do przyjmowania decyzji w przypadkach określonych w niniejszej Umowie lub w przypadku, gdy takie uprawnienie zostało mu przekazane przez Radę ds. Handlu na podstawie art. 33.1 ust. 6 lit c). Komitet ds. Handlu jest także uprawniony do wydawania zaleceń, w tym również w przypadku, gdy takie uprawnienie zostało mu przekazane na podstawie art. 33.1 ust. 6 lit c). Komitet ds. Handlu przyjmuje decyzje i wydaje zalecenia w drodze wzajemnego porozumienia oraz zgodnie ze swoim regulaminem wewnętrznym. Wykonując przekazane mu uprawnienia, Komitet ds. Handlu przyjmuje decyzje i wydaje zalecenia zgodnie z regulaminem wewnętrznym Rady ds. Handlu. Decyzje są wiążące dla Stron, które wprowadzają wszelkie środki niezbędne do wykonania tych decyzji¹. Zalecenia nie mają mocy wiążącej.

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że Chile wykona wszelkie decyzje przyjęte przez Komitet ds. Handlu w drodze *acuerdos de ejecución* (umów wykonawczych), zgodnie z prawem Chile.

6. Komitet ds. Handlu:

- a) jest odpowiedzialny za właściwe wykonanie niniejszej Umowy; w związku z tym i bez uszczerbku dla praw ustanowionych na podstawie rozdziału 31 Strona może kierować do Komitetu ds. Handlu wszelkie kwestie związane ze stosowaniem lub interpretacją niniejszej Umowy w celu poddania tych kwestii pod dyskusję;
- b) w razie potrzeby nadzoruje dalsze opracowywanie niniejszej Umowy i ocenia wyniki uzyskane w wyniku jej stosowania;
- c) poszukuje odpowiednich sposobów zapobiegania problemom, które w przeciwnym razie mogłyby powstać w obszarach objętych niniejszą Umową, oraz sposobów rozwiązywania tych problemów;
- d) nadzoruje prace wszystkich podkomitetów ustanowionych na podstawie art. 33.4; oraz
- e) analizuje wszelkie skutki dla niniejszej Umowy wynikające z przystąpienia nowego państwa członkowskiego do Unii Europejskiej.

7. Komitet ds. Handlu może:

- a) ustanawiać dodatkowe podkomitety i inne organy na podstawie art. 33.4 ust. 2;
- b) przyjmować decyzje w sprawie zmiany niniejszej Umowy na podstawie art. 33.1 ust. 6 lit. a) oraz wydawać interpretacje, o których mowa w art. 33.1 ust. 6 lit. b), w okresie między posiedzeniami Rady ds. Handlu, w przypadku gdy Rada ds. Handlu nie może się zebrać lub gdy w niniejszej Umowie określono inaczej; oraz

- c) ustanawiać regulaminy wewnętrzne podkomitetów i innych organów, jeśli uzna to za właściwe na podstawie art. 33.4 ust. 7.

ARTYKUŁ 33.3

Koordynatorzy

1. W terminie 60 dni od wejścia w życie niniejszej Umowy każda ze Stron wyznacza koordynatora ds. niniejszej Umowy oraz przekazuje drugiej Stronie dane kontaktowe takiego koordynatora.
2. Koordynatorzy wspólnie ustalają porządek obrad i prowadzą wszelkie inne niezbędne przygotowania do posiedzeń Rady ds. Handlu, Komitetu ds. Handlu oraz podkomitetów i innych organów ustanowionych na podstawie art. 33.4. Koordynatorzy podejmują działania następcze w związku z decyzjami Rady ds. Handlu i Komitetu ds. Handlu, w stosownych przypadkach.

ARTYKUŁ 33.4

Podkomitety i inne organy

1. Strony niniejszym ustanawiają następujące podkomitety:
  - a) Podkomitet ds. Ceł, Ułatwień w Handlu i Reguł Pochodzenia;

- b) Podkomitet ds. Usług Finansowych;
- c) Podkomitet ds. Własności Intelektualnej;
- d) Podkomitet ds. Zamówień Publicznych;
- e) Podkomitet ds. Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych;
- f) Podkomitet ds. Usług i Inwestycji;
- g) Podkomitet ds. Zrównoważonych Systemów Żywnościowych;
- h) Podkomitet ds. Barrier Technicznych w Handlu;
- i) Podkomitet ds. Handlu Towarami; oraz
- j) Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju

2. Rada ds. Handlu lub Komitet ds. Handlu mogą przyjąć decyzję o ustanowieniu dodatkowego podkomitetu lub innego organu. Rada ds. Handlu lub Komitet ds. Handlu mogą przydzielić podkomitetowi lub innemu organowi ustanowionemu na podstawie niniejszego ustępu zadania wchodzące w zakres ich kompetencji, aby pomóc w wykonywaniu ich odpowiednich funkcji oraz w celu realizacji określonych zadań lub rozwiązania określonych kwestii. Na podstawie tego ustępu Rada ds. Handlu lub Komitet ds. Handlu może zmienić zadania przydzielone dowolnemu podkomitetowi lub innym organom powołanym do tych celów lub rozwiązać taki podkomitet lub organ.

3. Podkomitety i inne organy składają się z przedstawicieli Stron, a współprzewodniczy im przedstawiciel każdej ze Stron.
4. Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej lub jeżeli Strony nie uzgodniły inaczej, podkomitety zbierają się w ciągu roku od dnia ich ustanowienia, a następnie na wniosek którejkolwiek ze Stron lub Rady ds. Handlu albo Komitetu ds. Handlu, na odpowiednim poziomie. Podkomitety mogą również zbierać się z własnej inicjatywy, z zastrzeżeniem postanowień ich odpowiednich regulaminów wewnętrznych. Posiedzenia podkomitetów odbywają się z osobistym udziałem członków lub przy użyciu dowolnych środków technologicznych, zgodnie z regulaminami wewnętrznymi podkomitetów. Posiedzenia z osobistym udziałem członków odbywają się na przemian w Brukseli i w Santiago. Porządek obrad posiedzenia podkomitetów i innych organów jest ustalany przez koordynatorów niniejszej Umowy na podstawie art. 33.3 ust. 2.
5. O ile niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, podkomitety i inne organy składają sprawozdania ze swojej działalności Komitetowi ds. Handlu, regularnie lub na wniosek Komitetu ds. Handlu.
6. Fakt rozpatrywania danej sprawy lub kwestii przez którykolwiek z podkomitetów lub innych organów nie uniemożliwia rozpatrzenia takiej sprawy lub kwestii przez Radę ds. Handlu lub Komitet ds. Handlu.
7. Rada ds. Handlu lub Komitet ds. Handlu mogą ustanawiać regulaminy wewnętrzne podkomitetów i innych organów, jeśli uznają to za stosowne. Jeżeli Rada ds. Handlu lub Komitet ds. Handlu nie ustanowią takiego regulaminu wewnętrznego, stosuje się odpowiednio regulamin wewnętrzny Komitetu ds. Handlu.

8. Podkomitety i inne organy mogą wydawać zalecenia zgodnie z ich odpowiednimi regulaminami wewnętrznymi. Podkomitety i inne organy wydają zalecenia w drodze wzajemnego porozumienia. Zalecenia podkomitetów i innych organów nie mają mocy wiążącej.

ARTYKUŁ 33.5

Udział społeczeństwa obywatelskiego

Każda ze Stron promuje udział społeczeństwa obywatelskiego we wdrażaniu niniejszej Umowy, w szczególności w drodze współpracy z odpowiednią wewnętrzną grupą konsultacyjną, o której mowa w art. 33.6, oraz z Forum Społeczeństwa Obywatelskiego, o którym mowa w art. 33.7.

ARTYKUŁ 33.6

Wewnętrzne grupy konsultacyjne

1. W ciągu dwóch lat od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy każda ze Stron tworzy lub powołuje wewnętrzną grupę konsultacyjną. Każda wewnętrzna grupa konsultacyjna stanowi zrównoważony zbiór przedstawicieli niezależnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji pozarządowych, związków zawodowych oraz organizacji przedsiębiorców i pracodawców. W tym celu każda ze Stron ustanawia własne zasady mianowania, aby ustalić skład odpowiedniej wewnętrznej grupy konsultacyjnej, zapewniając podmiotom z różnych sektorów możliwość dostępu do takiej grupy. Członkostwo w każdej wewnętrznej grupie konsultacyjnej odnawiane jest okresowo, zgodnie z zasadami powoływania członków ustanowionymi na podstawie niniejszego ustępu.
2. Każda ze Stron organizuje posiedzenie ze swoją wewnętrzną grupą konsultacyjną co najmniej raz w roku w celu omówienia procesu wdrażania niniejszej Umowy. Każda ze Stron może uwzględnić opinie lub zalecenia przedstawione przez jej wewnętrzną grupę konsultacyjną.
3. W celu zwiększania świadomości społecznej na temat odpowiednich wewnętrznych grup konsultacyjnych każda ze Stron publikuje wykaz organizacji uczestniczących w jej wewnętrznej grupie konsultacyjnej, jak również jej informacje kontaktowe.
4. Strony promują interakcję między wewnętrznymi grupami konsultacyjnymi za pomocą odpowiednich środków.

ARTYKUŁ 33.7

Forum Społeczeństwa Obywatelskiego

1. Strony promują regularną organizację Forum Społeczeństwa Obywatelskiego służącego do prowadzenia dialogu na temat wykonania niniejszej Umowy.
2. Strony zwołują posiedzenia Forum Społeczeństwa Obywatelskiego w drodze wzajemnego porozumienia. Zwołując posiedzenie Forum Społeczeństwa Obywatelskiego, każda ze Stron zaprasza przedstawicieli niezależnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego mających siedzibę na terytorium tej Strony, w tym członków wewnętrznych grup konsultacyjnych, o których mowa w art. 33.6. Każda ze Stron promuje zrównoważony zbiór przedstawicieli poszczególnych organizacji, umożliwiając udział w Forum organizacjom pozarządowym, związkom zawodowym oraz organizacjom przedsiębiorców i pracodawców. Każda organizacja ponosi koszty związane ze swoim uczestnictwem w Forum Społeczeństwa Obywatelskiego.
3. Przedstawiciele Stron uczestniczący w pracach Rady ds. Handlu lub Komitetu ds. Handlu biorą, w stosownych przypadkach, udział w posiedzeniach Forum Społeczeństwa Obywatelskiego. Strony, wspólnie lub indywidualnie, publikują wszelkie formalne oświadczenia złożone na Forum Społeczeństwa Obywatelskiego.

SEKCJA B

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

ARTYKUŁ 33.8

Terytorialny zakres stosowania

1. Niniejsza Umowa ma zastosowanie:
  - a) w odniesieniu do Unii Europejskiej – do terytoriów, na których stosuje się Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, na warunkach określonych w tych traktatach; oraz
  - b) w odniesieniu do Chile – do obszarów lądowych, morskich i powietrznych podlegających suwerenności tego państwa oraz do wyłącznej strefy ekonomicznej i szelfu kontynentalnego, nad którymi Chile wykonuje suwerenne prawa lub jurysdykcję zgodnie z prawem międzynarodowym¹ oraz prawem Chile².

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że prawo międzynarodowe obejmuje, w szczególności, Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawie morza sporządzoną w Montego Bay dnia 10 grudnia 1982 r.

² Dla większej pewności należy wyjaśnić, że w przypadku niezgodności między przepisami prawa Chile a przepisami prawa międzynarodowego pierwszeństwo mają przepisy prawa międzynarodowego.

Odniesienia do „terytorium” w niniejszej Umowie należy rozumieć w sposób, o którym mowa w tym ustępie, chyba że w niniejszej Umowie wyraźnie zaznaczono inaczej.

2. Jeżeli chodzi o postanowienia dotyczące traktowania taryfowego towarów, w tym reguł pochodzenia i tymczasowego zawieszenia takiego traktowania, niniejsza Umowa ma również zastosowanie do tych terytoriów obszaru celnego Unii Europejskiej w rozumieniu art. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013¹, których nie obejmuje ust. 1 lit. a).

ARTYKUŁ 33.9

Zmiany

1. Strony mogą uzgodnić, na piśmie, zmianę niniejszej Umowy. Zmiany wchodzi w życie odpowiednio zgodnie z art. 33.10.

2. Niezależnie od niniejszego artykułu ust. 1 Rada ds. Handlu może przyjmować decyzje o zmianie niniejszej Umowy jak określono w art. 33.1 i 33.13 ust. 4.

---

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiające unijny kodeks celny (Dz.U. UE L 269 z 10.10.2013, s. 1).

ARTYKUŁ 33.10

Wejście w życie

1. Niniejsza Umowa wchodzi w życie pierwszego dnia trzeciego miesiąca następującego po dniu, w którym Strony wymienią ostatnie powiadomienie o zakończeniu ich odnośnych procedur wewnętrznych wymaganych do wejścia w życie niniejszej Umowy.
2. Powiadomienia dokonane zgodnie z postanowieniami ustępu 1 wysyła się w przypadku Unii Europejskiej do Sekretariatu Generalnego Rady Unii Europejskiej, a w przypadku Chile – do Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

ARTYKUŁ 33.11

Pozostałe uzgodnienia

1. Część IV układu o stowarzyszeniu, w tym wszelkie decyzje podjęte na podstawie jego ram instytucjonalnych, przestaje obowiązywać z chwilą wejścia w życie niniejszej Umowy.
2. Niniejsza Umowa zastępuje część IV układu o stowarzyszeniu, w tym wszelkie decyzje podjęte na podstawie jego ram instytucjonalnych. Odesłania do wspomnianego wyżej Układu, w tym do wszelkich decyzji podjętych na podstawie jego ram instytucjonalnych, we wszystkich innych umowach i uzgodnieniach między Stronami interpretuje się jako odesłania do niniejszej Umowy.

3. Istniejące porozumienia wchodzące w zakres niniejszej Umowy przestają obowiązywać z chwilą wejścia w życie niniejszej Umowy.

4. Umowa w sprawie handlu winem zawarta w załączniku V do układu o stowarzyszeniu („Umowa w sprawie handlu winem”) oraz Umowa w sprawie handlu napojami spirytusowymi i napojami aromatyzowanymi zawarta w załączniku VI do układu o stowarzyszeniu („Umowa w sprawie handlu napojami spirytusowymi”)¹, wraz z dodatkami, zostają włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej część, odpowiednio i jak następuje.

- (a) odniesienia w Umowie w sprawie handlu winem i Umowie w sprawie handlu napojami spirytusowymi do mechanizmu rozstrzygania sporów, o którym mowa w części IV niniejszej Umowy, jak również do kodeksu postępowania wymienionego w załączniku XVI do układu o stowarzyszeniu należy odczytywać jako odniesienia do mechanizmu rozstrzygania sporów przewidzianego odpowiednio w rozdziale 31 niniejszej Umowy i do kodeksu postępowania przewidzianego w jej załączniku 31-B;
- (b) odniesienia w Umowie w sprawie handlu winem i Umowie w sprawie handlu napojami spirytusowymi do „Wspólnoty” należy odczytywać jako odniesienia do Unii Europejskiej;
- (c) odniesienia w Umowie w sprawie handlu winem i Umowie w sprawie handlu napojami spirytusowymi do Komitetu Stowarzyszenia ustanowionego w układzie o stowarzyszeniu należy odczytywać jako odniesienia do Komitetu ds. Handlu ustanowionego na podstawie art. 33.2 niniejszej Umowy;
- (d) odniesienia w Umowie w sprawie handlu winem i Umowie w sprawie handlu napojami spirytusowymi do załącznika IV układu o stowarzyszeniu należy odczytywać jako odniesienia do rozdziału 6 niniejszej Umowy;
- (e) dla większej pewności należy wyjaśnić, że Wspólny Komitet ustanowiony w art. 30 Umowy w sprawie handlu winem i Wspólny Komitet ustanowiony w art. 17 Umowy w sprawie

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że data podpisania i data wejścia w życie Umowy w sprawie handlu winem i Umowy w sprawie handlu napojami spirytusowymi są takie same jak data podpisania i wejścia w życie układu o stowarzyszeniu.

handlu napojami spirytusowymi działają nadal i kontynuują wykonywanie funkcji określonych w art. 29 Umowy w sprawie handlu winem i w art. 16 Umowy w sprawie handlu napojami spirytusowymi; oraz

- (f) dla większej pewności należy wyjaśnić, że art. 1.5 ust. 2 niniejszej Umowy stosuje się do Umowy w sprawie handlu winem i Umowy w sprawie handlu napojami spirytusowymi.

5. Wszelkie decyzje podjęte w obrębie ram instytucjonalnych Układu o stowarzyszeniu dotyczące Umowy w sprawie handlu winem i Umowy w sprawie handlu napojami spirytusowymi, które są w mocy w chwili wejścia w życie niniejszej Umowy, uznaje się za przyjęte przez Komitet ds. Handlu ustanowiony na podstawie art. 33.2 niniejszej Umowy.

6. Strony mogą zmienić, w drodze wymiany listów, dodatki do Umowy w sprawie handlu winem i Umowy w sprawie handlu napojami spirytusowymi włączone do niniejszej Umowy¹.

---

¹ Dla większej pewności należy wyjaśnić, że Chile wprowadzi wszelkie zmiany do Umowy w sprawie handlu winem i Umowy w sprawie handlu napojami spirytusowymi włączonych do niniejszej Umowy w drodze *acuerdos de ejecución* (umów wykonawczych), zgodnie z prawem Chile.

ARTYKUŁ 33.12

Załączniki, dodatki, protokoły, uwagi i przypisy

Załączniki, dodatki, protokoły, uwagi i przypisy do niniejszej Umowy stanowią integralną część niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 33.13

Przyszłe przystąpienia do Unii Europejskiej

1. Unia Europejska niezwłocznie powiadamia Chile o każdym wniosku o przystąpienie państwa trzeciego do Unii Europejskiej.
2. Unia Europejska powiadamia Chile o dacie podpisania oraz o dacie wejścia w życie jakiegokolwiek traktatu dotyczącego przystąpienia nowego państwa członkowskiego do Unii Europejskiej („traktat o przystąpieniu”)
3. W odniesieniu do nowego państwa członkowskiego niniejsza Umowa staje się skuteczna z dniem przystąpienia takiego nowego państwa członkowskiego do Unii Europejskiej.

4. W celu ułatwienia wdrożenia niniejszego artykułu ust. 3, począwszy od daty podpisania traktatu o przystąpieniu, Komitet ds. Handlu bada wszelkie skutki dla niniejszej Umowy wynikające z przystąpienia nowego państwa członkowskiego do Unii Europejskiej na podstawie art. 33.2 ust. 6 lit. e). Rada ds. Handlu przyjmuje decyzję w sprawie wszelkich niezbędnych zmian załączników do niniejszej Umowy oraz w sprawie wszelkich innych niezbędnych dostosowań, w tym środków przejściowych. Każda decyzja Rady ds. Handlu przyjęta na podstawie niniejszego ustępu staje się skuteczna z dniem przystąpienia takiego nowego państwa członkowskiego do Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ 33.14

Prawa prywatne

1. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako bezpośrednio przyznające osobom prawa lub nakładające na osoby obowiązki inne niż prawa i obowiązki powstałe między Stronami na podstawie międzynarodowego prawa publicznego ani jako umożliwiające bezpośrednie powoływanie się na niniejszą Umowę w systemach prawnych Stron.
2. Strona nie przewiduje w swoim prawie prawa do wniesienia skargi przeciwko drugiej Stronie z tytułu niezgodności środka drugiej Strony z niniejszą Umową.

ARTYKUŁ 33.15

Czas trwania

Niniejsza Umowa pozostaje w mocy do dnia wejścia w życie Zaawansowanej umowy ramowej.

ARTYKUŁ 33.16

Wypowiedzenie

Niezależnie od art. 33.15 każda ze Stron może powiadomić drugą Stronę o swoim zamiarze wypowiedzenia niniejszej Umowy. W przypadku Unii Europejskiej powiadomienie wysyła się do Sekretarza Generalnego Rady Unii Europejskiej, a w przypadku Chile – do Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Wypowiedzenie staje się skuteczne sześć miesięcy po dniu tego powiadomienia.

ARTYKUŁ 33.17

Teksty autentyczne

Niniejszą Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach w językach: angielskim, bułgarskim, chorwackim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, irlandzkim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, rumuńskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim i włoskim, przy czym wszystkie teksty są jednakowo autentyczne.

NA DOWÓD CZEGO niżej podpisani, należycie do tego upoważnieni, podpisali niniejszą Umowę.

Sporządzono w ..., dnia... r.

W imieniu Unii Europejskiej

W imieniu Republiki Chile

Załączniki